Programma Groene Gezonde Structuren

Datum: 1 juli 2025 – Concept

Gemeente Bernheze

"Samen bouwen we aan een gezonde, groene leefomgeving waar natuur, landschap, groen en erfgoed en mensen floreren – stevig verankerd in beleid, gedragen door samenwerking, en voelbaar in het dagelijks leven."

Inhoudsopgave

Voorwoord **4**

1. Inleiding **5**

2. Achtergrond, aanleiding en totstandkoming **7**

2.1. Een programma onder de omgevingswet 7

2.2 Participatie bij totstandkoming programma 9

3. Afbakening van het programma. **12**

4. Programmavisie en strategische doelen **14**

4.1 Inleiding **14**

2. We stimuleren gezonder gedrag van onze inwoners door de leefomgeving gezond .. **14**

4.2 Strategisch doel 1: We zorgen voor een groter aanbod en een betere bereikbaarheid van groene gezonde structuren **15**

4.3 Strategisch doel 2: We stimuleren gezonder gedrag van onze inwoners door de leefomgeving gezond in te richten **24**

4.4 Strategisch doel 3: Natuur-, landschaps-, milieu -en cultuurhistorische waarden zijn beter beschermd en krijgen meer kansen om zich te ontwikkelen **30**

4.5 Strategisch doel 4: We werken samen met partners en inwoners aan een actiever en sterker netwerk **42**

4.6. Strategisch doel 5: Groene gezonde structuren zijn beter verankerd in alle relevante beleidsstukken, instrumenten, werkprocessen en projecten **43**

4.7 Monitoring **44**

5. Realisatiestrategie **45**

5.1 Wat doet de gemeente zelf 45

5.2 Hoe werken we samen met onze inwoners? 47

6. Programmaorganisatie en sturing **51**

Financiën 52

Reserves 52

Algemene middelen 52

Subsidies 52

7. Risico's, (koppel-)kansen en aanbevelingen **53**

Nawoord ***56***

Bijlagen ***57***

Bijlage 1 Samenhang doelen-inspanningen **57**

Bijlage 2 Analyses huidige situatie 73

Bijlage 3 Beleidsregels 75

Beleidsuitwerking 1: Integrale uitwerking lanen en wegen buitengebied' 85

Beleidsuitwerking 2: Groen, natuur en bomen 86

Beleidsuitwerking 3: Juridisch kader i.r.t. bomen 90

Beleidsuitwerking 4: GGS-waarden in planproces renovaties/reconstructies 106

Beleidsuitwerking 5: Afwegingskader uitdaagrecht. 107

Beleidsuitwerking 6: BOSS-plan (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten in de openbare ruimte) 108

Beleidsuitwerking 7: Menukaarten overheidsparticipatie 113

Losse bijlage: Uitvoeringsagenda 114

Voorwoord

Door verantwoordelijk wethouder (M. Tielemans).

1. Inleiding

Groene gezonde structuren

Bernheze streeft naar een toekomst waarin groene en gezonde structuren centraal staan in een duurzame, inclusieve en gezonde leefomgeving. Door robuuste natuurnetwerken, toegankelijke en veilige buitenruimtes, en klimaatadaptieve oplossingen te combineren, versterken we biodiversiteit, recreatie en sociale samenhang. We maken bewuste keuzes om ruimte optimaal te benutten, stimuleren beweging en ontmoeting, en richten ons op het welzijn van alle generaties, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Samen bouwen we aan een leefomgeving waar natuur en gezondheid hand in hand gaan en bijdragen aan een betere kwaliteit van leven. Zo zorgen we samen voor een groene, leefbare en inclusieve omgeving ook voor onze toekomstige generaties.

Het programma

Het concept Groene Gezonde Structuren komt voort uit de Omgevingsvisie Bernheze 2040. Het schetst een ambitieus beeld van een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Dit programma GGS moet ervoor zorgen dat de gemeente gerichte stappen gaat zetten om tot die gezonde leefomgeving te komen.

Dit doen we door duidelijke doelen te benoemen waar we middels dit programma naar toe werken en de acties die ervoor nodig zijn om die doelen te bereiken. Daarnaast is dit programma ook een integratie van de voormalige beleidsplannen. Met de komst van de Omgevingswet werken we niet meer met beleidsplannen, maar met programma's. Dit programma heeft daarmee zowel een beleidsmatige als ontwikkelende kant.

Het programma heeft een doorlooptijd tot 2030 en wordt jaarlijks bijgesteld op basis van monitoring van de doelstellingen en nieuwe ontwikkelingen.

Leeswijzer

Gemeente Bernheze heeft expliciet gekozen voor integrale programma's. Programmatisch creëren is een passende werkvorm om integraliteit te bereiken, maar is dus niet hetzelfde als een programmatische aanpak. In hoofdstuk 2 leggen we uit wat dat programmatisch creëren wel betekent. Welke voormalige beleidsvelden een plek krijgen in dit programma GGS staat in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 komen we tot de hkern van dit programma. Hierin staan:

- De STRATEGISCHE DOELEN die we willen bereiken;
- De INSPANNINGEN (maatregelen) die we zelf gaan leveren om tot die doelen te komen;
- De REGELS die we gaan stellen aan onszelf én anderen om tot die doelen te komen (t.b.v. de herkenbaarheid hebben we alle regels die terug gaan komen in het omgevingsplan in een kader geplaatst);
- Verwijzingen naar enkele bijlagen die belangrijk zijn voor het bereiken van de doelen (maar omwille van een compact en helder programma achteraan zijn geplaatst) zoals:
    - BELEIDSREGELS UITVOERING (hierin leggen we vast HOE wij zaken doen in gemeente Bernheze. Hiermee legitimeren wij onze werkwijzen)

- De uitvoeringsagenda (dit is een opsomming met concrete PROJECTEN die we op korte termijn gaan uitvoeren)

In hoofdstuk 5/6 leggen we uit hoe we onze organisatie inrichten om dit programma effectief en efficiënt te kunnen realiseren. Het opstellen van dit programma is een omvangrijke klus geweest omdat er veel beleidsvelden, spelers en belangen mee gemoeid zijn. Er is veel informatie opgehaald en in dit programma verwerkt. Er is ook informatie opgehaald die geen plek heeft gekregen in dit programma, maar wel relevant is om in een ander programma nader uit te werken. Dit soort onderwerpen komen in het laatste hoofdstuk aan bod.

Voor achtergrondinformatie zoals werkdocumenten, nulmetingen, analysedata en dergelijke verwijzen wij naar de bijlagen.

2. Achtergrond, aanleiding en totstandkoming

2.1. Een programma onder de omgevingswet

Instrumenten onder de omgevingswet

Dit programma is bedoeld om de GGS-visie uit de Omgevingsvisie concreet te maken en om te zetten in acties. Maar dit programma kan niet los worden gezien van de andere kerninstrumenten uit de Omgevingswet. Deze staan in de afbeelding hieronder weergegeven. Daaronder volgt de uitleg van de onderlinge verbanden.

Ad. 1: Omgevingsvisie Bernheze 2040 is vastgesteld op 7 maart 2024. Daarin is een visie op het concept GGS uitgelegd op de pagina's 56 tot en met 63.

Ad. 2: Dit programma GGS geeft concrete invulling aan die visie. In dit programma:

- Beschrijven wij programmadoelen (zowel strategisch als operationeel)
- Beschrijven wij maatregelen (wat gaan wij doen om die doelen te bereiken?)
- Leggen wij beleidslijnen vast (hoe werken wij in deze gemeente aan GGS? Dit kan beschermend/bestendigend zijn, maar ook gericht zijn op actie en verandering)
- Leggen wij uit welke regels nodig zijn en hoe wij hiermee gaan werken
- Werken wij uit hoe wij onze organisatie inrichten op een actieve realisatie van GGS en hoe wij derde partijen hierbij betrekken

Ad. 3: Decentrale regels worden vastgelegd in het omgevingsplan. Dit vormt een juridische uitwerking van de regels die nodig zijn om onze waarden te beschermen en doelen te bereiken. Deze regels zijn juridisch bindend voor overheid en burger. Dit programma GGS levert de beleidsmatige grondslag van deze regels. Het omgevingsplan zorgt voor de juridische borging.

Ad. 4 Algemene rijksregels controleren we bij de opstelling van dit plan. Wat van rijkswege al is geregeld, nemen wij niet mee in de gemeentelijke plannen.

Ad. 5 Als GGS-gerelateerde vergunningen nodig zijn, vindt u in dit programma de bijbehorende beleidsregels (bijvoorbeeld criteria om waarden te benoemen of aan te wijzen en criteria om vergunningen te verlenen of te weigeren).

Ad. 6: Een projectbesluit wordt genomen door Waterschappen, provincies of het rijk. Dit heeft daarom geen raakvlakken met dit programma.

Vrijwillig programma

Binnen de omgevingswet bestaan vier soorten omgevingsprogramma's:

1. Vrijwillig of onverplicht programma;
2. Verplicht programma;
3. Verplicht programma bij (dreigende) overschrijding van omgevingswaarde;
4. Programma met programmatische aanpak.

Programma GGS is een vrijwillig of onverplicht programma. Dat maakt dat het vormvrij is. Wel hoort een programma de volgende onderdelen te bevatten (art. 3.5 Omgevingswet)

- een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan,
- maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

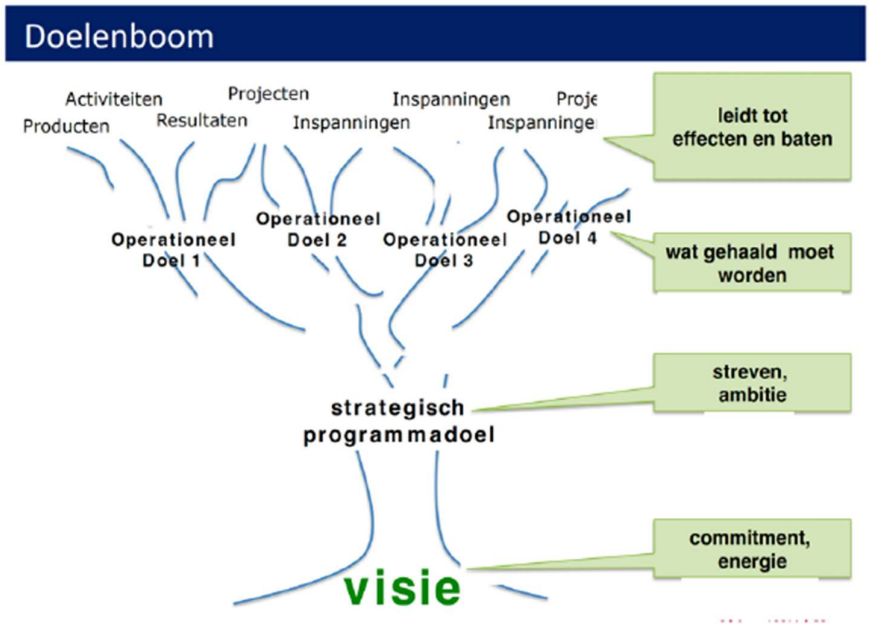
Het Omgevingsbesluit speelt ook een rol bij programma's. Zo is in afdeling 10.4 Omgevingsbesluit bepaald op welke momenten of met welke frequentie verplichte programma's vastgesteld of geactualiseerd moeten worden. Ook regelt die afdeling de motiveringsplicht voor vroegtijdige publieksparticipatie.

De komst van de Omgevingswet noodzaakt tot anders werken. Een gemeente kan een beleidsplan eenvoudigweg hernoemen naar een programma. Maar Bernheze kiest voor een hoge mate van integraliteit. Omdat integraliteit een belangrijk basisbeginsel is in de Omgevingswet én omdat Bernheze veel meerwaarde ziet in het integraal oppakken van opgaven.

Bij integraal werken is programmatisch creëren een heel passende werkwijze. Hieronder leggen wij uit wat de hoofdkenmerken en voordelen zijn van programmatisch creëren om te komen tot een omgevingsprogramma. En we leggen uit hoe we dat hebben toegepast voor dit specifieke programma. Daarbij de belangrijke kanttekening dat we het hier hebben over de werkwijze programmatisch creëren, en NIET over een omgevingsprogramma met een programmatische aanpak zoals verwoord onder de Omgevingswet (art. 3.2.4)

Programmatisch creëren

Steeds meer organisaties werken met programma's, omdat dat houvast biedt bij het realiseren van belangrijke, strategische (verander)opgaven. Een programma is een tijdelijke manier van samenwerken, gericht op het nastreven van bepaalde strategische doelen, die bijdragen aan het verwezenlijken van de transitieopgave. Groene gezonde structuren raakt aan veel thema's en opgaven. Om de samenhang te waarborgen en te overzien of we vooruitgang boeken werken we aan de hand van de doelenboom (zie onderstaand schema) gericht aan het realiseren van de ambities ten aanzien van de groene gezonde structuren. De doelenboom is een manier om een missie of visie te vertalen naar concrete doelen binnen de organisatie. Het brengt doelen door de hele organisatie op één lijn en zorgt ervoor dat deze aansluiten op de strategie van de organisatie. De strategische en operationele doelen van het programma GGS zijn opgenomen in hoofdstuk 4. In bijlage 1 staan de benodigde inspanningen (ofwel maatregelen) die nodig zijn om de doelen te behalen.

2.2 Participatie bij totstandkoming programma

Afdeling 10.4 van het Omgevingsbesluit bevat de procedurebepalingen voor programma's.

Bij het vaststellen van een programma wordt aangegeven hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn. Ook wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepasselijke decentrale participatiebeleid.

Ambtelijk

Bij het opstellen van dit programma zijn collega's uit verschillende afdelingen en professionele partnerorganisaties (provincie, het waterschap en GGD) betrokken. Wij hebben hiervoor een drietal werksessies georganiseerd. In de eerste werksessie hebben we opgehaald welke raakvlakken er zijn met ander beleid. In de tweede en derde werksessie hebben we gewerkt aan

de doelenboom. Met deze aanpak hebben we met alle betrokken collega's en partnerorganisaties een gedeeld beeld van de visie van groene gezonde structuren, doelen en bijbehorende maatregelen.

Veel beleidsvelden dragen bij aan een goed functionerende GGS, maar zijn tot nu toe sectoraal werden opgepakt. In dit programma zijn meerdere beleidsvelden geïntegreerd. Waaronder het groenstructuurplan, erfgoedvisie, recreatievisie, speel- en beweegplan, klimaatadaptatie (met name voor hitte) en milieu. Ook richtlijnen van de GGD over gezonde leefomgeving hebben we in dit programma geïntegreerd. Eén van de waardevolle bevindingen die we meenamen uit de werksessies met GGD is dat zij veel expertise heeft over wat er zou moeten gebeuren om een gezonde leefomgeving te maken. En dat we als gemeente daarin een grote rol kunnen spelen doordat wij zeggenschap hebben over inrichting en gebruik van de openbare ruimte.

Het ligt in lijn met de Omgevingswet om deze beleidsvelden in één programma onder te brengen en zo gezamenlijk doelen te stellen en integrale maatregelen te treffen.

Bestuurlijk

Er zijn twee bijeenkomsten met de raadswerkgroep Omgevingswet geweest waarbij werd gesproken over de implementatie van de Omgevingswet in combinatie met de pilotprogramma's GGS en Volkshuisvesting. De commissie RZ gaat de eerste conceptversie van het programma opiniërend bespreken in september 2025.

*** belangrijkste resultaten worden hier ingevoegd ***

Belangengroepen

We hebben het conceptprogramma ter consultatie voorgelegd aan de volgende partnerorganisaties:

a. De 5 dorpsraden
b. ZLTO Bernheze (zuidelijke land- en tuinbouworganisatie)
c. Kerngroep Living Lab
d. IVN Bernheze (behartigt belangen van natuur en educatie)
e. Bernhezer buitenwacht (komt op voor het herstel van het evenwicht van functies in het buitengebied)
f. IPG Bernheze (Integraal platform gehandicaptenbeleid)
g. De 3 heemkundekringen

*** presentatie bij partneroverleg 4 juni, en daarna toezending 50% versie. Belangrijkste resultaten hier invoegen ***

Inwoners

Toen de Omgevingsvisie werd opgesteld hebben we alle inwoners de kans gegeven om hun wensen en ideeën bij het concept GGS kenbaar te maken door middel van ons online participatieplatform SamenBernheze.nl. Bijna honderd ideeën werden ingediend, waarvan er drie zijn beloond met realisatie in 2025. De lijst met ideeën gaf een goed beeld van het brede scala aan wensen van onze inwoners. Bij Bernheze Bespreekt 2024 hebben we aanwezigen gevraagd naar hun concrete ideeën over GGS en wat zij ervoor nodig hebben om dat gerealiseerd te krijgen. Bij Bernheze Bespreekt 2025 hebben we met de aanwezigen van gedachten gewisseld over de meedenkkracht en meewerkkracht van de samenleving. Centrale vraag was wie de grootste rol heeft in realisatie van GGS: overheid of burger. Daaruit hebben wij opgemaakt dat de gemeente de belangrijkste partij is voor realisatie van GGS. Wel is het goed om open te staan voor kansrijke

initiatieven met daadkracht en deze goed te faciliteren. Dit heeft zijn uitwerking gekregen in hoofdstuk 5.

Begin 2024 is een enquête uitgezet onder onze inwoners over spelen bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte. Bijna 200 mensen hebben hun via deze weg hun mening gedeeld. De ingediende ideeën zijn opgenomen als onderdeel van het BOSS-plan in beleidsuitwerking 6. Hoe we met deze opgehaalde ideeën omgaan is opgenomen in hoofdstuk 5. Dit programma is niet opengesteld voor individuele inwonersparticipatie. Reden daarvoor zijn meerledig:

- Dit programma laat lange termijndoelen en acties zien. De ervaring leert dat dit abstractieniveau voor veel inwoners te hoog gegrepen is om inhoudelijk passend te kunnen reageren.
- We hebben vertegenwoordigers van diverse belangenorganisaties gevraagd om te reageren (zie hierboven).
- Individuele inwoners krijgen wel de kans om mee te denken zodra we projecten in hun woonomgeving gaan realiseren. De ervaring leert dat dergelijke concrete plannen zich beter lenen voor inwonersparticipatie.

3. Afbakening van het programma.

In de omgevingsvisie is de pijler Groene Gezonde Structuren geïntroduceerd als uitwerking van de ambitie Gezonde Leefomgeving. Dit hoofdstuk schetst deze aanleiding en gaat in op de afbakening van het programma Groene Gezonde Structuren thematisch en geografisch.

Uitwerking van ambitie ‘Gezonde Leefomgeving’ uit omgevingsvisie Bernheze

De ‘Gezonde Leefomgeving’ is een van de ambities in de omgevingsvisie van Bernheze. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Het concept Groene Gezonde Structuren is daarbij een belangrijke pijler. In deze groene gezonde structuren nodigen we mensen in een aantrekkelijke groenblauwe omgeving uit om hun gezondheid te bevorderen door te bewegen, te sporten, te spelen, te ontspannen en/of te ontmoeten. Met het introduceren van groene gezonde structuren (GGS) bundelen we de ambities van onder meer gezondheid, recreatie, erfgoed, bewegen in aantrekkelijk groen & blauw, meer biodiversiteit, klimaatadaptatie en biologisch voedsel.

Groene Gezonde Structuren kun je vergelijken met de kralen aan de ketting van lintvormige groene of blauwe lijnvormige landschapselementen. Zoals parken en plantsoenen, buitenspeelterreinen en groenblauwe schoolpleinen, beken, waterlopen, wadi’s en overstromingsgebieden, bloemrijke perceelranden, kernranden, natuur inclusieve en biologische landbouw, sportvelden, bos- en natuurgebieden, cultuurhistorische kenmerken, zandwegen en houtwallen. In de omgevingsvisie (p.60) is een netwerkkaart te vinden met de huidige wandelroutes, fietsroutes en ruiterpaden. Potentiële plekken voor groene gezonde structuren zijn terug te zien op de themakaart gezonde leefomgeving (p.54).

Thematische afbakening

Uit deze tekst en het uitgebreide streefbeeld blijkt dat GGS een breed begrip is. Het wordt uitgewerkt binnen het thema gezonde leefomgeving. De volgende thema's hebben een plek binnen het programma GGS:

- Gezondheid
- Sport, spelen en bewegen
- Groen, natuur en landschap
- Erfgoed
- Recreatie
- Klimaat (hitte)
- Water
- Schone lucht

Thema's als biodiversiteit, mobiliteit, milieu en inclusiviteit raken ook aan GGS. Deze thema's zijn wel opgenomen, maar hebben ook in andere programma's een plek (zoals programma mobiliteit, transitie landbouw, breed maatschappelijk beleid). In hoofdstuk 7 – risico's, koppelkansen en aanbevelingen is een tabel opgenomen met de verschillende thema's en wat wel en wat niet is opgenomen in het GGS.

Idealiter biedt dit programma op elk bovengenoemd thema het totaalpakket aan maatregelen, beleidsregels en projecten. Op dit moment is dat niet voor alle thema's mogelijk. Op sommige thema's worden beleid en regels regionaal uitgewerkt op een later moment (milieu bijvoorbeeld) en sommige thema's vragen een nadere uitwerking die een vervolgstap vormt op dit programma.

Geografische afbakening

De visie op de GGS wekt de indruk dat het gaat over een netwerk van lijnen en vlakken wat wij ontwikkelen. Gezonde leefomgeving beperkt zich echter niet alleen tot die lijnen en vlakken. Schone bodem en lucht, ecologische kwaliteit en identiteit willen we overal. Dit programma GGS kent daarom twee soorten werkingsgebieden:

- Generiek werkingsgebied GGS: Doelen, beleid en regels in dit programma gelden generiek voor het hele grondgebied van de gemeente Bernheze, tenzij expliciet is aangegeven dat het alleen gaat over een specifiek deel (bijvoorbeeld de openbare ruimte, en niet de terreinen van derden).
- Specifiek werkingsgebied GGS: De lijnen en vlakken die op de GGS-kaarten zijn aangegeven nemen hierbinnen een bijzondere positie in, omdat deze een hogere prioriteit krijgen bij de realisatie van GGS. Ze geven duiding aan de locaties die we extra belangrijk vinden. En ze zijn de basis onder het netwerkprincipe wat in de omgevingsvisie wordt benoemd: *Het concept van een groene gezonde structuur is gebaseerd op het principe dat elk huis een aansluiting heeft op een netwerk van aantrekkelijke groenblauwe structuren. Te vergelijken met een aansluiting op het drinkwater- of elektriciteitsnetwerk. Vanuit je huis kom je te voet of fietsend in het groene netwerk snel in een groene gezonde omgeving.*

4. Programmavisie en strategische doelen

Dit hoofdstuk gaat in op hoe we ambities en doelen voor Groene Gezonde Structuren bereiken binnen het programma GGS. Hiervoor is een visie opgesteld (wat beogen we met Groene Gezonde Structuren), welke doelen willen we hiermee bereiken en wat is daarvoor nodig.

4.1 Inleiding

Visie op Groene Gezonde Structuren

Bernheze streeft naar een toekomst waarin groene en gezonde structuren centraal staan in een duurzame, inclusieve en gezonde leefomgeving. Door robuuste natuurnetwerken, toegankelijke en veilige buitenruimtes, en klimaatadaptieve oplossingen te combineren, versterken we biodiversiteit, recreatie en sociale samenhang. We maken bewuste keuzes om ruimte optimaal te benutten, stimuleren beweging en ontmoeting, en richten ons op het welzijn van alle generaties, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Samen bouwen we aan een leefomgeving waar natuur en gezondheid hand in hand gaan en bijdragen aan een betere kwaliteit van leven.

Doelen bij Groene Gezonde Structuren

Met programma GGS werken we aan de volgende strategische doelen:

1. We zorgen voor een groter aanbod en een betere bereikbaarheid van groene gezonde structuren
2. We stimuleren gezonder gedrag van onze inwoners door de leefomgeving gezond in te richten
3. Natuur-, landschaps-, milieu -en cultuurhistorische waarden zijn beter beschermd en krijgen meer kansen om zich te ontwikkelen
4. We werken samen met partners en inwoners aan een actiever en sterker netwerk
5. Groene gezonde structuren zijn beter verankerd in alle relevante beleidsstukken, instrumenten, werkprocessen en projecten.

Wat is daarvoor nodig

De strategische doelen vormen de basis van wat we gaan doen, hoe we dat gaan doen en welke projecten we gaan uitvoeren. Per strategisch doel is hieronder de uitwerking te vinden:

1. Operationele doelen (wat willen we **bereiken?**)
2. Maatregelen (**wat** gaan we doen?) en eventuele beleidsregels.
3. Uitvoeringsbeleid (**hoe** gaan we dat doen?) opgenomen in bijlage.
4. Uitvoeringsagenda (**projecten**) opgenomen in de bijlage.

4.2 Strategisch doel 1: We zorgen voor een groter aanbod en een betere bereikbaarheid van groene gezonde structuren

Met dit strategisch doel bieden we een aantrekkelijke leefomgeving aan onze inwoners, waar mensen zich plezierig en thuis voelen. Zo behouden we ons aantrekkelijk vestigingsklimaat. Het geeft antwoord op de vraag: waarom zou je in Bernheze gaan wonen of recreëren?

Hier horen de volgende operationele doelstellingen bij:

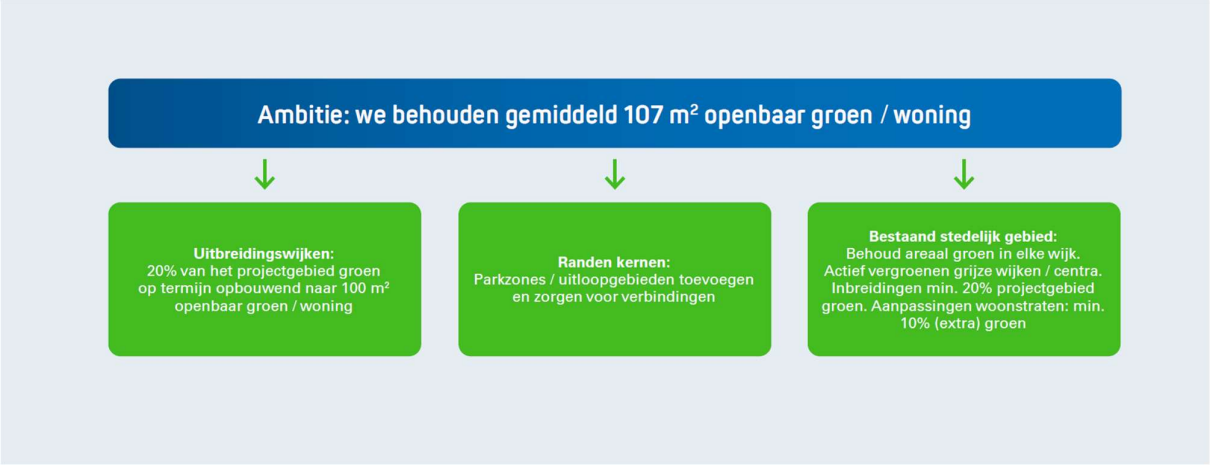
- Uiterlijk in 2030 is er minimaal 107m² openbaar groen per woning binnen de kernen van de gemeente.
- Uiterlijk in 2030 zijn tenminste 5 wijken een categorie groener geworden dan bij de totstandkoming van het Groenstructuurplan in 2024 het geval was.
- Uiterlijk in is 2030 het aanbod aan fiets- en wandelpaden met duidelijke bewegwijzering en recreatieplekken in de gemeente vergroot ten opzichte van 2026.
- In 2030 is het percentage mensen dat goed verkoeling kan vinden buiten tijdens aanhoudende hitte toegenomen ten opzichte van de situatie in 2024 (*).
- Vanaf 2026 ondersteunen we particulieren en ontwikkelaars met informatie en inspiratie voor groenmaatregelen en wat men tegen hittestress kan doen.
- In 2030 is minimaal 15 hectare bos bijgeplant.

(*) 66% van de volwassenen vond goed verkoeling in 2024. En 73% van de 65+-ers vond verkoeling in 2024. Bron GGD Gezondheidsmonitor.

Maatregelen (**wat** gaan we doen) met eventuele beleidsregels

Inzet op groen en blauw in en nabij onze kernen

We zetten in op veel meer groen en blauw in en nabij onze kernen. Met ons eigen openbaar groen dragen we daar ons steentje aan bij en we streven naar een toename van stedelijk openbaar groen. Omdat de hoeveelheid groen in verhouding moet staan tot het aantal gebruikers, zetten we in op behoud van het gemiddelde van 107 m^2 openbaar groen per woning in onze kernen.

We zorgen voor een **toename van areaal openbaar groen** door de volgende regels:

- In bestaande wijken mag het areaal* groen niet achteruitgaan.
- In bestaande wijken die (ver) onder het gemiddelde zitten vergroenen we actief.
- Inzet van een stevige groennorm in de in- en uitbreidingswijken, omdat we die direct toekomstbestendig willen maken én Bernhezer groen.

*Met areaal bedoelen we de oppervlakte (m^2) openbaar groen. We rekenen in deze stelregels met oppervlakte, en niet met aantallen bomen. Met voldoende oppervlakte hebben we ook voldoende mogelijkheden om bomen aan te planten in goede omstandigheden en uit te laten groeien tot bomen die wezenlijk bijdragen aan onze doelstellingen.

Actief vergroenen grijze wijken en centrumgebieden

We vergroenen onze woonwijken actief, waarbij wij prioriteren o.b.v. de groenanalyse m^2 per woning. Extra groen in de woonwijken en -straten is belangrijk omdat onze inwoners dagelijks behoefte hebben aan een gezonde, klimaat adaptieve omgeving, die er aantrekkelijk uitziet. We stimuleren de vergroening van woongebieden waar het groengemiddelde laag ligt. Ook kleine projecten (stenen eruit, groen erin) dragen daaraan bij. We zorgen dat de vergroening in onze woonwijken effectief is door op basis van een groenanalyse de vergroening uit te voeren op de locatie waar die het meeste impact zal hebben. Onderdelen van die groenanalyse zijn onder andere:

- huidig hoeveelheid groen m2 /woning
- bereikbaarheid van het groen
- klimaatatlas
- biodiversiteitsscore
- overtollige verharding

De resultaten van deze analyses en een plan van aanpak leggen we vast in een vergroeningsplan.

Centrumlocaties hebben een risico op hittestress door de mate van verstening en het beperkt aanwezige groen. Behoud en aanvulling van bomen en groen staan daarom voorop, om bij te dragen aan waterbuffering, schaduw, verkoeling en luchtzuivering. Met name pleinen komen in

aanmerking om te vergroenen tegen hittestress, waarbij rekening moet worden gehouden met voldoende groeiruimte voor de bomen om tot volle wasdom te komen.

Toename groen bij renovaties/reconstructies

Bij renovaties en reconstructies van straten en pleinen streven we naar een toename van het oppervlak aan groen. Uitgangspunt is dat er bij elke renovatie of reconstructie minimaal 10% meer groen ontstaat dan er in de uitgangssituatie aanwezig was. Is er in de uitgangssituatie helemaal geen groen aanwezig, dan is de stelregel om in de nieuwe situatie minimaal 10% van het projectgebied groen in te richten. Deze uitgangspunten vormen de basis van de planvorming. Indien dit niet haalbaar is binnen het projectgebied gelden de volgende uitgangspunten ten aanzien van de locatie:

- De wijk heeft minder dan 107 m^2 openbaar groen per woning: compensatie moet in dezelfde wijk plaatsvinden
- De wijk heeft meer dan 107 m^2 openbaar groen per woning: financiële compensatie

Groennorm gemeente Bernheze

	Som van m² groen	Som van woningen	Groen per woning m²
Heesch	**462775**	**4873**	**95**
Bekerbuurt	8471	215	39
Broekhoek - Middelste Groes	68563	315	218
Buitenpas - Noordrand	31934	250	128
Componistenbuurt	5013	247	20
De Beemd	52918	423	125
De Hoef 1	33160	162	205
De Hoef 2	57404	369	156
De Velft	1469	125	12
De Zeis	11280	263	43
Den Berg	45530	254	179
Graanbuurt	18307	163	112
Heelwijk	11289	354	32
Het Rul	14651	229	64
Kennedystraat	11533	173	67
Monseigneur van Den Hurklaan	41096	243	169
Oranjebuurt	10809	285	38
Schoonstraat	6642	186	36
't Dorp	16641	310	54
't Vijfeiken	6045	176	34
Wagnerplein	10020	131	76
Heeswijk-Dinther	**242514**	**2623**	**92**
Balledonk	7498	170	44
De abdij	17804	352	51
Eikenhoek	25779	186	139
Graaf Wernerstraat	4426	188	24
Heilaren	50028	334	150
Heilige Stok - Kerkstraat	60555	182	333
Hoofdstraat	7481	197	38
Hopveld - Muggenhoek	17206	195	88
Oranjewijk	12354	324	38
Rodenburg	24151	195	124
St. Servatius - Schoonstr - Den Dolvert	15232	300	51
Loosbroek	**59608**	**358**	**167**
Loosbroek	59608	358	167
Nistelrode	**329631**	**2165**	**152**
De Hoef	15181	196	77
Donzel	43270	166	261
Hoge Akkers	59683	202	295
Kerkveld	6709	213	31
Kleinwijk	41255	201	205
Laar	11943	321	37
Maxend	19813	199	100
Van 't Rijk	22769	232	98
Weijen West	17130	296	58
Zwarte Molen	91878	139	661
Vorstenbosch	**29574**	**526**	**56**
Vorstenbosch	29574	526	56
Eindtotaal	**1124102**	**10545**	**107**

Een overzicht van de hoeveelheid groen per kern vind je in de **bijlagen**.

Hoeveelheid groen

0-20 m² 20-40 m² 40-60 m² 60-80 m² 80-100 m²

Parkachtige groen- en uitloopgebieden

Om ons groenareaal te laten toenemen en op minimaal 107 m^2 openbaar groen per woning te blijven, willen we onze hoeveelheid parkachtig groen uitbreiden. Meer en /of grotere parken zorgen voor een gezondere woonomgeving met meer klimaatadaptieve mogelijkheden. Hiervoor kopen wij (landbouw)gronden aan, grenzend aan onze woonkernen. Om de biodiversiteit in deze uitloopgebieden een impuls te geven, brengen we de actuele natuurwaarden en de potenties van het gebied in beeld. Op basis daarvan bepalen we doelsoorten en stemmen de inrichting van onze uitloopgebieden daarop af.

Robuustere bos- en natuurgebieden

Door het areaal bos- en natuurgebieden grenzend aan onze bestaande natuurgebieden uit te breiden maken we deze robuuster. Areaal bos en natuurgebieden is van grote waarde voor de speerpunten biodiversiteit en gezondheid en zorgt voor grote arealen extra openbaar groen. We zien hier een belangrijke rol voor de natuurbeherende organisaties en zoeken daarvoor de samenwerking met hen.

Groennorm en groencompensatie

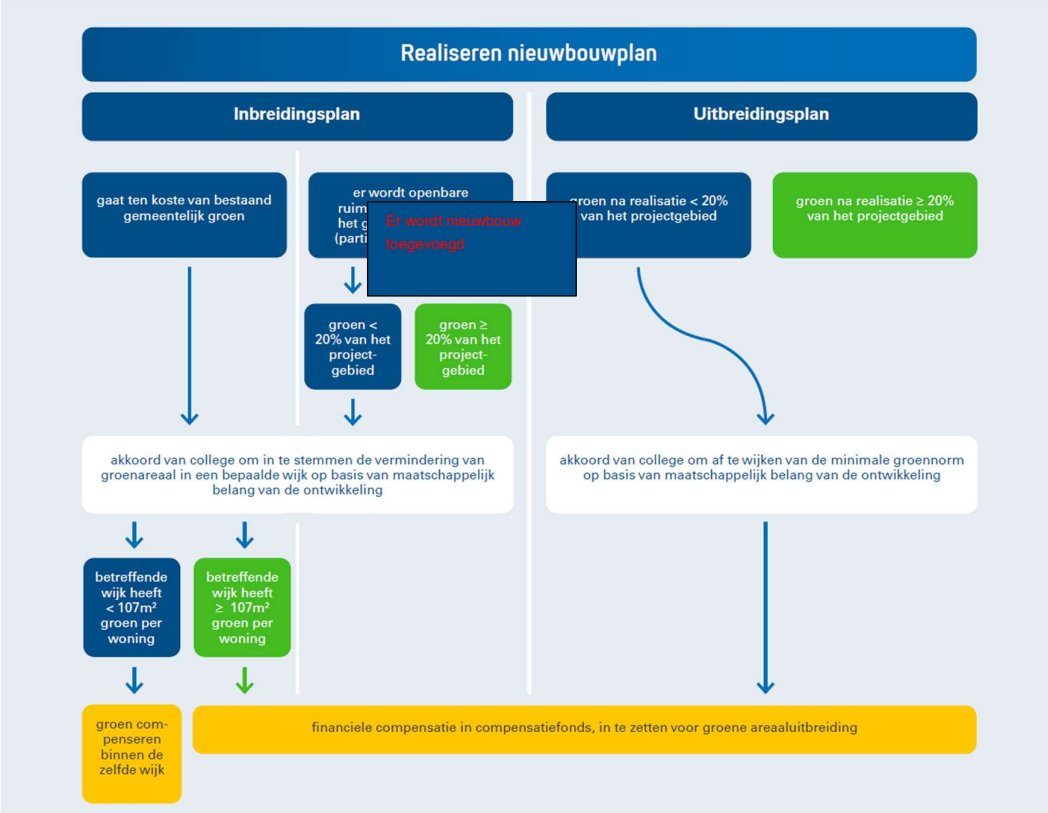
We borgen de toename van het areaal openbaar groen door regels te stellen die juridische borging krijgen in het omgevingsplan op het vlak van groennorm en groencompensatie. Daarnaast verplichten we elke initiatiefnemer om een groenparagraaf uit te werken waarmee hij verantwoordt hoe hij met (openbaar) groen omgaat. Informatie staat beschreven in bijlage 3 beleidsregels 3.1 Groennorm.

We onderzoeken de mogelijkheden om deze %norm om te zetten in een m^2 norm omdat die bij een compactere bouw meer recht doet aan het aantal gebruikers. Afwijken van deze normen kan alleen als het college daartoe besluit.

In sommige gevallen is het niet mogelijk om aan de norm te voldoen, terwijl het initiatief wel wenselijk is. Het college maakt dan de afweging of het behalen van de groennorm of de doorgang van het initiatief prevaleert.

** Nog af te stemmen hoe we dit schema aanpassen o.b.v. ervaringen sinds vaststelling GSP:

- Sommige plannen sowieso financieel compenseren
- Mandaat ambtelijke keuze
- Keuze binnen/buiten wijk handhaven (is dat haalbaar bij financiële compensatie?)

Zie bijlage 3 beleidsregels 3.1 t/.m 3.4. =

3.2 Compensatie bij het niet kunnen realiseren van de groennorm

3.3 Compensatie bij het verlies van openbaar groen (anders dan door woningbouw)

3.4 Groenparagraaf

We zorgen voor een goede **spreiding en bereikbaarheid** door de volgende regels:

Aandacht voor robuuste groene verbindingen

We zorgen voor een goed opgebouwde groenstructuur door te toetsen aan de groenstructuurkaart. Groene verbindingen tussen bestaande en nieuwe wijken worden als opgave meegenomen bij ontwikkelingen in bijvoorbeeld Programma's van Eisen.

De groenstructuurkaart laat zien waar op dit moment al waardevol groen, of groene verbindingen aanwezig of gewenst zijn. Op de groenstructuurkaart is ook een ontwikkelperspectief aangeduid dat laat zien:

- Waar de groene gezonde structuren liggen
- Waar we willen zoeken naar mogelijkheden voor parkachtig groen en uitloopgebieden (zoekgebied groot groen kernen)

Dat is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

1. Vanuit elke woning kan men goed en makkelijk grote, aaneengesloten groene plekken bereiken waar het fijn verblijven, recreëren en ontmoeten is.

2. Groene verbindingen binnen de kernen en met het buitengebied versterken en creëren we waar nodig.

3. Vaak liggen historische groene verbindingen langs (verdwenen) zandpaden en waterlopen/ sloten. Door deze te herstellen/robuust te maken ontstaat een beter besef van de identiteit van de omgeving.

We maken een uitwerking op de groene gezonde structuren in de vorm van een streefbeeldenboek. Daarin laten we zien wat we verwachten van een plek die als Groene Gezonde Structuur op de kaart staat. Dit werken we uit in inspirerende beelden en in concrete profielen en maatvoering eisen.

Zie bijlage 3 beleidsregels 3.5 Groene gezonde structuren op de plankaart.

Groene gezonde structuren zijn ingericht op als het extreem heet is

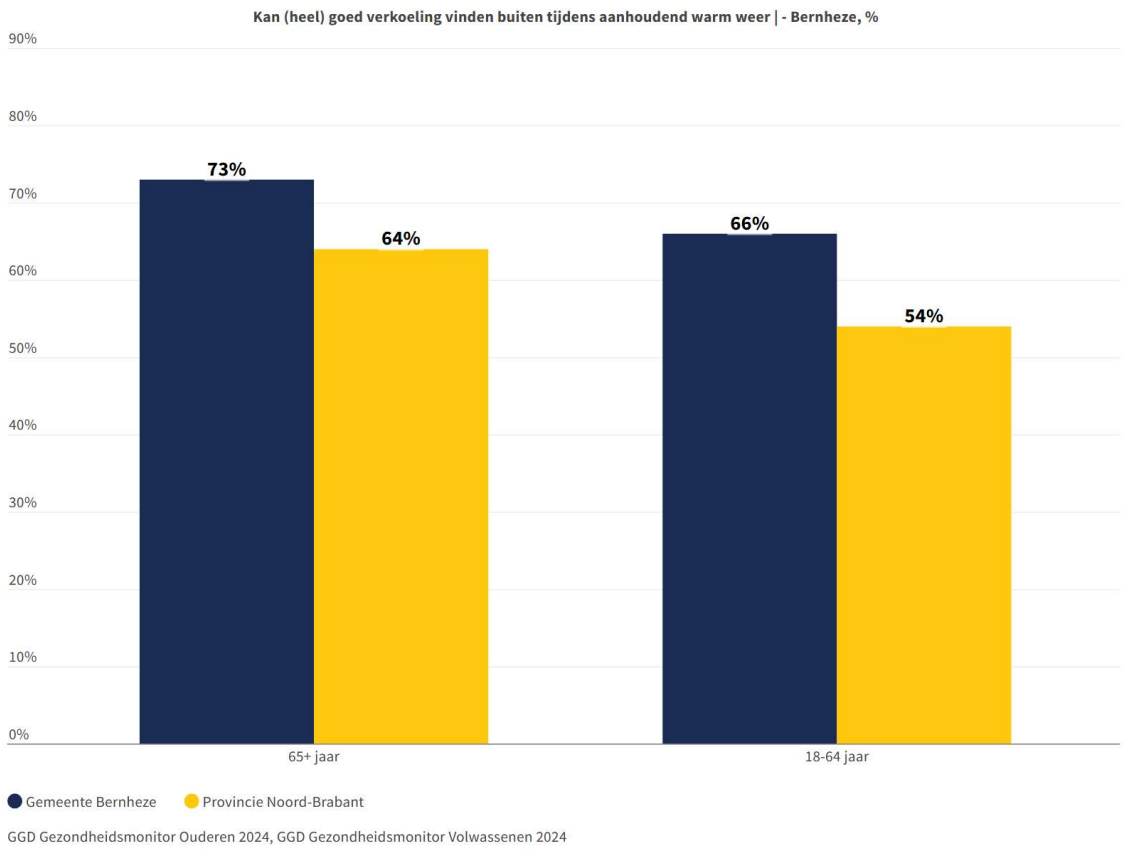
We zorgen voor groene gezonde structuren die ook in de toekomst toegankelijk zijn ook als het extreem heet is.

"Hitte heeft een aanzienlijke impact op de gezondheid van mensen. Tijdens periodes van extreme hitte kunnen levensbedreigende gezondheidsproblemen en oversterfte optreden. De duur en het aantal hittegolven nemen toe, wat andere gezondheidsrisico's kan verergeren. Mensen ervaren vaak slaapproblemen tijdens warme nachten, wat hun algehele welzijn beïnvloedt. Bovendien leidt hitte tot een daling in de arbeidsproductiviteit, omdat mensen minder effectief kunnen werken onder hoge temperaturen. Door deze gecombineerde effecten van hitte op zowel gezondheid als het gebied, is het belangrijk om maatregelen te nemen om de impact van hitte te verminderen en de leefbaarheid te verbeteren"

We zetten in onze groene gezonde structuren in op een voldoende groot aanbod van koele plekken, koele routes en bij toevoegen van verharding (bij reconstructie en nieuwbouw) adviseren wij hittebestendige-maatregelen te treffen.

Voor iedere inwoner zijn er voldoende koele plekken

We zorgen dat elke inwoner op een acceptabele afstand een koelteplek kan vinden (binnen vijf minuten lopen). Een koelteplek is een plantsoen dat ruimte biedt aan meerdere grote bomen, zodat meerdere mensen tegelijk kunnen genieten van hun verkoelende werking. Koelteplekken zijn plantsoenen die minimaal 200 m2, op 300 m van een woning in de kern liggen. Inzicht hierover is er op basis van afstand tot koelteplekken Afstand-tot-koeltekaart - Klimaateffectatlas. Bij sommige van deze koelteplekken zorgen we ook voor een drinkwatertappunt. Zodat bij warm weer inwoners voldoende kunnen hydrateren. Dit doen we door in iedere kern bij minimaal 1 van de koelteplekken een drinkwatertappunt te plaatsen. De koelteplekken kunnen samenvallen met recreatieve routes, groene zones of anders. We zorgen voor voldoende bekendheid voor deze plekken door ze op te nemen in bewegwijzering, routes en informatie online. We zorgen voor voldoende bekendheid voor deze plekken door ze op te nemen in bewegwijzering, routes en informatie online.

Ook als het warm is zijn er koele routes voor langzaam verkeer

We zorgen ervoor dat belangrijke wandel- en fietsroutes schaduwrijk en voor iedereen goed begaanbaar zijn. Zodat ook tijdens extreme hitte langzaam verkeer zich kan verplaatsen zonder oververhitting. We streven naar tenminste 30% schaduw op het gedeelte van de weg waar gelopen en/of gefietst wordt (gemeten op het heetste moment van de dag rekening houdend met de schaduwstand in de zomer). Schaduw wordt bij voorkeur gecreëerd door planten en bomen.

Ook bij belangrijke OV-haltes zorgen we voor voldoende schaduw.

- Creëren van schaduwrijke locaties en koele routes kan door middel van:
    - Bomen met een volgroeide kruin.
    - Schaduwdoeken voor hele hete periodes.
    - Pergola's.
    - Verwijderen van asfalt en bestrating.

Ontwerp van buitenruimte bij nieuwbouwontwikkeling

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, of reconstructie, adviseren wij de volgende hittemaatregelen:

- Realiseren van voldoende groen conform onze groennorm.
- Voor iedere ruimtelijke ontwikkeling wordt tenminste 30% schaduw op het gedeelte van de weg gerealiseerd waar gelopen wordt (gemeten op het heetste moment van de dag rekening houdend met de schaduwstand in de zomer). Schaduw wordt bij voorkeur gecreëerd door planten en bomen.

- Voor iedere ruimtelijke ontwikkeling wordt de afstand tot natuurlijk koele verblijfsplekken gecreëerd. Deze afstand mag maximaal 300 meter zijn. Indien dit niet mogelijk is wordt in het plangebied een koele plek gerealiseerd.
- We stimuleren natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen.
- De ontwikkeling mag de hittestress voor de omgeving niet verergeren. De ontwikkeling mag er niet toe leiden dat de hittestress voor de omgeving toeneemt. De initiatiefnemer moet dit in beeld brengen.

In het Programma Volkshuisvesting geven we voorwaarden mee voor de woning:

- Bij elk project is de keuze van het materiaal zo, dat er zo min mogelijk warmte wordt geabsorbeerd. Hierdoor straalt er ’s nachts minder warmte uit.
- In het ontwerp en situering van gebouwen, rekening houden met verkoelende windstromen en ligging van groene gezonde structuren.
- Zoveel mogelijk toepassen van groene maatregelen als groene gevels en daken.
- Aanleg van hittewerende maatregelen (zoals zonneschermen en pergola’s).

Dit doen we door in een pilot ontwerpprincipes voor hitte bij ontwikkeling (met actief grondbezit van de gemeente) toe te passen. We zetten inzichten uit afstand tot koelteplekken in voor programmering van vergroenen. We adviseren hitte-maatregelen bij nieuwe ontwikkelingen.

Zie bijlage 3 beleidsregels 3.6 Bij nieuwbouwontwikkelingen en reconstructie.

Recreëren, een kwestie van kwaliteit en kwantiteit

In gemeente Bernheze willen we inwoners uit alle leeftijdsgroepen en bezoekers uit de regio of daarbuiten een goede, uitgebreide recreatieve infrastructuur aanbieden. Door nieuwe routes toe te voegen en de kwaliteit van de huidige infrastructuur te verbeteren worden bewegen, ontspannen en beleven laagdrempelig en aantrekkelijk gemaakt. Daarnaast willen we ook inzetten op het bevorderen van duurzame recreatie.

Wandelen vanuit de voordeur

Voor elke inwoner willen we het mogelijk maken om in de eigen kern een bewegwijzerde wandeling (ommetje) te maken. Zo maken we recreëren in eigen dorp aantrekkelijk en stimuleren we spreiding van recreatie zodat de recreatiedruk niet alleen ligt op de aanwezige natuurgebieden. Het is hierin belangrijk om dit af te stemmen met verschillende disciplines zoals recreatie/toerisme en verkeer.

Comfortabele en veilige openbare ruimte met behoud van waarden

Wij nemen onze verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor een openbare ruimte die door iedereen comfortabel, toegankelijk en veilig kan worden gebruikt. Dat betekent een zorgvuldige inrichting waarbij soms keuzes moeten worden gemaakt tussen ofwel comfort en veiligheid van de weggebruiker ofwel de waarden die groen vertegenwoordigt. Soms conflicteren die met elkaar door bijvoorbeeld bomen die enerzijds de noodzakelijke schaduw geven, en anderzijds de verharding van loopstroken onaanvaardbaar opdrukken. Of plantsoenvakken die een grote meerwaarde opleveren voor speelwaarde en biodiversiteit maar uitzicht- of overzichtsbeperkend werken. Om de juiste keuzes te kunnen maken hanteren we een aantal principes. Voor wegen en

bomen in het buitengebied zijn die uitgewerkt en opgenomen in beleidsuitwerking 1: Integrale uitwerking lanen en wegen buitengebied.

Voor situaties binnen de bebouwde kom werken we die nog uit. Een belangrijk onderdeel daarin is de balans tussen het werken met normcijfers om bepaalde kwaliteiten te kunnen halen en de doelen die we werkelijk willen dienen. We hanteren CROW-normen om onze weggebruikers een veilig en comfortabele verharding te bieden. We hanteren de normen uit het Handboek Bomen om onze bomen goede groeiomstandigheden te kunnen bieden. Waar deze normen met elkaar conflicteren, zoeken we naar de mogelijkheden om toch zoveel mogelijk aan onze doelen tegemoet te komen. Waar hittestress een groot probleem is, zijn wij bereid bomen aan te planten in niet-optimale omstandigheden: liever een boom die niet de 40 jaar haalt, maar wel vele jaren voor schaduw zorgt, dan een boomloze situatie met veel hittestress voor onze inwoners.

4.3 Strategisch doel 2: We stimuleren gezonder gedrag van onze inwoners door de leefomgeving gezond in te richten

Met dit doel bieden we onze inwoners een leefomgeving die gezond gedrag vanzelfsprekender maakt. Liever de speeltuin dan de game-computer. Liever een babbeltje op de buurtbank dan chatten via sociale media. En liever wandelend of fietsend via een groene route naar de buurtsuper, dan even snel de auto nemen. We verbeteren de fysieke en mentale gezondheid door een gezonde, groene omgeving te creëren, die uitnodigt tot buiten, ontmoeten en meedoen. Deze leefomgeving is inclusief. Hier is dus plek voor jong en oud, en voor mensen met een kwetsbaardere gezondheid. We stimuleren gezond gedrag doordat mogelijkheden voor spelen, recreëren en ontmoeten makkelijk te vinden zijn en herkenbaarder zijn.

Hier horen de volgende operationele doelstellingen bij:

- In 2030 is het percentage 'Beweegvriendelijke omgeving' toegenomen ten opzichte van de situatie in 2022 (*).
- In 2028 hebben we minimaal 2 pilots gedraaid met een buurtaanpak waarin speel- en beweegplekken in een volledige buurt worden aangepakt conform de BOSS-aanpak.
- Vanaf 2026 kan elke inwoner informatie vinden over de gevolgen van klimaatverandering (met name hitte), waar koele plekken en routes zich bevinden, gezondheidsadviezen bij warm weer voor kwetsbare inwoners en wat inwoners zelf kunnen doen in eigen tuin.
  (*) 40,6% van onze leefomgeving was beweegvriendelijk in 2022. Bron buurtatlas RIVM.

Maatregelen (**wat** gaan we doen) met eventuele beleidsregels

Bewegen, ontmoeten en spelen in de openbare ruimte

De openbare ruimte moet beschikbaar zijn en uitnodigen om buiten samen op ontdekkingstocht te gaan. Dit begint al bij de voordeur. Informele ruimte zoals stoepen, pleintjes, grasveldjes en bosjes vormen samen met de formele speel- en sportplekken een netwerk aan routes en plekken waar iedereen kan ontmoeten, zich veilig voelt en plezier kan beleven. Kinderen oefenen in hun woonbuurt spelenderwijs met zelfstandig worden. Ze leren op pad te gaan en samen te spelen. De woonbuurt is ook de plek waar senioren die slechter ter been worden graag zo lang mogelijk zelfredzaam willen blijven. Bankjes en iets te zien of te doen helpen daarbij. Kinderen worden jongeren. Het samen spelen verandert in samen sporten en chillen. Ook voor deze ontwikkelingsfase is het goed om passende plekken aan te bieden. Kinderen spelen meer en langer als hun (groot)ouders op de plek waar ze spelen, anderen kunnen ontmoeten. Bankjes en picknicktafels maken zo speelruimte aantrekkelijker. Kinderen bewegen meer als hun (groot)ouders er graag op uit gaan, bijvoorbeeld om de hond uit te laten of voor een wandeling in het park. Ook voor volwassenen en ouderen geldt dat we in eerste instantie voor henzelf de buitenruimte zo willen inrichten dat deze stimulerend voor hen is om buiten te bewegen, te sporten en te ontmoeten. Inwoners met een beperking willen we ook toegankelijke plekken bieden waar ze zich welkom weten en mee kunnen doen. Niet op apart ingerichte plekken, dan zijn ze alsnog op zichzelf, maar door in het totale aanbod inclusieve plekken op te nemen. Dit noemen we de BOSS-aanpak. Het verbindt opgaves en brengt de wensen van bovenstaande doelgroepen samen.

- We implementeren het BOSS-concept wat staat voor Bewegen, ontmoeten-spelen en sporten. Dit concept gaat uit van kern-, buurt- en steunplekken die samen de hoofdstructuur vormen. Plekken in de hoofdstructuur zijn blijvende basisvoorzieningen die zorgen voor een eerlijke verdeling en dat er altijd een plek voor bewegen, ontmoeten, spelen en sporten is.
- Een tweede pijler onder het BOSS-concept zijn de informele plekken en de routes waar geen speeltoestellen staan, maar waar wel ruimte is voor bewegen, ontmoeten, spelen en sporten. Zij vormen samen de nevenstructuur. Om de nevenstructuur vorm te geven gaan we informele speelplekken ontdoen van toestellen en een andere inrichting geven. Die inrichting moet passen bij het GGS-concept, de behoeften van de gemeente en de omgeving. Uitgangspunt is dat in de basis alleen speeltoestellen worden verwijderd en groen terugkomt. Een paar voorbeelden waar men aan kan denken zijn:
    - beplanten met veel bomen om te fungeren als koelteplekken
    - inrichten als hondenspeelveld om zo het spelen/bewegen van honden te bevorderen, ontmoetingen tussen hondenbezitters te faciliteren en hondenpoep te concentreren
    - beplanten als bosje met waarde voor biodiversiteit waar kinderen ook mogen spelen
    - het plaatsen van één of enkele banken om ontmoeting te stimuleren

Initiatief en behoeften van de omgeving spelen een belangrijke rol bij prioritering en uitvoering.

- Elk jaar renoveren we minimaal 1 buurt conform het BOSS-plan. Daarbij nemen we een brede scope, en kijken ook naar de mogelijkheden van vergroening van tussenliggende routes, en het realiseren van ommetjes bijvoorbeeld.

Spelen in de semiopenbare ruimte

Sportparken en schoolpleinen kunnen een soort kralen aan het GGS-snoer vormen. Deze zijn in de meeste gevallen echter niet openbaar. Er zijn meerdere situaties bekend waar kinderen buiten de openingstijden toch het terrein op gaan om er te spelen of te sporten. De behoefte is er dus. Zorgpunten bij de beheerders van de terreinen zijn er ook.

Een stap verder is het concept ‘open sportpark’. Een open sportpark is een openbare plek waar mensen kunnen sporten, spelen en ontspannen. Vaak is het een combinatie van sportvelden, groen en plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Deze sportparken zorgen ervoor dat meer mensen kunnen bewegen en samen activiteiten kunnen doen.

- We onderzoeken bij scholen en sportclubs of zij mee willen werken aan openstelling van hun terreinen. En welke voorwaarden zij daaraan stellen.
- Bij de ontwikkeling van het nieuwe sportpark in Heeswijk-Dinther onderzoeken we de mogelijkheden om hier een open sportpark van te maken.
- Gezamenlijke sportparken realiseren in iedere kern.

Honden

Het bezit van honden helpt tegen eenzaamheid en daagt uit tot meer bewegen en zorgt dat mensen elkaar ontmoeten. Het zorgt ook voor hondenpoep en andere vormen van overlast. Hoge concentraties van hondenpoep, en de daarmee samenhangende uitspoeling naar het grondwater leiden tot grondwatervervuiling.

Beleid

Het Bernhezer hondenbeleid (vorige versie 2009) gaat uit van de volgende principes:

1) Het bieden van mogelijkheden om honden, op een voor eigenaar en hond prettige wijze, uit te laten en op aangewezen plaatsen los te laten rennen.
2) Het zoveel mogelijk beperken van overlast, veroorzaakt door honden in de openbare ruimte.
3) Het bieden van een duidelijk handhavingskader aan de gemeentelijke toezichthouder en aan hondenbezitters.

Ad. 1 en 2. Bernheze werkt met de volgende voorzieningen:

- Losloopgebieden: een hond hoeft hier niet aangelijnd te zijn en poep hoeft niet te worden geruimd.
- Uitlaatstroken: honden zijn hier wel aangelijnd maar poep hoeft niet te worden opgeruimd.
- Verbodsgebieden: hier mag een hond niet komen, ook niet als deze aangelijnd is. Dit zijn alle speelplaatsen, schoolpleinen en speelweiden.

Ad. 3. De regels hierover zijn vastgelegd in de APV. Feitelijk betekent dit:

- Honden verboden zijn op een kinderspeelplaats, zandbak, speelweide of op een andere door het college aangewezen plaats.
- Honden binnen de bebouwde kom altijd moeten worden aangelijnd, m.u.v. door het college aangewezen plaatsen (lees: losloopgebieden)
- Honden buiten de bebouwde kom moeten worden aangelijnd op door het college aangewezen plaatsen.
- De eigenaar de hondenpoep op openbare plaatsen direct moet verwijderen, m.u.v. door het college aangewezen plaatsen

Analyse

Het hondenbeleid is voor het gebouwd gebied duidelijk. Het enige wat ontbreekt zijn duidelijke spreidingsnormen en inrichtingseisen voor voorzieningen. In 2009 werd al geconcludeerd dat het moeilijk is om hier de juiste normen voor te formuleren.

Buiten de bebouwde kom is het wat onduidelijker. Honden hoeven daar alleen aangelijnd te zijn op de door het college aangewezen plaatsen. Aan de randen van veel bosgebieden staan openstellingsborden waarop staat dat het verboden is om daar te komen met een loslopende hond. Die borden zijn vaak verouderd, versleten en slecht leesbaar. Daarnaast is hierover voor zover bekend geen formeel aanwijsbesluit genomen door het college.

Voor het Maashorstgebied heeft het college wel een aanwijsbesluit genomen om te zorgen dat dit zeker vrij blijft van loslopende honden en zo aan te sluiten bij de regionale Maashorstafspraken. In

de Hooge Vorssel, ook onderdeel van het Maashorstgebied, is een hondenlosloopgebied aangewezen.

Uit de enquête die is gehouden blijkt dat poep op de stoep nog steeds een ergernis is en dat mensen pleiten voor meer (poep)afvalbakken, en de aanleg van meer hondenspeelplaatsen die groter en uitdagender zijn dan nu het geval is. Plekken waar honden kunnen spelen worden genoemd als plekken waar honden kunnen socialiseren, maar hun baasjes ook mensen kunnen ontmoeten. Mensen ergeren zich aan loslopende honden. Dit wordt in zijn algemeenheid genoemd, maar ook specifiek voor de trimbanen in de bossen en plantsoenen waar mensen hun sportoefeningen willen doen.

Aanpassingen

We houden vast aan de hoofdlijnen van het beleid zoals dat in 2009 is uitgewerkt maar voeren een aantal verbetering door in de uitvoering:

- Als er nog oude depo-dog-dispensers staan, ruimen we die op: iedere hondeneigenaar kan zijn eigen opruimmiddel meebrengen
- Als er routes zijn waarvan het bekend is dat deze veelvuldig worden gebruikt als uitlaatroute, kunnen we daar afvalbakken bijplaatsen.
- We intensiveren het schoonmaken van de losloopgebieden en uitlaatstroken. Dit zorgt voor een schoner beeld, minder geurhinder, en minder uitspoeling naar het grondwater.
- We regelen de honden aanlijnplicht in de bos- en natuurgebieden door:
    - Hiervoor een aanwijsbesluit te laten nemen door het college
    - Deze duidelijk op kaart te zetten en dit te communiceren met onze inwoners
- We actualiseren het aanbod aan voorzieningen op de actuele situatie van nu. Sinds 2009 zijn er meerdere wijken bij gekomen. En we zien steeds meer dat een hondenlosloopveld, mits goed gepositioneerd, gedimensioneerd en ingericht, ook een wezenlijke functie kan hebben binnen het GGS-netwerk.
    - We brengen het aanbod van hondenvoorzieningen in kaart zodat we dit in samenhang met andere GGS-voorzieningen kunnen bezien.
    - We vergelijken dit met de favoriete honden uitlaatronden zoals door mensen aangegeven in de enquête.
    - We onderzoeken of er landelijke normen of ervaringscijfers zijn die meer richting geven aan spreiding, dimensionering en inrichting.
    - Bij elke buurtaanpak nemen we de aanleg van hondenvoorzieningen integraal mee in de aanpak.

Voldoende informatie is beschikbaar over gezondheidseffecten van hitte

Aanhoudende hitte kan leiden tot serieuze gezondheidsklachten. Ouderen (vooral 75-plussers) vormen de grootste risicogroep voor hitte-gerelateerde gezondheidsklachten. Ook mensen met een chronische aandoening, eenzamen, (zeer) jonge kinderen, zwangeren, mensen die buiten werken en mensen met overgewicht lopen een verhoogd gezondheidsrisico. Daarnaast kunnen

deelnemers aan intensieve buitenactiviteiten of (sport)evenementen gezondheidseffecten ondervinden, bijvoorbeeld door oververhitting of uitdroging.

Inwoners vertonen niet altijd bewust ongezond gedrag, soms is er geen andere keuze (bijvoorbeeld door afwezigheid kennis, middelen of mentaal de ruimte niet voor). Gedragsverandering is vaak lastig te bewerkstelligen. Wanneer inwoners in een gezonde omgeving verblijven, is het veel eenvoudiger voor ze om hun gedrag te veranderen. We zetten daarbij in op het delen van informatie over hitte. Zo weten inwoners waar ze koele routes en koele plekken kunnen vinden. Inwoners zijn zich bewust van de gevolgen van hitte en specifiek voor kwetsbare groepen is informatie over wat te doen als het warm is beschikbaar.

We stellen daarbij een lokaal hitteplan op, waarmee duidelijk wordt wie in regio wat doet bij het uitvoeren als het Nationaal Hitteplan wordt geactiveerd, zodat zij tijdens aanhoudende hitte mensen met een kwetsbare gezondheid bereiken.

Een gezonde omgeving begint thuis

Naast de verharding in de openbare ruimte, zijn er ook veel tuinen die vol liggen met tegels. Wij stimuleren daarom inwoners om hun tuin te vergroenen. Een groene tuin zorgt voor een koelere omgeving, gezondheidswinst en draagt bij ook aan de biodiversiteit.

Wij informeren inwoners over klimaatverandering en wat zij kunnen doen (met de bewustwordingscampagne duurzaamheid). We nemen actief deel aan de landelijke campagne NK Tegelwippen. De subsidieregeling voor vergroenen van tuinen zetten we voort. Voor tuinen van huurders van woningcorporaties organiseren we jaarlijks 1 tot 2 vergroeningsacties.

Gezonde voedselomgeving

(groene schoolpleinen/eetbaar plein, moestuin(coaches), voedselbos, met ondernemers gezondschappen inrichten).

We stimuleren de (lokale) productie van biologisch, regeneratief of natuurinclusief voedsel.

n.b. nader in te vullen met GGD samen.

Groene gezonde structuren zijn zoveel mogelijk rookvrij

Zowel roken als meeroken is schadelijk voor de gezondheid. Een rookvrije publieke ruimte beschermt inwoners tegen onvrijwillige blootstelling en de schadelijke gevolgen van rook. Rookvrij opgroeien moet vanzelfsprekend zijn. Ieder kind dat geboren wordt moet de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien (rookvrije generatie). Dit kan in een rookvrije omgeving, zonder verleidingen en met goede voorbeelden om zich heen.

Maak plekken waar kinderen komen (bijv speelplekken, sportterreinen, parken) rookvrij. Maak de ingang rookvrij of stel een rookvrije zone in rond de ingang van gebouwen waar kinderen komen, zoals het zwembad en een indoor speeltuin. Draag de rookvrije norm uit in de publieke ruimte op plekken waar mensen langere tijd wachten of verblijven (bijv bushaltes, terrassen) of rookvrije

ingangen bij gebouwen met een publieke functie, zoals bijvoorbeeld gemeentehuis, buurthuizen en bibliotheek.

Om aan te sluiten bij de ambitie dat er in 2035 een Rookvrije Generatie is, is het van belang dat we in overleg met de GGD een realistisch stappenplan opstellen waarin draagvlak en medewerking wenselijk is van onze samenwerkingspartners en andere organisaties.

Natuurgebieden en unieke landschappen

- Natuurgebied de Hooge Vorssel is feitelijk het westelijke deel van de Maashorst. Binnen de Hooge Vorssel ligt het Bomenpark met Arboretum. Dit Arboretum willen we verder ontwikkelen tot een belevingsplek waar zowel recreatie als kennis samenkomen. Dit project pakken we samen op met Living Lab, Bosgroep en IVN.
  Daarnaast gaan we in de Hooge Vorssel specifieke natuurgebieden beschermen tegen een te hoge recreatiedruk door onderscheid maken tussen natuurschil en natuurkern. De natuurschil wordt aantrekkelijker gemaakt voor recreatie om de kern te ontzien.
- De gemeente Bernheze heeft een bijzonder bodem- en watersysteem door de ligging van diverse breuken in de grond. Om recreanten te informeren over dit unieke landschap werken we samen met Geopark Peelhorst en Maasvallei. Zo kan er worden gewandeld en gefietst langs de breuken via informatiebordjes.
- De Brabantse Aa is een beek die zijn verborgen schatten en verhalen wil vertellen. De stichting de Brabantse Aa ziet de beek de Aa met zijn ontstaansgeschiedenis, het landschap, het water en de cultuurhistorie als een soort openluchtmuseum. Als gemeente ondersteunen we deze stichting met het beleefbaar maken en inrichten van dit gebied.

Samenwerken met omliggende gemeenten voor recreatie

Omdat recreëren niet stopt bij gemeentegrenzen is goede samenwerking met buurgemeentes belangrijk. Zeker als het gaat om lange afstandsroutes, fietsroutes en beleefroutes. Daarnaast werkt de gemeente met partners op het gebied van recreatie en toerisme zoals Visit Brabant om o.a. recreatiemogelijkheden te ontwikkelen en te promoten voor bewoners en toeristen.

De coöperatie Brabantse Juweeltjes inspireert de recreant de mooie, historische en recreatieve plekken in Bernheze te bezoeken. De gemeente is nauw verbonden met deze coöperatie die o.a. aanbieders van overnachtingen, activiteiten en horeca etaleert.

4.4 Strategisch doel 3: Natuur-, landschaps-, milieu -en cultuurhistorische waarden zijn beter beschermd en krijgen meer kansen om zich te ontwikkelen

Met dit strategisch doel beschermen we bestaande waarden omdat ze:

- Intrinsieke waarden hebben zoals biodiversiteit, cultuurhistorie en identiteit.
- Die waarden van wezenlijk belang zijn voor de gezondheid van de mens en het ecosysteem waarin de mens zich bevindt. We willen schadelijke invloeden verminderen (zoals ongezonde lucht, teveel geluid) omdat deze kunnen opstapelen en zo de gezondheid kunnen beïnvloeden.

Hier horen de volgende operationele doelstellingen bij:

- Waarden van natuur, landschap, milieu en cultuurhistorie worden uiterlijk 2030 beschermd doordat hiervoor regels zijn opgenomen in het Omgevingsplan.
- In 2030 verminderen we externe gezondheidsrisico's door lucht, grond- en oppervlaktewater en bodem schoner te maken, minder geluids- en geuroverlast en de risico's op zoönose klein te maken. We baseren ons om op de waarden uit het GGD omgevingsadvies Brabant.
- Vanaf 2026 wordt de lagenbenadering, waarbij het bodem- en watersysteem de basis is, toegepast bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- **In 2030** hebben we de biodiversiteitswaarde in groenontwikkelingsprojecten aanzienlijk verhoogd t.o.v. gemeten waarden in de natuurpuntencalculator .
- *N.b. we onderzoeken de basiskwaliteit natuur te meten (Welkom - Basiskwaliteitnatuur.nl).*

Maatregelen (**wat** gaan we doen) met eventuele beleidsregels

Bodem en water sturend

Vanuit het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027 van de Provincie Noord-Brabant de Omgevingsvisie 2040 van de gemeente Bernheze wordt de boodschap bodem en water sturend uitgedragen. Elke bodemsoort heeft unieke eigenschappen. Hierdoor kan een bodemsoort geschikt zijn voor een bepaalde functie. De functie volgt dus het bodem- en watersysteem.

- Vanuit de klimaatonderlegger worden enkeerdgronden gezien als waardevolle bodem voor groen, water en klimaatadaptatie. Dit komt door de eigenschappen van deze bodem, zoals humusrijkheid en sponswerking. Water wordt in deze bodem vastgehouden als een spons en langzaam afgegeven aan het grondwater. Naast de sponswerking zorgt de humusrijkheid ervoor dat dit goede plekken zijn voor groene gezonde structuren.
- Daarnaast liggen enkeerdgronden vaak rondom de kernen, wanneer deze onderdeel worden van de groene structuur zal dit voor verkoeling in de kernen zorgen.
- Het breukensysteem, zoals de Peelrand- en Mellebreuk, heeft een bijzondere invloed op het bodem- en watersysteem. Dit heeft ook effect op bovengrond. Door deze werking zijn hoge delen nat en lage delen droog. Dit is een omgekeerd landschap. Het water dat vanuit

de ondergrond naar boven komt, is rijk aan ijzer en arm aan voedingsstoffen. Hierdoor ontstaat wijstwater en komen er unieke planten en dieren voor. Dit biedt kansen voor groene en gezonde structuren door het bijzondere water en de natuur die daar voorkomt.

Gezonde leefomgeving start bij milieubeleid

Het beleidsveld milieu vormt de basis voor een gezonde leefomgeving omdat het zich richt op het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Dit omvat het beheersen van milieufactoren zoals luchtkwaliteit, geurbelasting, bodemkwaliteit, geluidsoverlast en de aanwezigheid van schadelijke stoffen. Met regelgeving en beleidsmaatregelen kunnen we negatieve invloeden op de gezondheid van onze inwoners beperken en creëren we een aangename leefomgeving.

Milieu onder de Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet brengt aanzienlijke veranderingen met zich mee voor het milieubeleid van gemeenten. De Omgevingswet, die tot doel heeft om de regels voor ruimtelijke ontwikkeling te vereenvoudigen en te bundelen, introduceert een nieuwe systematiek voor het beoordelen en reguleren van milieubelastende activiteiten.

Om een goede afweging te maken voor de verdeling van de beschikbare ruimte, is het kernbegrip 'ETFAL' geïntroduceerd. ETFAL staat voor Evenwichtige Toedeling van Functies aan Locaties. Het houdt in dat bij het toekennen van functies aan specifieke locaties rekening wordt gehouden met een evenwichtige verdeling van de beschikbare ruimte, waarbij zowel de bescherming als het benutten van de fysieke leefomgeving centraal staan. Een beoordeling van een goed woon- en leefklimaat is hier een belangrijk onderdeel van. Denk bijvoorbeeld aan het toevoegen van woningen en meer ruimte voor activiteiten die zorgen voor een toename aan geur- en geluidsbelasting.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgen gemeenten een overgangsperiode om hun bestaande regels en verordeningen aan te passen aan de nieuwe wetgeving. In de overgangsperiode maken we gebruik van de instructieregels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) voor geur, geluid en trillingen, deze zijn onderdeel van de bruidsschat. Dit doen we tot we zelf de lokale afwegingen hebben verwerkt in het Omgevingsplan.

De regels voor luchtkwaliteit, geur, geluid, bodem en externe veiligheid, die we op gaan nemen in het omgevingsplan en de onderbouwing daarvan, stellen we in regionaal verband op. Dit omdat milieu nu eenmaal niet ophoudt bij de gemeentegrenzen, het effectiever is om kennis en kunde binnen regio te bundelen en het sterker is om een eenduidig beleid te voeren in de hele regio. Deze beleidsregels en omgevingsplanregels worden later aangeleverd en zullen een eigen

participatie- en vaststellingsproces doorlopen. Hieronder benoemen we wel kort de belangrijkste punten hieruit.

Luchtkwaliteit

Door te werken aan het verbeteren van de luchtkwaliteit, dragen we als gemeente bij aan een gezondere samenleving. De gemeente heeft het Schone Luchtakkoord getekend (SLA). Dit is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten om samen te streven naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016.

Dit doen we onder andere door het bevorderen van duurzame mobiliteit, zoals fietsen en elektrisch rijden (link laadplan?), het stimuleren van groene infrastructuur, het faciliteren van de transitie landbouw en het reguleren van industriële emissies. Daarnaast wordt er samengewerkt met de lokale gemeenschap en belanghebbenden om bewustwording te creëren en participatie te bevorderen. We willen inwoners stimuleren een positieve bijdrage te leveren aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en door middel van burgerwetenschap meer kennis en bewustwording bij te brengen. We onderzoeken of en hoe we luchtkwaliteit samen met onze inwoners beter kunnen monitoren en of we hiervoor kunnen aansluiten bij regionale initiatieven. Dit omvat het monitoren van de concentraties van schadelijke stoffen zoals fijnstof (PM10 en PM2.5).

Geur

n.b. over onderstaand stuk afstemmen met programma TL*B

Geuroverlast kan een grote impact hebben op de leefbaarheid en (ervaren) gezondheid van inwoners. Daarom is het van belang dat de gemeente met haar beleid en regels zorgt voor een aanvaardbaar geurhinderniveau voor haar inwoners. Met ingang van de Omgevingswet is er meer beleidsvrijheid bij de gemeente gekomen waar invulling aan gegeven moet worden. Als gemeente moeten we bepalen wat wij verstaan onder ‘geurgevoelige objecten’ en daarmee een afweging maken welke gebouwen en locaties we willen beschermen tegen geuroverlast. Woningen, scholen, locaties met 24-uurs zorg en kinderdagverblijven zijn nu beschermd, maar hier kan de gemeente nog categorieën aan toevoegen. We zullen hiervoor op korte termijn een beleidsregel vaststellen om te zorgen voor voldoende bescherming, hiervoor werken we samen met de gemeenten in de regio en zoeken we naar beleid dat waar mogelijk overeenkomt in de regio.

De totale geurbelasting in de gemeente Bernheze is tussen 2018 en 2024 afgenomen. In het grootste gedeelte van onze gemeente is er sprake van een goed woon- en leefklimaat op het gebied van geur. Echter, zijn er ook (sterk) overbelaste situaties in onze gemeente en liggen er grote opgaven om te voldoen aan de gemeentelijke streefwaarde (nu vastgelegd in de Verordening Fysieke Leefomgeving) en de GGD-advieswaarden. Vandaar dat de gemeente maatregelen zal treffen om aan de grenswaarden te voldoen. Denk hierbij aan … . Daarnaast moeten we zorgen dat we geen nieuwe overbelaste situaties creëren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan geurgevoelige gebouwen nabij intensieve veehouderij. Voor het toevoegen van woningen zijn voorwaarden opgenomen in het programma volkshuisvesting.

Geluid

De Omgevingswet kent een stelsel van normen ter voorkoming van geluidhinder vanwege wegverkeer en vanwege industrieterreinen met een geluidproductieplafond (GPP). Deze geluidbronsoorten vielen voorheen onder de Wet geluidhinder. De gemeente wil een fijn woon- en leefklimaat en hiervoor moet de geluidhinder aanvaardbaar zijn. De gemeente dient zorg te dragen voor bescherming van nieuwe woningen en andere geluidgevoelige gebouwen. Dit wil de gemeente onder andere doen door op korte termijn een beleidsregel vast te stellen om te zorgen

voor balans tussen een doelmatig gebruik van de ruimte in de omgeving van wegen en het streven naar een gezonde omgevingskwaliteit.

De gemeente moet de aanvaardbaarheid van de geluidbelasting bij ruimtelijke plannen beoordelen. Criteria hiervoor willen we vastleggen in een beleidsregel en vervolgens in ons omgevingsplan. Met de regels wordt duidelijk op basis waarvan nieuwe ontwikkelingen binnen een omgevingsplan kunnen worden toegelaten. Naast geluidsbelasting voor wegverkeer, zullen er ook criteria worden vastgelegd voor geluidsbelasting door milieu belastende activiteiten op industrieterreinen. Op beide geluidsthema's werken we in de regio samen om (waar mogelijk) zo veel mogelijk beleid te maken dat overeenkomt.

Trillingen

Trillingen kunnen nadelige gevolgen hebben voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Ze kunnen effect hebben op het welzijn of schade aan bouwwerken veroorzaken.

We nemen maatregelen om ernstige hinder en schade te voorkomen door regels te gaan stellen in het omgevingsplan.

Bodem

Een gezond en duurzaam bodembeleid is essentieel voor het waarborgen van een veerkrachtige omgeving. Onder de Omgevingswet richt het bodembeleid zich op het beschermen, benutten en beheren van de bodem en ondergrond. We nemen maatregelen om bodemverontreiniging te voorkomen en verontreinigingen te saneren, we bevorderen van duurzaam bodemgebruik, en beschermen van de bodemkwaliteit tegen schadelijke invloeden zoals chemische stoffen.

Bodem is een cruciale schakel in het bredere ecosysteem, en kan niet los worden gezien van waterkwaliteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Eind 2025 verwachten we een nieuwe beleidsnota bodem en bodemkwaliteitskaart vast te stellen. Hiervoor wordt door de ODBN gewerkt aan beleidsregel bodem (dit stuk hiermee aanvullen).

Externe veiligheid

Externe veiligheid behandelt het beschermen van personen in gebouwen en op locaties in de omgeving van risicovolle activiteiten (MBA's) waar gevaarlijke stoffen worden gebruikt of aanwezig zijn, transporten van gevaarlijke stoffen (weg, water, spoor en buisleidingen) en het beperken van schade aan de fysieke leefomgeving in bredere zin (schade aan gebouwen en het milieu) bij een ongeval bij een risicovolle activiteit.

Om risico's voor de omgeving te beperken, zal de gemeente beleidsregels vaststellen voor externe veiligheid. De beleidsregel externe veiligheid zal een toetsingskader zijn voor ontwikkelingen die afwijken van het vigerende (tijdelijke) omgevingsplan en vormt tevens een goede basis voor het definitieve omgevingsplan. De beleidsregel zal de huidige externe veiligheid situatie schetsen van de gemeente Bernheze. Daarnaast vormt de beleidsregel een beleidskader hoe we als gemeente met externe veiligheid omgaan, met name bij ruimtelijke ordening en omgevingsvergunningen. De beleidskeuzes in deze beleidsregel zullen moeten bijdragen aan een goede indeling van de gemeente om te komen tot een gezonde en veilige leefomgeving.

De gemeente is voornemens om vergunningen/functietoedeling voor EV-bronnen die niet langer in gebruik zijn, in te trekken en te wijzigen. Denk hierbij aan niet langer in gebruik zijnde LPG tankstations.

Veehouderij en gezondheid

De veehouderijsector speelt een belangrijke rol in onze economie en lokale gemeenschap, maar brengt ook specifieke gezondheidsrisico's met zich mee voor omwonenden. Emissies van fijnstof, endotoxinen, ammoniak en geur kunnen negatieve effecten hebben op de luchtkwaliteit en daarmee op de gezondheid van mensen die in de nabijheid van veehouderijen wonen. We volgen de ontwikkelingen en adviezen van de GGD en maken een integrale afweging waarbij gezondheid zwaar meeweegt bij het toevoegen van woningen nabij (intensieve) veehouderij. Hierbij hebben wij in het bijzonder aandacht voor woonfuncties nabij geitenhouderijen.

We wijzen een Groene Gezonde Cirkel (GGC) rondom iedere kern aan waar veehouderijen en overlast gevende activiteiten op termijn verdwijnen. Binnen deze zone, inclusief de potentiële uitleglocaties, staan we uitbreiding van het aantal dieren niet meer toe. We beginnen zo snel mogelijk met het vrijwillig beëindigen of verplaatsen van veehouderijen en overlast gevende bedrijven. Het risico op zoönose als gevolg van (landbouw)huisdieren, in het bijzonder het risico op Q-koorts, willen we zo klein mogelijk houden. Deze cirkel willen we wel benutten voor extensieve vormen van landbouw (voor lokaal voedsel), waterberging, alternatieve woonvormen en groen. We stimuleren vrijkomende agrarische gebouwen binnen deze Groene Gezonde Cirkel rondom de kernen te transformeren naar nieuwe woonvormen voor verschillende doelgroepen. Dit kan bijvoorbeeld in combinatie met zorg(voorzieningen).

Bio-aerosolen

n.b. nader in te vullen.

Zoönosen

Het risico op zoönose als gevolg van (landbouw)huisdieren, in het bijzonder het risico op Q-koorts, willen we zo klein mogelijk houden. We streven naar "Zero risk voor zoönose zoals Q-koorts" in 2024.

Voorkomen uitstoot ziektekiemen (zoönose) Met behulp van onder anderen technische innovaties, minimaliseren we zoönose en andere ziekteverwekkers als gevolg van agrarische activiteiten.

Endotoxinen

Bestrijdingsmiddelen

We vinden het wenselijk dat het pesticiden en herbiciden gebruik afneemt, omdat we ons zorgen maken over de gezondheidsgevolgen die stapeling van deze middelen veroorzaakt op degene die de middelen toepassen, de woonkernen en de natuur. Vanzelfsprekend volgen we de Europese en Nationale regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. We werken steeds meer toe naar natuurlijke plaagbestrijding in de land- en tuinbouw.

Gifvrije (biologische) landbouw

We streven er naar het gebruik van pesticiden en andere niet natuurlijke middelen in het openbaar groen en op pachtgronden van de gemeente in 2040 naar nul te brengen. Het openbaar groen beheren we uiterlijk in 2027 al ecologisch en klimaatadaptief.

Kunstmatige verlichting (Lichthinder)

Donkerte is een kernwaarde voor de biodiversiteit. Verlichting van wegen, indien noodzakelijk, houdt rekening met deze kernwaarde.

Kunstmatige verlichting kent vele bronnen. Kunstmatige verlichting kan verschillende soorten negatieve effecten veroorzaken zoals:

- Hinder voor de mens;
- Verstoring van de natuur;
- Horizonvervuiling;
- Hinder langs wegen.

De locaties met kunstmatige verlichting zijn vooral:

- (autosnel)wegen;
- Woonkernen;
- industrie- en bedrijventerreinen;
- glastuinbouwbedrijven;
- sportterreinen.

In het omgevingsplan gaan we regels stellen voor het gebruik en toepassing kunstverlichting.

We hanteren al jaren het beleid dat we in het buitengebied geen wegverlichting aanbrengen. Daarmee schaden we natuurwaarden zo min mogelijk en doen we recht aan de waarde van donkerte. Binnen Groene Gezonde Structuren zoeken we naar de balans van comfort en veiligheid voor de mens, en het beschermen van belangrijke waarden. Het verlichten van fietspaden of andere routes met kwetsbare doelgroepen is daar een onderdeel van. Om hierin een goede balans te vinden maken we hierop een integrale uitwerking zoals we dat ook voor wegen en bomen in het buitengebied hebben gedaan.

Hoogspanningslijnen en -masten

We hanteren het voorzorgprincipe bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in de strook van de 150kV verbinding van TenneT nabij de A50. De risico's op (brand)schade of andere activiteiten die de elektriciteitsvoorziening in gevaar brengen vermijden we.

In het omgevingsplan gaan we regels stellen voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van hoogspanningsmasten

Behoud landschappelijke kwaliteit

We beschermen de belangrijkste landschappelijke kwaliteiten. Dit zijn de lanen, bosjes, houtwallen en andere houtopstanden en de zandwegen door ons buitengebied.

Daarom stellen we regels aan het kappen/vellen van houtopstanden (zie ook de volgende paragraaf), aanpassingen aan zandwegen en de inpassing van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied.

We stimuleren anderen om bij te dragen aan een aantrekkelijker en biodiverser landschap door subsidieregelingen open te stellen voor inwoners(collectieven) en ondernemers die bij willen dragen aan natuur- en landschapsverbetering. We sluiten aan bij bestaande subsidieregelingen van bijvoorbeeld de provincie. Dit zijn bijvoorbeeld de Stimuleringsregeling Landschap, Ervenplus en 1001 ha. Daarnaast stellen we subsidie beschikbaar voor initiatieven in ons buitengebied die bijdragen aan de GGS-doelstellingen (zie ook strategisch doel 4 en het hoofdstuk over realisatiestrategie).

Behoud bomen(lanen) en andere houtopstanden

De gemeente Bernheze wordt gekenmerkt door veel bomen en lanen. Die kwaliteit willen we behouden omdat het bijdraagt aan onze identiteit, zorgt voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Het

huidige bomenbestand is de basis van ons groene kapitaal. Het grote aantal bomen geeft onze gemeente als geheel een groen karakter. De verdeling daarvan over de gemeente en de toepassing van verschillende soorten onderstreept de lokale verschillen en geeft identiteit aan de verschillende deelgebieden. Omdat het jarenlange inzet van de gemeente vergt om bomen op de juiste manier de volwassen toestand te laten bereiken, zijn wij zuinig op de gemeentelijke bomen. We beschermen ze tegen beschadiging en voortijdige kap. Hoe hoger de status van de boom, hoe zwaarder deze wordt beschermd. Extra aandacht gaat uit naar de monumentale bomen en structuurbomen. Deze beschermen we middels een vergunningplicht voor het kappen van bomen.

Bij het stellen van decentrale regels door de gemeente, moet de gemeente zich houden aan de instructieregel van het Rijk t.a.v. de bebouwingscontour houtkap.

- De gemeente legt een bebouwingscontour houtkap vast in haar omgevingsplan
- Deze bebouwingscontour bevat het stedelijke gebied en eventueel een gebied daaraan grenzend
- Buiten die bebouwingscontour (dus in het landelijk gebied) gelden de regels over houtopstanden, hout en houtproducenten van afdeling 11.3, artikel 11.111 van het BAL
- Een belangrijke basisregel is dat houtopstanden buiten de bebouwingscontour alleen mogen worden gekapt na een melding bij het bevoegd gezag (doorgaans de provincie) en dat de houtopstand moet worden herplant
- Binnen die bebouwingscontour kan de gemeente zelf regels stellen
- Een gemeente kan regels stellen aan houtopstanden binnen de bebouwingscontour (dus in stedelijk gebied).
- Ook kan een gemeente regels stellen aan situaties buiten de bebouwingscontour waarvoor geen rijksregels gelden. Dit zijn:
    - Houtopstanden op erven en in tuinen
    - bomen en struiken die specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten zijn geteeld
    - houtopstanden die windschermen om boomgaarden vormen
    - naaldbomen die duidelijk bedoeld zijn als kerstbomen én niet ouder zijn dan 20 jaar
    - kweekgoed
    - populieren of wilgen van:
        - wegbeplantingen
        - beplantingen langs waterwegen, of
        - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden
    - het dunnen van een houtopstand om de groei van de overblijvende houtopstand te bevorderen. Bijvoorbeeld als onderdeel van het reguliere onderhoud van de houtopstand.
    - beplantingen die bestaan uit populieren, wilgen, essen of elzen en duidelijk bedoeld zijn voor de productie van houtige biomassa onder de volgende voorwaarden:
        - Het oogsten vindt minstens 1 keer per 10 jaar plaats.
        - De beplantingen bestaan uit minstens 10.000 stoven per ha per beplantingseenheid.
        - Een beplantingseenheid moet bestaan uit aaneengesloten beplanting zonder doorsnijding door meer dan 2 m brede onbeplante stroken.
        - De beplantingen zijn aangelegd na 1 januari 2013.

- houtopstanden met een oppervlakte van minder dan 10 are. Het gaat hier om de oppervlakte van de *totale* houtopstand dus niet alleen van het te vellen deel.
- houtopstanden die bestaan uit een rijbeplanting van maximaal 20 bomen (gerekend over het totaal aantal rijen). Het gaat hier om het aantal bomen in rijbeplanting van de *totale* houtopstand dus niet alleen het aantal te vellen bomen.

- Tot slot kan een gemeente regels stellen buiten de bebouwingscontour als deze een ander doel hebben dan natuurbescherming, het behoud van het Nederlandse bosareaal of het beschermen van landschappelijke waarden. Dit kan bijvoorbeeld het behoud van cultureel erfgoed zijn.

Gemeente Bernheze kiest ervoor de volgende houtopstanden te beschermen middels een vergunningplicht in haar omgevingsplan:

- Kappen/vellen van monumentale bomen en toekomstbomen
- Kappen/vellen van structuurbomen binnen de bebouwingscontour houtkap
- Kappen/vellen structuurbomen buiten de bebouwingscontour houtkap die deel uitmaken van groene monumenten (kasteel, abdij, landgoederen)
- Kappen/vellen houtwallen, houtsingels en andere houtachtige gewassen met een oppervlakte kleiner dan 10 are, buiten erven en tuinen.

Het kappen van bomen en andere houtachtige gewassen is niet vergunningplichtig als sprake is van regulier onderhoud.

Zie bijlage 3 beleidsregels 3.7 Bescherming houtopstanden.

Het college kan zowel gemeentelijke bomen als particuliere bomen aanwijzen als monumentale of toekomstboom. Een boom wordt aangewezen als deze voldoet aan criteria die hieronder zijn opgenomen. Een boom die voldoet, wordt opgenomen op de Lijst monumentale en toekomstbomen (LMT) en weergegeven op een digitale kaart. Jaarlijks vindt een herziening van de lijst plaats waarbij alleen de mutaties worden vastgesteld.

Zie bijlage 3 beleidsregels 3.8 t/m 3.19.

Kappen overige bomen

De overige bomen van de gemeente vallen niet onder het kapverbod. Dat neemt niet weg dat deze ook waarden hebben en niet zonder meer worden gekapt. Voorop staat dat de gemeente bomen plant met een bepaalde doelstelling. Voortijdig rooien van bomen is doorgaans niet in het belang van de gemeenschap en past meestal niet in de onderhoudsbegroting van de gemeente. Daarom ligt de lat om op kapverzoeken in te gaan vrij hoog. Toch komen hiervoor regelmatig kapverzoeken binnen. Bijvoorbeeld in het kader van bouwplannen, omdat mensen inritten willen, overlastsituaties of schades. Deze verzoeken beoordelen wij, net als de bomen in de structuren, door de waarden van de boom te wegen tegen het belang van verwijdering. Hoewel geen formele omgevingsvergunning vereist is, zijn deze bomen niet 'vogelvrij'. Kappen van deze bomen mag pas nadat een groendeskundige van de gemeente de situatie heeft kunnen beoordelen en zijn toestemming heeft gegeven. Voor een eenduidige reactie op de meest voorkomende overlastsituaties hebben wij een uitwerking gemaakt die is opgenomen in bijlage ***. Basisuitgangspunt is dat eenieder zowel de lusten als de lasten van bomen en groen dient te accepteren.

Bij renovaties of reconstructies van de openbare ruimte wordt het beoordelingsformulier niet gebruikt. In die gevallen spelen, naast boomwaarde en verwijderingsbelang, ook andere factoren mee die sterk bepalend kunnen zijn voor de keuze tussen kap of behoud van bomen. Een grootschalige aanpak van de openbare ruimte biedt namelijk kansen om in één keer te zorgen voor een nieuwe situatie met goede groeiplaatsen die helemaal passen bij het nieuwe beleid. Dan wordt zorgvuldig afgewogen hoe lang de bestaande bomen hun functie nog kunnen vervullen in de gegeven omstandigheden, en welke meerwaarde een boomvervanging zou hebben. In deze situaties verlangen we van de initiatiefnemer dat hij een groenparagraaf aanlevert. Hierbij beoordelen wij of zorgvuldige keuzes zijn gemaakt inzake boombehoud en of de motivatie klopt.

Behoud zandwegen

Zandwegen zijn een belangrijke basis onder ons cultuurhistorisch erfgoed en hebben unieke waarden voor de biodiversiteit. In Bernheze hebben we nog ** km authentieke zandwegen. Daarnaast hebben we ** km halfverharde wegen. Dit zijn wegen die in de basis bestaan uit zand, maar zijn gestabiliseerd met puingranulaat of een halfverhardingsmateriaal.

Al deze wegen dragen door hun uitstraling bij aan het landelijke karakter van de gemeente, en daarmee de aantrekkelijkheid voor de recreant. De zandwegen hebben unieke waarden voor biodiversiteit omdat hierin diverse bodemdieren zoals zandbijen hierin hun leefgebied hebben. Zodra deze wegen halfverhard zijn, neemt deze waarde fors af.

Het halfverharden van wegen is doorgaans gedaan om de weg te verstevigen. Een nadeel hieraan is dat materialen van diverse oorsprong zijn gebruikt, die door verkeersdruk sterk vergruizen en vervolgens bij droogte verwaaien als ***stof. Dit kan nadelige gezondheidseffecten hebben op de weg

• We beschermen zandwegen en half verharde wegen als belangrijke identiteitsdragers van het buitengebied. We beschouwen het totale profiel (zandbaan, bermen, beplantingen en sloten) in hun geheel als landschapselement met waarde voor landschap en natuur. Bescherming (behoud), herstel, beheer en onderhoud zijn daarop gericht.
• Wij wensen geen ruimtelijke ontwikkelingen aan zandwegen en half verharde wegen. Ten behoeve van hun behoud en bescherming houden wij deze landschapselementen voorbehouden aan natuur en extensieve vormen van recreatie en niet aan wonen en bedrijvigheid.
Zie bijlage 3 beleidsregels 3.20 t/m 3.22.

Kwaliteitsverbetering landschap bij ruimtelijke ontwikkelingen

Als wij ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk maken, moet dat gepaard gaan met kwaliteitsverbetering van het landschap (Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant). Hoe wij zorgen dat deze verbeteringen wezenlijk bijdragen aan het Bernhezer landschap is vastgelegd in de Handreiking kwaliteitsverbetering landschap. Deze uitwerking vind u in bijlage
** Deze wordt in regionaal verband opgesteld en in Q3 opgeleverd **

Beschermen en behouden cultuurhistorie en erfgoed Bernheze

Wij zien erfgoed als een waardevolle blauwdruk van het Bernhezer karakter en identiteit.

1. **Het Bernhezer karakter (Ode aan het boerenleven, erfgoedvisie Bernheze 2020) is het verhalend fundament – het referentiekader om vanuit het verleden naar de toekomst te kijken.**

Deze verhaallijnen en het historische karakter van Bernheze komen concreet tot uitdrukking in de ruimtelijke tastbare overblijfselen. Zowel onroerend erfgoed in de vorm van gebouwen, archeologische vindplaatsen en landschappen. als onroerend erfgoed zoals kunstwerken, collecties en archieven. Daarnaast immaterieel erfgoed, ontastbare cultuurtradities of -overblijfselen zoals tradities, gebruiken en legendes.

Op dit moment beschikt Bernheze over diverse beleidsinstrumenten die direct of indirect betrekking hebben op de instandhouding van het erfgoed. Er is een monumentenlijst met daarop 43 rijksmonumenten en 98 gemeentelijke monumenten. Tevens zijn in het omgevingsplan 46 cultuurhistorisch waardevolle panden opgenomen. Daarnaast heeft de gemeente een cultuurhistorische waardenkaart en een archeologische waardenkaart.

In het kader van de Omgevingswet heeft iedere gemeente een zorgplicht om te voorkomen dat de omgeving van een monument niet wordt aangetast waardoor de waarde van het monument verminderd.

Cultuurhistorisch waardevolle gebieden die we binnen gemeente Bernheze zo goed mogelijk willen behouden en beschermen zijn:

- De Berkt en omgeving, inclusief Ruitersweg
- Historische buitenplaats kasteel Heeswijk en omgeving inclusief Kameren
- Gebied Groot Zwanenburg
- Het landschap rond Loo, Menzel en Bus
- Buurtschap Kantje
- Historische dorpskern Heeswijk, Dinther
- Kloostercomplex Abdij van Berne

Het gaat hierbij om cultuurhistorische landschappen die als zeer hoog gewaardeerd worden op de cultuurhistorische waardenkaart en als zodanig belangrijk zijn voor de identiteit en het karakter van Bernheze. Het beschermen van deze gebieden betekent niet dat de gebieden op slot gaan maar dat er een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk is waarbij het behoud en het versterken van cultuurhistorie één van de leidende doelen is. De aanpak dient ontwikkelingsgericht te zijn waarbij erfgoed een bouwsteen, richtinggevend is.

2. Het meer zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed

Als erfgoed zichtbaar en beleefbaar wordt in Bernheze, gaat de omgeving spreken. Verhalen komen tot leven, bewoners voelen zich verbonden en trots groeit. Zo wordt Bernheze niet alleen mooier, maar ook aantrekkelijker voor iedereen die er woont of op bezoek komt.

3. Erfgoed inzetten als dragende kracht bij ruimtelijke ontwikkelingen

Herbestemming en transformatie

In de herbestemming van erfgoed en het vernieuwen van niet-functionerende locaties ligt een opgave om de leefomgeving vitaal en leefbaar te houden. Voor de duurzame instandhouding van gebouwd erfgoed is passende herbestemming van belang. Het verder verruimen van de herbestemmingsmogelijkheden moet bijdragen aan het duurzaam behouden van de historische bebouwing. Bij het vrijkomen van monumentaal erfgoed spant de gemeente zich in om te helpen bij het zoeken naar en het planologisch mogelijk maken van een passende herbestemming. De opgaven voor gemeente Bernheze betreffen met name religieus erfgoed, agrarisch erfgoed en landgoederen.

Bernheze kent een aanzienlijke concentratie van waardevol religieus erfgoed. Actuele opgaven zijn de herbestemming van de H. Willibrorduskerk en de omvangrijke transformatie van de Abdij van Berne in Heeswijk.

Landschapsinrichting

Vanuit erfgoed streven we naar het betekenisvol behouden en inpassen van cultuurhistorisch waardevolle landschapselementen gekoppeld aan ruimtelijke opgaven. Denk aan kerkenpaden, beekdalherstel, stuifzandwallen of landweren. Het beschermen van deze waardevolle elementen wordt gerealiseerd via het omgevingsplan.

4. Inspiratie en richting bieden aan maatschappelijke opgaven

Nederland staat aan de vooravond van een aantal grote maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en transitie landbouw. Erfgoed kan hier juist richting in geven en een bouwsteen of inspiratiebron zijn.

Klimaatadaptatie

Het inzetten van erfgoed bij de opgaven rondom klimaatadaptatie. Bijvoorbeeld door cultuurhistorisch kaartmateriaal te gebruiken bij het ontrafelen van oude watersystemen en in kaart krijgen van knelpunten en kansen voor onder andere gemeentelijke klimaatstresstesten.

Transitie landbouw

Transitie landbouw is binnen gemeente Bernheze een grote opgave. Erfgoed is een vertrekpunt bij het maken van de noodzakelijke keuzes in dit veranderingsproces, bijvoorbeeld bij veranderingen die gevolgen hebben voor het landschap. Bij het vinden van antwoorden op deze ontwikkelingen kan het verleden een inspiratiebron zijn bij het vormgeven aan een duurzame en economisch, rendabele voedselproductie die rekening houdt met het landschap en de wensen vanuit de maatschappij.

Koppelkansen transitie landbouw en erfgoed benutten. In de gebieden Kameren, landgoed De Berkt, het Aa-dal zijn er koppelkansen tussen deze twee thema's. In het gebied Kameren zijn er in 2021-2023 activiteiten gestart t.b.v. een gebiedsproces waarbij erfgoed een van de leidende thema's vormde.

Zie bijlage 3 Beleidsregel 3.23.

Natuurwaarden

P.M. Wordt nog uitgewerkt

Wettelijk kader Omgevingswet schetsen à gemeente doet niet veel aan regels, dat is elders geborgd. We kunnen wel een stap vooruit zetten op de volgende vlakken:

- Voor biodiversiteitsvergroting bij derden stimuleringsregelingen opnemen
- Overleg met ecoloog wat wij nog meer kunnen doen en hoe we eenvoudig kunnen monitoren.
- Natuurinclusief bouwen
- Zoneringsplan bos- en natuurgebieden waarin natuur en recreatieve voorzieningen integraal worden bezien.
- Uitwerking basiskwaliteit natuur.

4.5 Strategisch doel 4: We werken samen met partners en inwoners aan een actiever en sterker netwerk

Met dit strategisch doel werken we met partners aan een actief en sterk netwerk. Alleen ga je sneller maar samen kom je verder. In het programma GGS zetten we daarom actief in op het betrekken van partners en aanjagen en stimuleren van groene gezonde structuren.

Hier horen de volgende operationele doelstellingen bij:

- Initiatieven van derden die bijdragen aan de realisatie van Groene Gezonde Structuren kunnen rekenen op een 'ja-mits-houding'
- Uiterlijk in 2030 is er een actief netwerk met uitvoeringsorganisaties voor de realisatie van groene gezonde structuren. We zijn actief betrokken en dragen we bij aan samenwerkingsverbanden die werken aan groene gezonde structuren.
- *N.b. Er wordt nog onderzocht of dit strategisch doel onderdeel kan worden van de realisatiestrategie.*

Maatregelen (**wat** gaan we doen) met eventuele beleidsregels

De opgave voor het realiseren van groene gezonde structuren is te groot voor de gemeente alleen. Enerzijds omdat de gemeente alleen zeggenschap heeft over inrichting en beheer van de openbare ruimte. En er ook op andere terreinen winst te behalen valt op de GGS-doelen. Anderzijds omdat de gemeente alleen niet alle kennis, kunde en capaciteit heeft. Samenwerking met onze partners zien wij als een belangrijke pijler. Onze partners dragen ook het verhaal uit over de waarde van groene, gezonde structuren. Daarnaast zien wij veel mogelijkheden in het samen realiseren en ontwikkelen van bijvoorbeeld nieuwe routes, parken, bosgebieden etc. We gebruiken bestaande structuren zoals het partneroverleg buitengebied om samen met onze partners het programma uit te dragen en kansen te signaleren. We continueren de samenwerkingen met woningcorporaties en GGD. We verkennen daarnaast ook samenwerkingskansen met partners die we nog minder goed kennen en zorgen dat zij ook bekend zijn met het programma GGS.

We staan open van initiatieven van derden die aansluiten bij het beleid van de gemeente. Initiatieven zijn dan eenmalige ondernemingen in de openbare ruimte en gedragen door een collectief. De manier waarop de gemeente Bernheze participeert aan initiatieven staat beschreven in de menukaarten overheidsparticipatie. Deze menukaarten geven een helder overzicht wat je als initiatiefnemer kunt verwachten van de gemeente, deze menukaarten zijn te vinden in beleidsuitwerking 7.

We verkennen daarnaast de mogelijkheden voor een subsidieregeling waarmee initiatiefnemers financieel geholpen kunnen worden om de GGS-doelen te realiseren (vergelijkbaar met subsidie kwaliteitsverbetering buitengebied.

Kansen voor groene gezonde structuren starten ook met bekendheid. In onze bewustwordingscampagne duurzaamheid is ook aandacht voor groene gezonde structuren. We organiseren daarom heen diverse campagnes en educatie over het belang van natuur en gezondheid. We halen ook eens per 2 jaar (via Bernheze Bespreekt of een andere omgeving) wensen op van inwoners.

In onze realisatiestrategie (hoofdstuk 5) is meer te vinden over hoe wij samen met partners uitvoering geven aan het programma GGS.

4.6. Strategisch doel 5: Groene gezonde structuren zijn beter verankerd in alle relevante beleidsstukken, instrumenten, werkprocessen en projecten

Met dit strategisch doel beogen we dat Groene Gezonde Structuren worden gezien als wezenlijke bouwstenen van een gezonde, kwalitatieve leefomgeving en net zo zwaar worden 'gewogen' als bijvoorbeeld wonen en mobiliteit.

Hier horen de volgende operationele doelstellingen bij:

- Vanaf 2028 is in 100% van de bestuursvoorstellen aandacht voor integrale besluitvorming (vanuit milieu, groen, wonen en gezondheid)
- Uiterlijk 2028 zijn er duidelijke streefbeelden en toetskaders ten aanzien van de Groene Gezonde Structuren waaraan ruimtelijke ontwikkelingen kunnen worden getoetst.
- Groene gezonde structuren zijn vanaf 2030 verankerd in de werkprocessen ten aanzien van de openbare ruimte.

Maatregelen (**wat** gaan we doen) met eventuele beleidsregels

GGS-waarden integreren bij renovaties / reconstructies

Renovaties/reconstructies van onze eigen openbare ruimte organiseren wij zelf. Daarbij moet GGS-bescherming en -realisatie integraal onderdeel zijn van het planproces. De praktijk leert dat dat soms moeilijk is omdat inwoners doorgaans meer naar hun persoonlijk belang kijken, dan naar dat van de samenleving. Dat levert discussies op die vaak ten nadele zijn van de 'zachte' GGS-waarden. Een burger hecht doorgaans meer waarde aan een parkeerplaats op loopafstand van zijn voordeur, dan een plantvak wat meerwaarde heeft voor klimaatadaptie en biodiversiteit.

Het moet duidelijk zijn dat de gemeente handelt in het algemene belang en maatschappelijke doelen dient. Bescherming en realisatie van GGS is er daar één van. Daarom verankeren we GSS in een werkproces. (zie beleidsuitwerking 4)

Met dit werkproces borgen we GGS op een aantal belangrijke momenten in het proces:

- De GGS-waarden worden vooraan in het planproces ingebracht.
- Beoogde doelen worden door het college vastgesteld
- Programma van eisen en meedenkruimte participanten worden door het MO vastgesteld
- Dit geeft de projectleider ruggensteun als de GGS-waarden ter discussie worden gesteld

- Er worden meerdere scenario's uitgewerkt. Daarbij kan het voorkomen dat er t.a.v. GGS-waarden concessies moeten worden gedaan. Maar dan gebeurt dat in elk geval na zorgvuldige en integrale afweging

GGS-waarden integreren bij ruimtelijke initiatieven

Bij ruimtelijke initiatieven zoals (woning-)bouw moet worden gekeken of dit een kans of bedreiging is voor GGS. Om dit goed te kunnen beoordelen toetsen we aan een streefbeeldenboek (zie ook strategisch doel 1, 'aandacht voor robuuste groene structuren').

4.7 Monitoring

We moeten nog bekijken of het handig is om in één tabel aan het einde van dit hoofdstuk te zetten. Of juist per strategisch doel een opsomming van de relevante indicatoren. Als programmaregisseur zou ik pleiten voor één tabel met een compacte weergave van enkele indicatoren die wezenlijk bijdragen aan GGS én goed te meten zijn.

Of we hierin de juiste stappen zetten, monitoren we op basis van een aantal indicatoren:

Prestatie-indicator	Norm	Bron
Hoeveelheid openbaar groen per inwoner	Behoud minimaal 107 m2 openbaar groen per woning in de kernen (peil 2023)	Data teams burgerzaken en team beheer
Het aantal grijze wijken neemt af	Het aantal wijken 0-20 m2 openbaar groen per woning en 20-40 m2 openbaar groen per woning moet afnemen (peil 2023 = 1 wijk 0-20 11 wijken 20-40 m2 openbaar groen	Data team R&B
Afstand tot koelte	300 m afstand van huis tot koele plek met tenminste 200m2 oppervlak	Klimaateffectenatlas
Bevindingen inwoners over hitte	Kunnen inwoners (met name 65+) voldoende koele plekken in eigen omgeving vinden	Brabant Omgevingsscan
Beweegvriendelijke omgeving	Hoe beweegvriendelijk is de omgeving	RIVM
Are bosoppervlak		

5. Realisatiestrategie

5.1 Wat doet de gemeente zelf

In de voorgaande hoofdstukken zijn diverse maatregelen opgesomd die we gaan nemen om de doelen te bereiken. In de uitvoeringsagenda zijn de projecten die we als eerste gaan uitvoeren SMART uitgewerkt.

Op hoofdlijnen kunnen we de volgende acties onderscheiden:

Realisatie GGS	
Communiceren, informeren en enthousiasmeren	Teams BWL en R&B bepalen inhoud en boodschap, team communicatie bepaalt vorm, moment en frequentie
Stimuleren	Team BWL organiseert dat er subsidieregelingen komen en coördineert de uitvoering van deze regelingen
Regelen	Team RO organiseert dat alle juridische regels in het Omgevingsplan worden opgenomen
Realiseren*	Team R&B organiseert dat de openbare ruimte wordt ingericht conform de principes in dit GGS-programma
Samenwerken met partners	Samenwerking met partners gebeurt vanuit alle teams. Als nieuwe initiatieven van derde partijen binnenkomen met een grote impact (ruimtelijk/bestuurlijk/ambtelijk) bepaalt het IORD hoe de organisatie dit regelt.
Toetsen	Team RI toetst bij alle initiatieven (zowel van de eigen organisatie als van derden) of er een relatie is met de ontwikkeling van GGS en hoe deze ontwikkeling hieraan kan bijdragen
Toezicht en handhaving	Team VTH-V ziet toe op naleving van de regels in het Omgevingsplan bij vergunningen.

*Wij bouwen zelf actief aan de realisatie van GGS door onze openbare ruimte hierop aan te passen. Wij volgen hiervoor de volgende aanpak:

Op buurtniveau: spelen, bewegen, groen, ommetjes, enz.
In het BOSS-plan (zie beleidsuitwerking 6) is uitgewerkt hoe elk jaar enkele buurten worden aangepakt om naar het BOSS-streefbeeld toe te werken. Daarbij worden enkele speelplekken

opgewaardeerd tot goede kernplekken en buurtplekken. Ook worden plekken ontdaan van toestellen en die krijgen een andere inrichting die ook aansluit bij het GGS-concept. Een plek kan bijvoorbeeld een koelteplek worden met zitbanken en verkoelende bomen. Of ze kunnen een functie krijgen als hondenuitrenveld. Ook kan een dergelijke plek worden ingericht als voedselbosje of tiny forest, al naar gelang de wensen van de gemeente en de buurtbewoners. Voordeel van deze buurtaanpak is meerledig:

- De buurt wordt als totaal bezien. Dat maakt het mogelijk om duidelijk te maken dat het weghalen van toestellen op de ene plek, wel samengaat met het opwaarderen van andere speelplekken in de buurt.
- In een buurtaanpak kunnen ook de verbindende routes tussen de speelplekken worden meegenomen in de totaalaanpak. Daarmee kunnen ook de ommetjes worden gerealiseerd.
- Bewoners kunnen meepraten over het totaalconcept; zij weten immers het beste hoe zij hun buurt (willen) gebruiken en waar de meeste behoefte aan is.
- Een buurtaanpak kan voor meerdere jaren worden geprogrammeerd.
- Ideeën uit de samenleving die eerder zijn ingediend kunnen binnen een dergelijk groot project goed worden meegenomen.

Deze buurtaanpak is het meest succesvol als een intensief communicatie- en participatietraject wordt doorlopen. Daarom zetten we voor elke buurtaanpak een intern kernteam op met in elk geval:

- Een intern opdrachtgever - **(teamcoach? Programmaregisseur?) **
- Een projectleider – gaat over de inhoudelijke keuzes, bewaakt tijd en geld, koppelt terug aan intern opdrachtgever
- Een procesbegeleider – lijnt het participatieproces uit, zorgt voor verbinding tussen gemeente en buurtbewoners en bewaakt intern de integrale samenwerking

Een belangrijke rol wordt gezien voor de jongerenwerkers. Zij zijn de verbinders tussen gemeente en (kwetsbare) jongeren. Een belangrijke doelgroep die moeilijk bereikbaar is voor de gemeente via de gebruikelijke communicatiekanalen van de gemeente.

De verwachting bestaat dat deze aanpak meer tijd vergt in de voorbereidingsfase, maar zich ‘terugverdient’ in de realisatie- en onderhoudsfase door meer begrip en waardering bij de buurtbewoners.

We gebruiken het jaar 2026 als pilotjaar om te ondervinden wat deze buurtaanpak met procesbegeleiding (extra) vraagt aan tijd en middelen van onze organisatie. Daarna maken we een plan op voor de periode daarna.

Realisatie / aanpassing recreatieve routes

We onderhouden een nauwe samenwerking met VisitBrabant en de vrijwilligers in onze eigen gemeente. Zij kennen de routestructuren, voorzien ons van advies en dragen bij aan het onderhoud van de routes.

Grote projecten

Projecten die meer tijd en geld kosten worden specifiek (resultaat, tijd, geld) opgenomen in de uitvoeringsagenda. We programmeren deze over meerdere jaren om meerdere redenen:

- Koppelingen met het portofoliomanagement zijn mogelijk, waardoor onze organisatie strategische keuzes kan maken.
- Het draagt bij aan het verwachtingsmanagement richting inwoners.
- Team R&B kent op tijd de capaciteitsvraag en kan hierop anticiperen.

5.2 Hoe werken we samen met onze inwoners?

De leefomgeving is voor iedereen, of je nu woont in de gemeente er werkt of even uit de stad wil om al het moois van groen Bernheze te ervaren. Veel inwoners en partners hebben gedeeld wat zij belangrijk vinden. Kijk bijvoorbeeld naar alle reacties die digitaal zijn verzameld via SamenBernheze.nl of de ophaal tijdens Bernheze Bespreekt. Mooie vormen van participatie die we al organiseren. Het programma zorgt voor een integrale kijk op onze leefomgeving, zo kunnen we met onze inwoners, partners en andere overheden samen bepalen hoe de toekomst van onze leefomgeving eruit ziet.

Participatie in het programma.

Binnen het programma houden we ons aan de richtlijnen die de participatievisie ‘Samen Bernheze’ 2022 voorschrijft. Het programma Groene Gezonde Structuren biedt veel kansen om te participeren. Alleen ga je sneller maar samen kom je verder. Een integrale benadering bij inrichting van onze leefomgeving kan alleen door het samen te doen. Participatie is een belangrijk middel daarvoor. Omdat we participatie belangrijk vinden, denken we hier graag van tevoren over na. Dit helpt bij het afwegingskader – zie beleidsuitwerking 5 Afwegingskader uitdaagrecht van de participatievisie –zodat er voldoende ruimte, tijd en middelen beschikbaar zijn om waardevolle participatie in te richten. Participatie is een containerbegrip. In het programma onderscheiden we drie vormen van participatie:

- Inwonersparticipatie
- Overheidsparticipatie
- Uitdaagrecht (Right to Challenge)

Inwonersparticipatie
Wanneer de gemeente een project start is het vaak belangrijk om aanwonende inwoners of

inwoners die het belangrijk vinden te betrekken. Dat kan met behulp van inwonersparticipatie. Met inwonersparticipatie bedoelen we de manier waarop de gemeente samen met de inwoner tot een gewenst resultaat komt. Er zijn veel verschillende niveaus van participatie. Van inwoners informeren tot aan inwoners mogen zelf organiseren. Informeren is dus de eerste stap op de participatieladder.

In Bernheze beschouwen we informeren niet als participatie. Informeren doen we altijd in het kader van transparante overheid. Informeren kan wel bijdragen aan een participatieproces. Als we spreken over participatie is het niveau minimaal op ‘raadplegen’. Dat is ook het uitgangspunt binnen het programma Groene Gezonde Structuren. Bij grootschalige projecten waar veel betrokken inwoners en partijen zijn, zal de participatie intensiever worden georganiseerd. Dit wordt bepaald aan de hand van het afwegingskader uit de participatievisie 2022. Zodra de visie herijkt wordt, bewegen we daar in het programma in mee.

De ervaring leert dat veel inwoners denken vanuit hun persoonlijke belang en daarmee de typische GGS-doelen als klimaatadaptatie, biodiversiteit en dergelijke wel eens uit het oog verliezen. Voor hen is een parkeerplek voor de deur vaak belangrijker dan een boom met verkoelende werking voor de hele straat en een bijdrage aan de biodiversiteit. Wij maken duidelijk dat alle maatregelen in de openbare ruimte een algemeen belang dienen en daarom aan de algemene beleidsdoelstellingen van de gemeente moeten voldoen. Binnen die kaders bestaat ruimte waarin belanghebbenden mee kunnen denken. De minimale oppervlakte openbaar groen en het aantal bomen dat bij een reconstructie in een straat moet komen vormen bijvoorbeeld het kader. Belanghebbenden denken mee over de plekken waar dat groen in de straat komt liggen en welke soorten worden toegepast. Zie ook de figuur hieronder.

Overheidsparticipatie
Overheidsparticipatie gaat over de manier waarop de gemeente collectieve initiatiefnemers ondersteunt. De gemeente is aan de voorkant niet de eigenaar van het initiatief. Initiatiefnemers kunnen partners zijn zoals Waterschap Aa en Maas, IVN Bernheze maar ook dorpsraden of buurten. Belangrijk is dat initiatieven wenselijk zijn en aansluiten bij het beleid van de gemeente. Initiatieven zijn dan eenmalige ondernemingen in de openbare ruimte en gedragen door een collectief. In het kader van overheidsparticipatie kan de gemeente een initiatief…

- overnemen;
- faciliteren;
- uit handen geven.

De manier waarop de gemeente Bernheze participeert aan initiatieven staat beschreven in de menukaarten overheidsparticipatie. Deze menukaarten geven een helder overzicht wat je als initiatiefnemer kunt verwachten van de gemeente, deze menukaarten zijn te vinden in beleidsuitwerking 5. We zien dat er op bepaalde plekken goede energie in de wijk zit om echt constructieve projecten op te starten. Daar staat we voor open. Uit ophaalmomenten met de raad en tijdens Bernheze Bespreekt kunnen we concluderen dat we niet actief de wijk in gaan om initiatieven op te halen. Dit kost veel gemeentelijke capaciteit en het zijn geen geluiden die nu erg leven in Bernheze. Mocht die ambitie in de toekomst wel wenselijk zijn, is het nodig om een medewerker participatie aan te stellen die de organisatie kan ondersteunen in deze taak.

Uitdaagrecht
Het uitdaagrecht ondersteunen we. We zien veel kansen binnen het programma waar bewoners

van dit recht gebruik kunnen maken. Het uitdaagrecht betekent dat een collectief de gemeente kan ‘uitdagen’ om een gemeentelijke taak in de openbare ruimte over te nemen. Dit kan wanneer zij denken dat de gemeentelijke taak kwalitatief beter en/of efficiënter kan. De gemeente deelt het beschikbare budget dat gereserveerd is voor de gemeentelijke taak en geeft het daarmee uit handen. Denk hierbij aan initiatieven als het onderhouden of inrichten van groenperken in je eigen omgeving.

In de gemeente Zundert zijn ze al een tijd bezig met het uitdaagrecht daar zeggen ze:

> *“Mensen zijn betrokken bezig en zijn trots op hun initiatief/het wonen en leven in hun buurt. Er is een positieve verstandhouding tussen de mensen en gemeente.”*

Het verschil met overheidsparticipatie is dat het uitdaagrecht een initiatief moet zijn die de gemeente gebruikelijk zelf uitvoert en begroot heeft staan. Een initiatief vanuit een inwoner die niet begroot staan behandelen volgens de wijze van overheidsparticipatie. In beleidsuitwerking 5 staat een afwegingskader beschreven waar een verzoek tot uitdaging aan moet voldoen.

We organiseren dat we tot 4 uitdaagrecht verzoeken (4x 10 uur) kunnen begeleiden. A.d.h.v. daarvan evalueren hoe dit in de toekomst eruit ziet. Ook wat het in Bernheze aan capaciteit kost. 10 uur per aanvraag is wat Zundert ongeveer kwijt is per initiatief van het uitdaagrecht. Dat is inzet is de voorbereidende fase en niet bij realisatie. Mogelijk is er bij realisatie ook nog inzet nodig om het collectief goed te informeren.

6. Programmaorganisatie en sturing

Gemeente Bernheze kiest ervoor om programma's niet buiten de lijnorganisatie te plaatsen. Het uitvoeren van een programma binnen de lijnorganisatie heeft voordelen maar geeft ook uitdagingen. Voordelen zijn een goede inbedding in de organisatie en samenhang met de andere programma's en projecten. Uitdagingen zijn er ook. Programmateamleden hebben er diverse taken bij, die ten koste kunnen gaan van programma GGS. Hieronder beschrijven we hoe we zorgen dat GGS werkelijk tot uitvoering komt aan de hand van de TGKIO (Tijd, geld, kwaliteit, informatie, organisatie). Daarbij zoeken we zoveel mogelijk aansluiting bij de bestaande processen die in Bernheze al lopen.

Invulling volgt na evaluatie pilotjaar (september 2025).

Uitwerking op het programmateam/ organisaties, verantwoordelijkheden programmamanager, overlegvormen.

Programmaorganisatie

Rol	Wie	Verantwoordelijkheden	Koppelt terug aan:	Hoe?
Portefeuillehouder	Wethouder		Gemeenteraad	Jaarrekening (jaarlijkse evaluatie / monitoringsrapport ?)
Ambtelijk opdrachtgever	Teamcoach		MO	
Opdrachtnemer	Programmaregisseur OF ???			
Programmateam	Beleidsmedewerker recreatie en erfgoed			Vastgestelde indicatoren
	Beleidsmedewerker groen natuur en landschap			
	Beleidsmedewerker klimaatadaptatie			
	Beleidsmedewerker milieu			

Financiën

Een groot deel van de projecten uit dit programma wordt door de eigen gemeentelijke organisatie uitgevoerd (projectleiding, voorbereiding, toezicht). Het beschikbaar hebben van de middelen én de capaciteit voor realisatie moeten daarom hand in hand gaan.

De dekking voor de projecten kan op hoofdlijnen uit drie posten worden geput:

1. Reserves
2. Algemene middelen (reguliere P&C cyclus)
3. Subsidies

Reserves

We hebben vier reserves die benut kunnen worden voor projecten uit GGS: kwaliteitsverbetering landschap, Ruimte voor Ruimte, verbetering van de fysieke leefomgeving en transitie sociaal domein. Voor elke reserve gelden bestedingsdoelen. Het is afhankelijk van de aard en ligging van het project welke reserve kan worden aangewend. Hoe we daarin keuzes maken wordt uitgewerkt in: Proces besteding projecten uit reserves.docx

Algemene middelen

Projecten waarvoor geen dekking kan worden gevonden vanuit de reserves, brengen we in bij de kadernota.

Subsidies

Waar mogelijk dragen we onze GGS-projecten aan voor subsidie.

7. Risico's, (koppel-)kansen en aanbevelingen

Bij het ontwikkelen van dit programma is veel informatie opgehaald. Niet alles heeft direct werking gekregen in dit programma. De volgende onderwerpen verdienen een nadere uitwerking of vervolg.

** tabel specificeren als project verder gevorderd is **

Thema's		Wat wel in programma GGS	(%) *	Wat niet in programma GGS	Waar is dat dan wel belegd?
Gezondheid		Maatregelen in de fysieke leefomgeving die bijdragen gezondheid	100	Stimulerings- en bewustwordingsmaatregelen om mensen te laten bewegen, ontmoeten e.d.	Breed Maatschappelijk beleid
Sport, spelen en bewegen		Beleid, planregels en maatregelen om GGS gestalte te geven. Spreiding, bereikbaarheid en toegankelijkheid sportparken	100	Sportbeleid, sportaccommodatie beleid en –beheer	Breed Maatschappelijk beleid (?)
Groen, natuur en landschap		Beleid, planregels en maatregelen om GGS	95		

		gestalte te geven.			
Erfgoed		Idem	?		
Recreatie		Idem	?		
Klimaat		Hittestress	?	Wateroverlast	Programma Water en Riolering
Milieu		Beleid, planregels en maatregelen op het gebied van lucht, bodem, geur, geluid, licht(hinder), zoönosen	15	Waterkwaliteit	Programma Water en riolering
Honden		Beleid, planregels en maatregelen t.a.v. honden uitlaten in de openbare ruimte	75	Gevaarlijke honden	Algemene plaatselijke verordening
Inclusie en toegankelijkheid		Inclusienorm t.a.v. speel- en beweegplekken		Inclusiebeleid	Breed Maatschappelijk beleid

Duurzaam voedsel		Kleinschalige initiatieven van derden die bijdragen aan de GGS-doelen	?	Stimulering natuurinclusieve, biologische en gemeenschaps landbouw	Programma transitie landbouw en buitengebied

Beleidsregels en planregels milieu:

Beleidsregels en planregels op het gebied van milieu zijn belangrijk om de strategische doelstelling nr. 3 te behalen. We bepalen deze regels samen met onze partnergemeenten in de regio. Voordelen van deze regionale samenwerking zijn de bundeling van kennis en expertise en regionaal afgestemd beleid. Een nadeel van deze regionale samenwerking is dat de planning niet gelijk loopt met de planning van het programma GGS. Daarom de overweging de beleidsregels milieu apart vast te laten stellen na een eigen participatietraject en dan te in voegen in dit programma onder strategisch doel 3. De juridische borging daarvan gebeurt apart daarvan door opname in het omgevingsplan.

Heroverweging groennorm bij hoogbouw

Uit het programma Volkshuisvesting blijkt de noodzaak tot bouwlocaties. Uit het programma Water en Riolering blijkt de noodzaak om het principe ‘Water en boden sturend’ te hanteren. De eerste analyses lijken erop te wijzen dat de beste gronden om te bouwen reeds benut zijn. Nu nog gaan bouwen op andere gronden, aan de randen van de kernen, zou een roofbouw zijn op de gronden die eigenlijk optimaal zijn voor andere doelen zoals (extensieve) landbouw, recreatie en (parkachtige) natuur. Intensiveren in de kernen door hoogbouw lijkt recht te doen aan de doelstellingen vanuit beide programma’s. Dat heeft effect op dit programma GGS: Als we meer hoogbouw plegen, maar vasthouden aan de groennorm van 20% openbaar groen per woning, ontstaat scheefgroei. Steeds meer mensen moeten dan gebruik maken van dezelfde vierkante meters openbaar groen. Of we iedereen dan nog voldoende plek kunnen bieden voor verkoeling, ontspanning en inspanning in de buitenlucht is te betwijfelen. Daarnaast was de 20%norm een hulpmiddel om aan de norm van 107 m2 openbaar groen per woning te blijven voldoen. Als we meer gaan werken met hoogbouw, moet hiervoor een passende groennorm worden ontwikkeld.

Nawoord

Het programma GGS geeft ruimte aan de ontwikkeling van robuuste natuurnetwerken, toegankelijke en veilige buitenruimtes, en klimaatadaptieve oplossingen. Het programma GGS beschermt belangrijke natuur, milieu en erfgoedwaarden. Dit alles draagt bij aan het versterken van biodiversiteit, recreatie en sociale samenhang. We maken met dit programma bewuste keuzes om onze ruimte optimaal te benutten, stimuleren beweging en ontmoeting, en richten ons op het welzijn van alle generaties, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Zo bouwen we samen aan een leefomgeving waar natuur en gezondheid hand in hand gaan en bijdragen aan een betere kwaliteit van leven.

Vervolg & aanbevelingen

Thema-uitwerking programma overstijgend
Na vaststelling van het programma werken de verschillende programma's toe naar thema-uitwerkingen. Het gaat onder andere om de volgende thema-uitwerkingen programma overstijgend:

- Programma GGS en programma Volkshuisvesting over waar GGS precies gepositioneerd zou moeten worden om recht te doen aan de Omgevingsvisie (water en bodem sturend) met aandacht voor het feit dat er ook gebouwd moet kunnen worden.
- Programma GGS en programma transitie landbouw over de invulling van GGS in de groene cirkels.

Hardheidsclausule
Het college mag in bijzondere situaties afwijken van dit Programma, mits goed gemotiveerd. Dit kan alleen als het college vindt dat het Programma leidt tot een oneerlijke en onredelijke uitkomst. Het college legt dan uit waarom deze afwijking de bredere doelen van GGS niet schaadt.

Bijlagen

Bijlage 1 Samenhang doelen-inspanningen

Hieronder vindt u een opsomming van alle inspanningen (ofwel maatregelen) die we de komende jaren gaan plegen om dichter bij onze doelen te komen. Het laat zien wat we gaan doen en aan welke doelen elke inspanning bijdraagt.

De korte-termijninspanningen die we als concreet project kunnen definiëren en specifieke claims leggen op uren of middelen komen terug in de uitvoeringsagenda (losse bijlage). Deze uitvoeringsagenda actualiseren we periodiek.

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
		1	2	3	4	5
In 2030 is ons groenareaal tenminste 107m2 openbaar groen / per woning.	Het vergroenen van versteende parkeerplaatsen door halfverharding. Inzet van groennorm in inbreiding-uitbreidingswijken. Juridisch vastleggen van groennorm en compensatie.	X				
Uiterlijk in 2030 zijn tenminste 5 wijken een categorie groener geworden dan bij de totstandkoming van het Groenstructuurplan in 2024 het geval was.	Actief vergroenen van grijze wijken en centrumgebieden.					

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Uiterlijk in 2030 zijn tenminste 5 wijken een categorie groener geworden dan bij de totstandkoming van het Groenstructuurplan in 2024 het geval was.	Uitvoeren 0-meting GGS. In 2030 is 50% van de schoolpleinen vergroend. In beeld brengen van actuele natuurwaarden en potentie van gebieden. Streefbeeldenboek voor groene gezonde structuren met inspirerende beelden en concrete profielen en maatvoeringseisen. Vergroen bedrijven-terreinen en zet ze multifunctioneel in. IVN heeft een project Groene Gezonde Bedrijventerreinen.	X				
Uiterlijk in is 2030 het aanbod aan fiets- en wandelpaden met duidelijke bewegwijzering en recreatieplekken in de gemeente vergroot ten opzichte van 2026.	Inzichten uit afstand tot koelte plekken inzetten in programmering van vergroening van wijken. Inzicht in koele routes en deze inzetten voor programmering bij renovatie. Aanleg van een drinkwatertappunt per kern. WUR richtlijnen en basisprincipes voor natuurlijke verkoeling: aantrekkelijke koele plekken en route uitvoeren 637525 Menukaart hitte aanpak organiseren in Bernheze.	X	X			

Uiterlijk in is 2030 het aanbod aan fiets- en wandelpaden met duidelijke bewegwijzering en recreatieplekken in de gemeente vergroot ten opzichte van 2026.	Peelrandbreuk wandeling in gemeente. Recreatie communicatie in media, 4 x per jaar info. Wandeling Rondom Abdij (beleef en rustroute). Dierenweides onderling verbinden en kwaliteit controleren / borgen. Recreatiekaart ontwikkelen waarop alle mogelijke manieren van bewegen / beleven te vinden zijn, speel, wandel, fiets, paard, etc. 3 – 6 Wandelstartpunten (ommetjes) ism IVN. Inventariseren bewegwijzering en in kaart brengen staat van borden. Vervangen oude recreatie/ informatieborden. Arboretum kwaliteits impuls samen met Living Lab, Bosgroep en IVN. Zoneringsplan opstellen voor de toegankelijkheid van onze natuurgebieden voor diverse gebruikersgroepen en dit uitwerken in een uitvoeringsplan (bebording, bewegwijzering enz). Overzichtelijke beleefkaart (mooie natuurplekken, monumenten en parkjes). Een routekaart	X	X			

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
	ontwikkelen voor Bernheze recreatie. Een specifieke duiding waar groene uitloopgebieden gewenst zijn en wat hun omvang zou moeten zijn i.r.t. gewenste functies en bereikbaarheid					
Vanaf 2026 ondersteunen we particulieren en ontwikkelaars met informatie en inspiratie voor groenmaatregelen en wat men tegen hittestress kan doen.	Een beeldenboek opstellen wat laat zien hoe GGS er uit kan zien, welke functies het kan vervullen en welke ruimtebeslag daarmee gemoeid is. Dit gebruiken we als inspiratie bij realisatieprojecten en als toetskader bij de intake van ruimtelijke plannen. Inzet van toolbox bij ontwerp van nieuwe gebieden (waar ook getoetst kan worden wat het effect is van de maatregelen) voor hitte. Mogelijk ook in de toekomst monitoring. Pilot ontwerpprincipes hitte in nieuwbouwontwikkeling (actief grondbezit van gemeente) Initiatiefnemers dienen groenparagraaf op te nemen bij bouwplannen.	X	X			
	We voeren projecten uit om de peelrandbreuk zichtbaar te maken Project Revennekes (Beleven van de breuk tussen Meuwel en Bedaf) herijken We sluiten aan bij het Geopark voor profilering en gezamenlijke uitvoeringsprojecten		X	X		

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
In 2030 is het percentage 'Beweegvriendelijke omgeving' toegenomen ten opzichte van de situatie in 2022 (*).	Uitvoeren plan gezonder ouder worden - Groene beweegplek ouderen. Uitvoering BOSS-plan.		X			
Vanaf 2026 kan elke inwoner informatie vinden over de gevolgen van klimaatverandering (met name hitte), waar koele plekken en routes zich bevinden, gezondheidsadviezen bij warm weer voor kwetsbare inwoners en wat inwoners zelf kunnen doen in eigen tuin.	Opstellen lokaal hitteplan. Kaart met koele routes en plekken (in samenwerking met recreatie). Informatie beschikbaar online (en op locatie over koele routes naar voorzieningen). Bewustwordingscampagne duurzaamheid. Deelname aan het Zonvenant van het huidfonds WUR richtlijnen en basisprincipes voor natuurlijke verkoeling: aantrekkelijke koele plekken en route uitvoeren		X			
Vanaf 2026 kan elke inwoner informatie vinden over de gevolgen van klimaatverandering (met name hitte), waar koele plekken en routes zich bevinden, gezondheidsadviezen bij warm weer voor kwetsbare inwoners en wat inwoners zelf kunnen doen in eigen tuin.	Jaarlijks realiseren wij 2 vergroenings-projecten Subsidieregeling voor initiatieven inwoners. Promoten NK Tegelwippen. Bewustwordingscampagne duurzaamheid.		X			

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
In 2028 hebben we minimaal 2 pilots gedraaid met een buurtaanpak waarin speel- en beweegplekken in een volledige buurt worden aangepakt conform de BOSS-aanpak.	We passen speelse elementen toe bij onderhoud in buurten/ wijken. De kernen Heesch, Heeswijk-Dinther en Nistelrode hebben allemaal minimaal één kernplek bewegen, ontmoeten, spelen en sporten, één grote natuurspeelplek en minimaal één kernplek sporten. Sportpark open , toegankelijk maken + multifunctioneel inrichten Normering type plekken en routes opstellen - BOSS 0-99 - klimaatadaptatie - biodiversiteit - Inclusie Jeugdrecreatiepark realiseren.		X			

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
	Verkennen mogelijkheden gezonde schoolpleinen, eetbaar plein, moestuincoaches. Rookvrije terreinen (openbare ruimte, sport – en speellekken.			X		

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
In 2030 is het percentage ‘Beweegvriendelijke omgeving’ toegenomen ten opzichte van de situatie in 2022 (*).	We verkennen de mogelijkheden voor aanleg van gezonde voedselomgeving (voedselbos/ buurttuin, pluktuin). Vergroening van 4 schoolpleinen. Natuurkernen in Bernheze duidelijk zichtbaar maken voor recreanten en daarmee beschermen. We brengen het aanbod van hondenvoorzieningen in kaart zodat we dit in samenhang met andere GGS-voorzieningen kunnen bezien. We vergelijken dit met de favoriete hondenuitlaatronden zoals door mensen aangegeven in de enquête. We onderzoeken of er landelijke normen of ervaringscijfers zijn die meer richting geven aan spreiding, dimensionering en inrichting. Bij elke buurtaanpak nemen we de aanleg van hondenvoorzieningen integraal mee in de aanpak.			X		
	Nader te bepalen. *Een zone van … meter aan beide kanten van de breuk wordt bestemd voor de functie groen.*			X		

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
In 2030 hebben we de biodiversiteitswaarde in groenontwikkelingsprojecten aanzienlijk verhoogd t.o.v. gemeten waarden in de natuurpuntencalculator .	stimuleren van natuurlijke vijanden door beheersing plaagsoorten (zoals eikenprocessierups). Bestaande groene (gras) stroken biodivers maken Pas een biodivers maaibeleid toe. Bv. Maai mei niet. Houd rekening met hoog-allergene soorten + biodiverse inrichting.			X		
In 2030 is minimaal 15 hectare bos bijgeplant.	In regionaal verband beoordelen we welke opgave we hebben t.a.v. nieuw bos en maken op basis daarvan een uitvoeringsagenda Op lokaal niveau blijven we kansen benutten om onze bossen uit te breiden o met elkaar te verbinden door naburige landbouwpercelen aan te kopen en in te richten. .			X	X	
Vanaf 2026 wordt de lagenbenadering, waarbij het bodem- en watersysteem de basis is, toegepast bij ruimtelijke ontwikkelingen.	De enkeerdgronden zijn de voorkeurslocatie van de functies groen, water en klimaatadaptatie. Er wordt een kaart gemaakt die laat zien waar de beste locaties zijn voor verschillende functies, gebaseerd op het bodem- en watersysteem.			X	X	

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
In 2030 verminderen we externe gezondheidsrisico's door lucht, grond- en oppervlaktewater en bodem schoner te maken, minder geluids- en geuroverlast en de risico's op zoönose klein te maken. We baseren ons om op de waarden uit het GGD omgevingsadvies Brabant.	pilot uit met een verbod op gifspuiten nabij kwetsbare natuur.		X		X	
Waarden van natuur, landschap, milieu en cultuurhistorie worden uiterlijk 2030 beschermd doordat hiervoor regels zijn opgenomen in het Omgevingsplan.	we gaan karakteristieke panden (voorheen cultuurhistorisch waardevolle panden) opnemen op het omgevingsplan. 2026-2028 we wijzen 40-60 extra panden aan als gemeentelijk monument. 2025-2027 we borgen de cultuurhistorische waardenkaart op het omgevingsplan. 2026-2027 we gaan cultuurhistorische landschappen beschermen via het omgevingsplan. Opstellen van beeldkwaliteitsplannen voor de cultuurhistorisch waardevolle landschappen (waaronder lintbebouwing) voor het toevoegen van RvR-woningen. We gaan onderzoeken welke (juridische) instrumenten ingezet kunnen worden om de omgeving van de monumenten beter te beschermen zonder dat dit ontwikkelingen in de weg staat. Vervolgens gaan we deze toepassen en opnemen op het omgevingsplan. 2026-2029			X		

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Waarden van natuur, landschap, milieu en cultuurhistorie worden uiterlijk 2030 beschermd doordat hiervoor regels zijn opgenomen in het Omgevingsplan.	Het zichtbaar maken van erfgoedlocaties in het Aa-dal: beleefbaar maken van de kastelen/ burchten. Beleefbaar maken van kasteeltje Avenstijn. 2026-2027 Zichtbaar maken van erfgoed in het gebied Hoge Vorssel 2026-2027 Canon Bernheze. 2025-2026 Inrichting openbare ruimte. De inrichting van de openbare ruimte is essentieel voor de instandhouding en versterking van de beleving van de kernen. Hierbij gaat het om ruimte inclusief groen. Verrommeling is een sluipend proces, dat veel afbreuk kan doen aan de uitstraling en beleefbaarheid. Bij de plannen voor de herinrichting van de openbare ruimte (ook door kunst in de openbare ruimte) en verkeerscirculatie vergroten we de beleefbaarheid van Bernheze door inspiratie te zoeken in het erfgoed. We verkennen welke (her)inrichtingsprojecten en ‘kunstprojecten’ er op stapel staan en brengen daar cultuurhistorische kennis in om de projecten een kwaliteitsimpuls te geven.			X		

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Waarden van natuur, landschap, milieu en cultuurhistorie worden uiterlijk 2030 beschermd doordat hiervoor regels zijn opgenomen in het Omgevingsplan.	In het kader van kerkenvisie continueren we de dialoog met de kerkeigenaren. Dit betekent dat we actief het gesprek zullen aangaan. Dit bevordert een proactieve en gestructureerde samenwerking voor de ontwikkelingen rondom het religieus erfgoed in de gemeente. 2026-2028 Bij de functiewijziging van de kerk in Heeswijk zijn we proactief betrokken. Een dergelijke open communicatie achten we ook van belang rondom de toekomst van de bijzondere landgoederen (Kasteel Heeswijk, Huis De Berkt en Kasteel Zwanenburg) en monumentale boerderijen en VAB-locaties. Samen met het programma team transitie landbouw de koppelkansen voor erfgoed en transitie landbouw verder benutten. 2025-2030			X		

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Initiatieven van derden die bijdragen aan de realisatie van Groene Gezonde Structuren kunnen rekenen op een ‘ja-mits-houding’	We identificeren enthousiaste buurtbewoner-(groepen) We halen 1x per jaar op waar de wensen van inwoners liggen in Bernheze Menukaarten participatie uitwerken en integreren in communicatie-uitingen Organiseren van campagnes en educatieve programma’s om bewoners bewust te maken van het belang van natuur en gezondheid en hen te betrekken bij milieuvriendelijke initiatieven. We pilotten met 2 buurt werkgroepen die zelf groen aanleggen en onderhouden				X	

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Uiterlijk in 2030 is er een actief netwerk met uitvoeringsorganisaties voor de realisatie van groene gezonde structuren. We zijn actief betrokken en dragen we bij aan samenwerkingsverbanden die werken aan groene gezonde structuren.	We onderhouden nauw contact met Stichting Brabantse Aa en beoordelen hun projecten op haalbaarheid, wenselijkheid en rol van de gemeente. Uitwerken van een subsidieregeling waarmee initiatiefnemers financieel geholpen kunnen worden om de GGS-doelen te realiseren (vergelijkbaar met subsidie kwaliteitsverbetering buitengebied) Inventariseren welke samenwerkingspartners we nu al hebben, en hoe de samenwerking geoptimaliseerd kan worden Goede voorbeelden uitventen, samenwerken met waterschap, woningbouwcoöperaties, en belangenorganisaties zoals IVN, ZLTO enz.				X	
	Aanwijzen bestuurlijke ambassadeur.				X	
Vanaf 2028 is in 100% van de bestuursvoorstellen aandacht voor integrale besluitvorming (vanuit milieu, groen, wonen en gezondheid)	Inzet van de top 10 natuurinclusief bouwen van KAN-bouwen Handreiking natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen regionaal opstellen (Zie UP RNOB)				X	
Vanaf 2028 is in 100% van de bestuursvoorstellen aandacht voor integrale besluitvorming (vanuit milieu, groen, wonen en gezondheid)						X

Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Uiterlijk 2028 zijn er duidelijke streefbeelden en toetskaders ten aanzien van de Groene Gezonde Structuren waaraan ruimtelijke ontwikkelingen kunnen worden getoetst.	Afstemmomenten over integraal samenwerken (1 x 2 maanden) Nee-tenzij-principe toepassen bij verzoeken om extra routenetwerken door bestaande natuur. Waar de beleidslijnen vanuit GGS strijdig (kunnen) zijn met beleidslijnen van andere disciplines maken we hierop integrale uitwerkingen. Een voorbeeld (lanen en wegen buitengebied waarin natuur, landschap, mobiliteit en klimaatadaptie samenkomen) is in de bijlagen gevoegd.					X

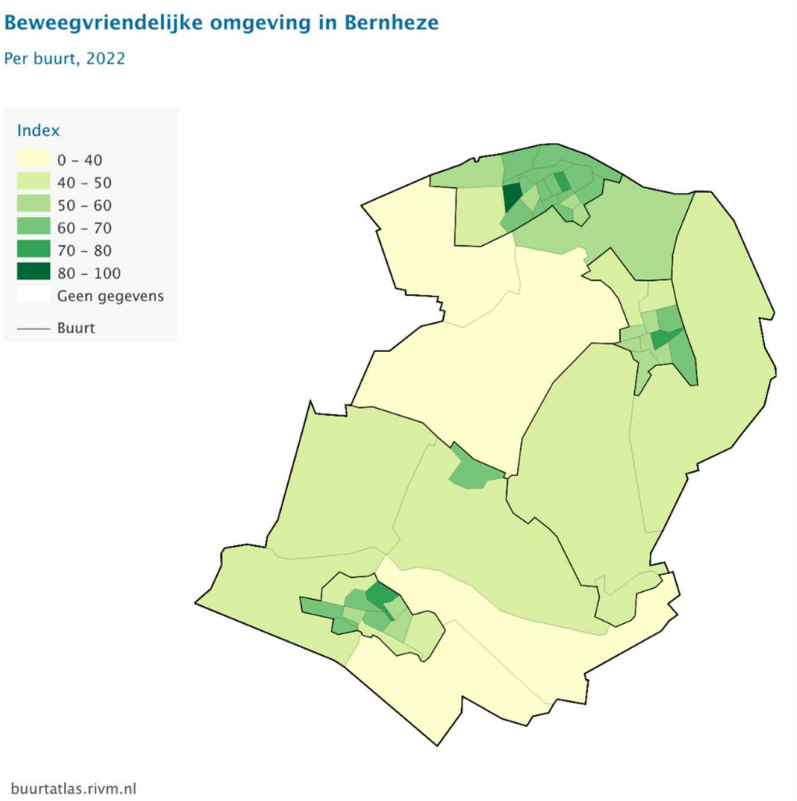
Operationele doelstelling	Inspanningen (Maatregelen)	Strategisch doel				
Groene gezonde structuren zijn vanaf 2030 verankerd in de werkprocessen ten aanzien van de openbare ruimte.	Bodem- en watersturend uitwerken in beleidsregels en algemene regels. Regels voor het beschermen van cultuurhistorische waarden opnemen in het omgevingsplan. Regels voor bescherming van landschapselementen (waaronder zandwegen) opnemen in het omgevingsplan. De groennorm en het compensatiebeginsel opnemen in het omgevingsplan. Opvolging evaluatie geur. Evalueren kansenbeleid: Draagt de transitie van het buitengebied voldoende bij aan de omgevingskwaliteit? Regels voor bodem, licht, geluid en geur opnemen in omgevingsplan. Regels voor houtkap opnemen in omgevingsplan. Beleidslijn uitwerken voor verlichting in het buitengebied waarin veiligheid en natuurwaarden beiden terugkomen Vaststellen bebouwingscontour houtkap.			X		X

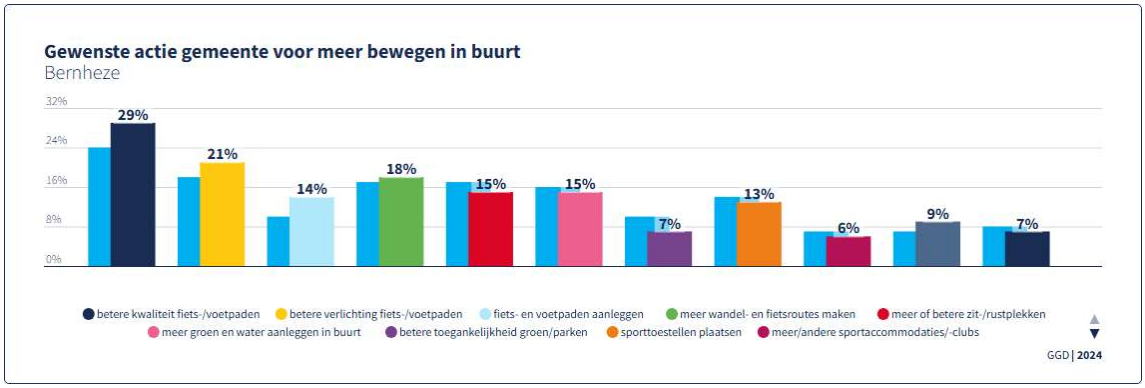
Bijlage 2 Analyses huidige situatie

In beeld brengen van uitgangssituatie

Kaarten / cijfers van:

- Huidige groennorm per wijk
- Huidige klimaatstresstesten
- Huidige afstand tot koelte
- Huidige verstening tuinen volgens data operatie Steenbreek
- Huidig aantal km (bewegwijzerde routes) of ommetjes + kaart waar ze liggen
- Waardenkaarten cultuurhistorie (indien mogelijk/ nader te bepalen).
- Beschrijving landschap en erfgoed uit visie ‘Ode aan het boerenleven’ (mogelijk) Als informatielaag / kennisdoc.
- Analysedata van OBB
- Beweegvriendelijke omgeving (RIVM)
- Inwoners kunnen verkoeling vinden (GGD – BROS)

Gewenste actie gemeente voor meer bewegen in buurt
Bernheze
32%
24%
16%
8%
0%
29%
21%
14%
18%
15%
15%
7%
13%
6%
9%
7%
betere kwaliteit fiets-/voetpaden
betere verlichting fiets-/voetpaden
fiets- en voetpaden aanleggen
meer wandel- en fietsroutes maken
meer of betere zit-/rustplekken
meer groen en water aanleggen in buurt
betere toegankelijkheid groen/parken
sporttoestellen plaatsen
meer/andere sportaccommodaties/-clubs
GGD | 2024

Bijlage 3 Beleidsregels

3.1 Groennorm

Groene leefomgeving op niveau houden bij ontwikkelingen

We zorgen er met een Bernhezer groennorm voor dat bij ontwikkelingen het oppervlak groen op niveau blijft zodat we iedereen een gezonde leefomgeving kunnen bieden. De groennorm is een voorwaarde voor het toestaan van ontwikkelingen.

• Bij in- en uitbreidingen moet minimaal 20% van het projectgebied openbaar groen zijn.
• Bij renovaties/reconstructies hanteren wij een norm van minimaal 10% (extra) groenoppervlak t.o.v. de uitgangssituatie.

Deze groennorm geldt zowel voor gemeente als andere partijen en wordt daarom in het Omgevingsplan als regel opgenomen.

Reikwijdte groennorm *(deze tekst is in rood weergegeven omdat het een aanvulling/afwijking is op het beleid uit het Groenstructuurplan)*

- De groennorm geldt voor alle nieuwbouwontwikkelingen bij in- en uitbreidingen. Dit betreft dus niet alleen woningen, maar ook allerlei vormen van bedrijvigheid.
- De groennorm is niet van toepassing buiten de bebouwde kom. Daar gelden andere regels ter verbetering van de kwaliteit van het landschap.
- Als buiten de bebouwde kom een ontwikkeling plaatsvindt waar openbare ruimte wordt toegevoegd, die in eigendom en beheer van de gemeente komt, kan zij daar maatwerkregels voor stellen.

3.2 Compensatie bij het niet kunnen realiseren van de groennorm

- Voorop staat dat een initiatiefnemer moet voldoen aan de groennorm en IN het projectgebied voldoende groen moet realiseren. Maar soms zijn er ontwikkelingen die maatschappelijk heel sterk gewenst of nodig zijn en daardoor het afwijken van de stelregels legitimeren. Het college maakt die afweging en kan dan besluiten dat het groen buiten het projectgebied moet worden gerealiseerd. Dan geldt het groencompensatiebeleid dat in onderstaand schema is uitgewerkt. Daarin is ook voorzien dat compensatie alleen financieel mag worden ingelost als de betreffende wijk al boven de 107m^2 norm zit. De middelen die hieruit voortkomen, zet de gemeente in om op andere plekken groen toe te voegen. Zit een wijk onder die norm? Dan moet de fysieke compensatie van de ontwikkeling weliswaar buiten het bouwplan, maar binnen dezelfde wijk plaatsvinden.

3.3 Compensatie bij het verlies van openbaar groen (anders dan door woningbouw)

- Openbaar groen kan door diverse oorzaken verwijderd moeten worden. Dat komt door de vele functies die onze openbare ruimte vervult. Denk aan (fiets-)parkeren, stallen van afvalcontainers, aanleg van energievoorzieningen enzovoorts. Ook bij deze ingrepen blijft de stelregel overeind dat het areaal openbaar groen in een wijk niet achteruit mag gaan. Verwijdering van groen betekent compensatie. De initiatiefnemer moet zorgen dat binnen dezelfde wijk minimaal dezelfde hoeveelheid groen wordt teruggebracht. In uitzonderingssituaties kan worden gewerkt met financiële compensatie. Een voorbeeld kan de aanleg van een inrit of parkeerplaats zijn waarbij de initiatiefnemer een particulier is waarvan niet verwacht kan worden dat hij openbaar groen volgens de gewenste standaarden kan aanleggen.

3.4 Groenparagraaf

Bij elk bouwplan moet de initiatiefnemer een groenparagraaf aanleveren waarin hij uitlegt hoe hij invulling geeft aan de gemeentelijke ambities en regels in dit programma. In de groenparagraaf licht hij toe:

- hoeveel procent van het projectgebied openbaar groen is
- hoeveel m^2 openbaar groen per woning dit is
- of hij hiermee voldoet aan de groennorm
- waarom hij niet kan voldoen aan de groennorm (indien van toepassing)
- hoe hij dit tekort fysiek of financieel compenseert
- hoe hij omgaat met monumentale bomen, toekomstbomen en structuurbomen
- hoe hij groen inzet voor natuurwaarde en klimaatadaptatie in zijn plan
- Of er sprake is van Groene Gezonde Structuren en hoe hij daar invulling aan geeft (wijziging t.o.v. GSP).

Het college gebruikt deze groenparagraaf om af te wegen of een woningbouwplan doorgang kan vinden of niet.

3.5 Groene gezonde structuren op de plankaart

Het ontwikkelperspectief van de GGS-kaart wordt in het Omgevingsplan opgenomen als aanduiding op de plankaart. De regel daarbij is dat een ontwikkeling moet worden getoetst of deze passend is bij het streefbeeldenboek.

3.6 Bij nieuwbouwontwikkelingen en reconstructie

Tenminste 50% schaduw in het plangebied op de hoogste zonnestand (21 juni) voor verblijfsplekken en gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst.

Iedereen binnen het plangebied dient binnen maximaal 300 meter naar een verkoelende plek te kunnen komen, 2 jaar na oplevering.

3.7 Bescherming houtopstanden

Het is verboden een aangewezen houtopstand te kappen zonder vergunning

Aan een vergunning kan een compensatie-/herplantplicht worden verbonden

Voor sommige beschermde houtopstanden geldt een bijdrageregeling

3.8 Aanwijscriteria monumentale bomen en toekomstbomen

A. Criteria monumentale bomen

Een boom moet aan alle basisvoorwaarden en aan minimaal één van de aanvullende voorwaarden voldoen om als 'Monumentale boom' te worden gewaardeerd.

Basisvoorwaarden monumentale boom

Leeftijd

De leeftijd van de boom is minimaal 40 jaar. Deze leeftijdsgrens geldt niet voor bomen die zijn geplant als herdenkingsboom.

Vitaliteit/ conditie

De boom mag niet in een onherstelbare slechte conditie verkeren (d.w.z. de boom moet in beginsel weer in een redelijke conditie zijn te brengen), volledig verval van de boom mag niet binnen 10 jaar te verwachten zijn. Meetbaar volgens de methode van Andreas Roloff.

Aanvullende voorwaarden monumentale boom

Beeldbepalend

- De stam heeft een omtrek van minimaal 180 centimeter (diameter 57 centimeter), gemeten op 1,30 meter hoogte boven maaiveld
  en
- De boomkroon is voor minimaal 50% zichtbaar vanuit (semi-)openbaar toegankelijke ruimten.
  en

- Het groenelement onderscheidt zich in positieve zin van de groenelementen in de directe omgeving
  en

- Het wegvallen van deze groene massa kan in beeld niet worden gecompenseerd door overig groen in de omgeving.

3.9 Aanwijscriteria monumentale bomen (vervolg)

Cultuurhistorische waarde

- Van de boom is vastgelegd dat deze is geplant ter gelegenheid van een bijzondere gebeurtenis of concrete aanwijzingen, zoals bordjes, maken dat duidelijk (bijvoorbeeld herdenkingsbomen t.g.v. geboorten, en huwelijken van prinsen/prinsessen, afscheid burgemeester, boomfeestdag).
  of

- Uit leeftijd, plantlocatie en snoeiwijze blijkt duidelijk dat het groenelement oorspronkelijk is geplant voor een (historisch) nut of gebruik (bijvoorbeeld leibomen, knotbomen, markeringsbomen, kruis-/kapellenbomen).
  of

- Het groenelement is kenmerkend voor een bepaalde stijlperiode of ontwerpfilosofie
  of

- De waarde van het groenelement is onlosmakelijk verbonden met het historische of monumentale gebouw waar het bij hoort.

- **Dendrologische waarde**

- De boom is van een zeldzame soort of variëteit of heeft een bijzondere groeivorm als gevolg van natuurlijke oorzaken bijvoorbeeld tweestammig, meerstammig. Er komen in de kern maximaal vijf bomen met vergelijkbare eigenschappen voor.

3.10 Aanwijscriteria toekomstboom

B. Criteria toekomstboom

Een boom moet aan alle basisvoorwaarden en aan minimaal één van de aanvullende voorwaarden voldoen om als 'toekomstboom' te worden gewaardeerd.

Basisvoorwaarde toekomstboom:

Actuele conditie, ondergrondse groeiplaats en bovengrondse ruimte bieden de potentie om de boom uit te laten groeien tot een boom van minimaal 60 jaar oud (te toetsen aan de richtlijn in hoofdstuk Ruimtelijke ontwikkelingen) zonder over andermans eigendom te hangen of dit te raken.

Aanvullende voorwaarden toekomstboom

Beeldbepalend

Door zijn positie heeft de boom de potentie om een wezenlijke en positieve bijdrage te leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. De boom vormt ook op lange termijn een eyecatcher of landmark.

Burgerinitiatief

De boom is voorgedragen vanuit een breedgedragen burgerinitiatief. Minimaal 60% van de belanghebbenden is voorstander van de boom op deze locatie.

Herplantverplichting

De boom is een vervanging van een monumentale boom en komt voort uit een opgelegde herplantverplichting/compensatie.

3.11 Beoordelingscriteria kapverzoek monumentale boom of toekomstboom

Bomen van de LMT worden beschermd door middel van een kapverbod in het Omgevingsplan. Wij beoordelen aanvragen met het 'nee-tenzij' principe. Dat bekent dat alleen een vergunning kan worden verleend als alternatieven om de boom te sparen zijn onderzocht en niet mogelijk zijn gebleken. Daarnaast moet sprake zijn van één van onderstaande factoren:

- De boom is zo onveilig dat instandhouding van de boom niet langer verantwoord is ter voorkoming van letsel of schade;

of

- Er is sprake van een zwaarwegend maatschappelijk belang dat opweegt tegen duurzaam behoud van de boom.

3.12 Compensatierichtlijn kap monumentale boom of toekomstboom

Compensatie is slechts een noodmaatregel die wordt ingezet als de kap van een boom onoverkomelijk is, blijkend uit de beoordeling conform paragraaf 4.1.3. De mogelijkheid op compensatie is geen argument om kap goed te keuren.

Voor compensatie gelden de volgende richtlijnen:

1. De reden van kap is bepalend voor de opgelegde herplantverplichting.
a. Een boom die door natuurlijk verval afsterft of onveilig raakt, behoeft geen verplichte compensatie.
b. Als andere belangen de motivatie zijn voor kap, is doorgaans sprake van voortijdig rooien. Zonder ingrijpen had de boom waarschijnlijk nog jaren kunnen blijven staan. In die gevallen wordt een herplant vereist. Voor elke gerooide boom moeten, waar mogelijk, minimaal drie nieuwe bomen worden teruggeplant in een aanplantmaat van minimaal 25-30 centimeter omtrek, gemeten op 1,30 meter boven maaiveld.
2. De soort is van de categorie eerste grootte (in volwassen toestand meer dan 15 meter hoog) of tweede grootte (in volwassen toestand tussen 8 en 15 meter hoog).
3. De nieuwe plantplaats is geschikt om de nieuwe boom duurzaam uit te laten groeien tot een volwassen exemplaar.
4. De compensatie vindt plaats in de directe omgeving van de te kappen boom en moet in vergelijkbare mate het beeld kunnen gaan bepalen. Met andere woorden: voor een boom die aan de straatzijde wordt gerooid, mag niet op een onzichtbare plek aan de achterzijde van de woning een herplant plaatsvinden.
5. De compensatie is geschikt voor de groeiomstandigheden op de plaats van aanplant en past in zijn omgeving.

3.13 Toelichting beoordelingscriteria kapverzoek monumentale boom of toekomstboom

Alternatieven

De initiatiefnemer moet aantonen dat kap van de boom noodzakelijk is en dat alternatieven voor kap uitvoerig zijn onderzocht en onmogelijk zijn gebleken. In het geval van onveiligheid kunnen maatregelen als kroonverankering en snoei bijvoorbeeld bijdragen aan een verhoogde boomveiligheid. Een deskundige moet dergelijke (on-)mogelijkheden beoordelen. De gemeente kan vragen om een schriftelijke rapportage. In het geval van zwaarwegende maatschappelijke belangen verwerkt de initiatiefnemer alle onderzoeken en overwegingen in de groenparagraaf die bij het plan wordt meegeleverd. Zie ook hoofdstuk 6.

Veiligheid

Een ontheffing kan worden afgegeven als aantoonbaar sprake is van bedreiging van de (openbare) veiligheid door de toestand van de boom zelf. De groenopzichter van de gemeente beoordeelt dit. Bij twijfel levert de aanvrager een deskundigenrapport van een onafhankelijke boomdeskundige waaruit de veiligheidstoestand van de boom blijkt. Deze moet gecertificeerd zijn als boomveiligheidscontroleur of European Tree Technician.

Zwaarwegend maatschappelijk belang

Onder zwaarwegende maatschappelijke belangen worden maatregelen of projecten gerekend die aantoonbaar belang hebben voor een wijk of gemeente. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het niveau van een hoofdinfrastructurele ontsluiting (hoofdverkeersweg, hoofdriool, hoofdgasleiding etc.), de realisatie van een gebouw met een groot maatschappelijk nut (sporthal, school, zorgcentrum) of de aanleg of revitalisering van een centrumgebied. Het uitvoeren daarvan moet een duidelijke

meerwaarde betekenen voor de ruimtelijke, economische of sociale structuur van de wijk of gemeente om als ‘zwaarwegend’ te kunnen gelden. Het belang mag niet van tijdelijke aard (zoals bijvoorbeeld bouwstraten) zijn maar moet voor een lange termijn gelden. Individuele belangen of belangen van kleine groepen zijn derhalve in principe geen reden om ontheffing te verlenen.

3.14 Bijdrageregeling instandhouding monumentale boom of toekomstboom

Monumentale bomen zijn vaak de oudere bomen. Op hogere leeftijd kunnen gebreken ontstaan die het (veilig) voortbestaan van de boom in het geding brengen. Bij het toenemen van de leeftijd gaat de wettelijke zorgplicht ook een grotere rol spelen. Zie ook hoofdstuk 7. Soms zijn dan maatregelen vereist die het reguliere onderhoud van de boom overstijgen en extra kosten met zich meebrengen. Een particuliere eigenaar van een monumentale boom kan rekenen op een bijdrage van de gemeente onder de volgende voorwaarden.

6. De maatregel is nodig om de boom veilig en vitaal in stand te houden en overstijgt het regulier onderhoud. Snoei om cosmetische redenen of overlast valt hier bijvoorbeeld niet onder. Het repeterend knotten of kandelaberen ook niet. Noodzakelijke onderhoudssnoei, groeiplaatsverbetering en kroonankers wel.
7. De noodzaak van de maatregel moet blijken uit een onafhankelijk deskundigenrapport. Een deskundige heeft minimaal een certificaat Boomveiligheidscontroleur.
8. Een boomeigenaar kan zijn boom kosteloos periodiek laten keuren op boomveiligheid door de onafhankelijk boomveiligheidscontroleur die ook de controles op de gemeentelijke bomen uitvoert.
9. De maatregel wordt uitgevoerd door de aannemer van de gemeente die op dat moment ook het onderhoud aan de gemeentelijke bomen uitvoert.
10. Als een boomeigenaar ervoor kiest om zelf een aannemer in te huren, dan bedraagt de vergoeding maximaal het bedrag dat de gemeentelijk aannemer in rekening gebracht zou hebben.
11. Over de in te zetten maatregel worden vooraf afspraken gemaakt met de gemeente.
12. Het college kan jaarlijks een plafondbedrag instellen voor het maximaal uit te geven bijdragebudget.
13. De boomeigenaar blijft ten allen tijde verantwoordelijk voor zijn eigen boom.

3.15 Aanwijscriteria boomstructuren

Een boom maakt deel uit van een groenstructuur als deze deel uitmaakt van de lijn of het vlak zoals aangeduid in het Groenstructuurplan of Lanenplan. Uitgangspunt is dat een structuurlijn of vlak het hele openbare gebied tussen de particuliere perceelsgrenzen betreft. In bijzondere gevallen kunnen ook lanen of vlakken van derden worden aangewezen als structuur. Dit zou bijvoorbeeld in de omgeving van het kasteel kunnen gelden.

3.16 Beoordelingscriteria vergunning boomstructuren

Omdat de structuren het groene raamwerk van de gemeente moeten (gaan) vormen, staat in deze gebieden behoud van bomen voorop. Daarom geldt voor deze bomen een kapverbod in het Omgevingsplan. Voor het verwijderen van bomen in de structuren is een omgevingsvergunning vereist.

Een uitzondering hierop geldt voor kapmaatregelen in het kader van regulier onderhoud (dus het rooien van bomen omdat ze (nagenoeg) dood of onveilig zijn en kap daardoor onvermijdelijk is.

Door diverse factoren tegen elkaar af te wegen die pleiten voor én tegen behoud van de boom maken wij een heel zorgvuldige afweging op een rooiverzoek.

Redenen die pleiten voor behoud van de boom kunnen zijn:

a. natuurwaarde
b. landschappelijke waarden
c. waarden voor stads- en dorpsschoon;
d. beeldbepalende waarde
e. cultuurhistorische waarden
f. dendrologische waarden

De toetsing op deze weigeringsgronden gebeurt door de boomdeskundige van de gemeente. Hiervoor gebruikt hij een standaardbeoordelingsformulier waarin bovenstaande weigeringsgronden zo objectief meetbaar mogelijk zijn uitgewerkt.

Redenen die pleiten voor verwijdering van een boom kunnen zijn:

a. De conditie is slecht of de boom is nagenoeg dood.

b. De boom vertoont gebreken waardoor de veiligheid voor de omgeving niet meer gewaarborgd kan worden.
c. De boom belemmert de vrije uitgroei van een andere, waardevollere houtopstand.
d. De boom belemmert het zicht voor veilig gebruik van de weg of een inrit zodanig dat er onveilige situaties ontstaan en dit is niet anders te verhelpen dan met verwijdering van de houtopstand.
e. De boom veroorzaakt telkens terugkerende verhardingsopdruk die niet meer met de reguliere onderhoudsmiddelen te verhelpen is.
f. De boom veroorzaakt substantiële schade die niet anders voorkomen kan worden dan door verwijdering van de houtopstand.
g. De combinatie van standplaats en soortkeuze maakt dat een boom niet meer passend is op die plek. Zie ook hoofdstuk 5.
h. In het kader van een goedgekeurd renovatie- of reconstructieplan is het nodig de boom te verwijderen. Het plan is opgesteld in overleg met belanghebbenden en dit resultaat is het meest gedragen plan gebleken.
i. De boom belemmert de uitvoering van een goedgekeurd bouwplan, de aanvraag voor de kapvergunning is tegelijk met de aanvraag voor de bouwvergunning ingediend en alternatieven om de boom te sparen zijn onderzocht maar niet mogelijk gebleken. Zie ook hoofdstuk 6.

Ook de redenen om kap eventueel toe te staan komen terug in het standaardbeoordelingsformulier. Door deze werkwijze hebben wij eenduidigheid van de beoordelingen geborgd. Uit de weging van de bovengenoemde factoren volgt een basisuitspraak die laat zien in hoeverre er een duidelijke voorkeur is voor kap of verwijdering. Dit wordt uitgedrukt in een puntentelling en visuele weergave. Naast die basisuitspraak kijken wij bij de eindafweging ook altijd naar de volgende factoren:

- Ingeval van overlast: is die ook op een andere manier dan kap op te lossen of te beperken? Dan heeft dat de voorkeur.
- Is een oplossing op boomniveau voldoende? Of is het logischer om op vergelijkbare bomen in de omgeving dezelfde maatregel toe te passen?
- Leidt de voorgestelde maatregel tot een ongewenst precedent?

3.17 Compensatie bij kap structuren

Ook in dit geval geldt dat een mogelijke compensatie geen reden kan zijn om de kap van bomen goed te keuren. Structuren komen alleen voor op openbaar terrein en bestaan altijd uit grotere eenheden (groene vlakken of linten). Daarom vergen de kap en herplant van die bomen altijd maatwerk. Uitgangspunt is dat de gemeente als goed huisvader waakt over haar bomen en deze onderhoudt en beschermt conform de richtlijnen in programma.

Hieruit mogen wij opmaken dat bomen alleen worden weggehaald als dat echt niet anders kan en dat de gemeente zelf blijft bouwen aan haar groene kwaliteit. Daarom hanteren wij voor compensatie in structuren geen vaste richtlijnen qua aantallen of aanplantmaten. Wij grijpen elke ontwikkeling aan om onze structuren te versterken. Als wij bomen herplanten in structuren hanteren wij minimaal de aanplantmaat 14-16 centimeter omtrek gemeten op 1,30 meter.

Als herplant wel wenselijk is voor instandhouding van het laanbeeld, maar op de kaplocatie niet mogelijk is, kan op een andere plek worden herplant. Ook bestaat de mogelijkheid tot financiële compensatie als een gemeenteboom omwille van initiatief van een derde moet worden gekapt.

3.18 Aanwijscriteria overige beschermde houtopstanden

Er is een vergunning nodig voor het kappen/vellen van houtwallen, houtsingels en andere houtachtige gewassen met een oppervlakte kleiner dan 10 are buiten de bebouwingscontour houtkap en buiten de erven/tuinen.

Er is ook een vergunning vereist voor het kappen/vellen van alle houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap die deze zijn voortgekomen uit een verplichting zoals een herplantplicht na eerdere kap, landschappelijke inpassing of kwaliteitsverbetering landschap. Deze vergunningplicht is ook van toepassing op erven en tuinen.

3.19 Beoordelingscriteria overige beschermde houtopstanden

Als een vergunning wordt aangevraagd voor het kappen/vellen van een beschermde houtopstand wegen wij de reden van verwijdering af tegen de waarde van de houtopstand. Een houtopstand kan de volgende waarden hebben:

- Landschappelijke waarden (bepalend voor maat en schaal van het landschap)
- Ecologische waarden (bijv. migratieroute vleermuizen, verbinding leefgebieden)
- Cultuurhistorische waarden (bijv. oude perceelsgrenzen, tracé's, enz.)

In alle gevallen geldt een plicht:.

- om een houtopstand van minimaal dezelfde oppervlakte terug te planten;
- binnen het zichtbereik van de gevelde houtopstand;
- zo veel mogelijk in aansluiting op bestaande groenstructuren en bestaande of historische kavelgrenzen;
- bestaande uit inheems plantmateriaal dat passen
- op basis van een landschappelijke analyse die motiveert waarom de nieuwe locatie landschappelijk passend is.

3.20 Zandwegen en half verharde wegen

Een vergunning voor het verharden, ophogen, afgraven of opheffen van zandwegen wordt beoordeeld met het nee-tenzij-principe:

Een vergunning wordt alleen verleend:

- in het geval van een zwaarwegend maatschappelijk belang
- en nadat een aantal alternatieven zijn onderzocht en onmogelijk of zeer onwenselijk zijn gebleken

3.21 Vergunning half verharde wegen

Een vergunning voor het verharden van halfverharde wegen wordt als volgt beoordeeld:

Een vergunning voor verharden wordt alleen verleend:

- Als dit noodzakelijk is om gezondheidsrisico's te beperken
- Of omdat er een grote gezondheidswinst te behalen is (in de vorm van bijdragen aan een bovenlokaal fietsroutenetwerk bijvoorbeeld)
- En nadat een aantal alternatieven zijn onderzocht en onmogelijk of zeer onwenselijk zijn gebleken
- En de zandweguitstraling behouden blijft

3.22 Vergunning opheffen van halfverharde wegen

Een vergunning voor het opheffen van halfverharde wegen wordt als volgt beoordeeld:

Een vergunning voor opheffen wordt alleen verleend:

- in het geval van een zwaarwegend maatschappelijk belang
- en nadat een aantal alternatieven zijn onderzocht en onmogelijk of zeer onwenselijk zijn gebleken

3.23 Aanwijscriteria cultuurhistorisch erfgoed

Belangrijke waarden zijn de cultuurhistorisch waardevolle landschappen, de gebouwde monumenten, het zandwegenstelsel en *** . Deze zijn vastgelegd op de ***waardenkaart.

Om die waarden te beschermen werken we met de volgende regels. Deze worden opgenomen in het omgevingsplan.

n.b. nader in te vullen.

Beleidsuitwerking 1: Integrale uitwerking lanen en wegen buitengebied’

Deze uitwerking laat zien hoe we omgaan met bomen langs wegen in het buitengebied met het oog op doelgroepen, veiligheid, comfort en groene waarden. De thema’s natuur, landschap, mobiliteit en klimaatadaptie komen hierin samen.

Beleidsuitwerking 2: Groen, natuur en bomen

In deze bijlage leggen we uit hoe dit programma en de doelen die we nastreven doorwerken in de dagelijkse uitvoering van ons werk. Dit laat dus zien HOE we dingen doen in Bernheze. Dit raakt doorgaans sterk aan beheer van de openbare ruimte en met name groen, natuur en landschap.

BOSS-plan (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten in de openbare ruimte)

Nog in te voegen.

Groene kwaliteit toevoegen

• Al het groen wat we aanleggen of omvormen draagt bij aan de andere doelstellingen van dit Groenstructuurplan; biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid, identiteit en samenwerking. Dat betekent iets voor de kwaliteit van het groen. Aandacht voor diversiteit, waterberging, schaduw, aanleiding tot bewegen, ruimtelijke kwaliteit en samenwerking moeten tot uitdrukking komen in de inrichting van het groen. We streven naar groen dat zo veel mogelijk doelen dient en goed gebruikt kan worden. Daarom maken we groenontwerpen integraal.
• Vanuit elke straat heeft men zicht op fraaie, grote boomkronen (lanen, monumentale bomen, toekomstbomen).

Algemeen identiteit

• Wij zorgen voor identiteit door inrichting, sortiment en plantwijze af te stemmen op de landschapstypen en dorpskarakteristieken waarin een groenelement voorkomt.
• Wij houden lanen, bomenrijen en landschapselementen zo lang mogelijk in stand als technisch mogelijk is.
• In Bernheze willen we dat onze bomen probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken. Dit draagt bij aan alle doelstellingen van het Groenstructuurplan: gezondheid, biodiversiteit, klimaat en beleving. We gaan daarom te werk volgens het Handboek Bomen en we verkiezen kwaliteit boven kwantiteit.
• We accepteren dat het aantal laanbomen minder wordt, omdat het niet overal mogelijk is om tweezijdig van de weg bomen te hebben. De bomen die we wel planten, zullen daarentegen een hogere kwaliteit en levensverwachting hebben.
• We werken aan een goed opgebouwde groenstructuur door onze belangrijkste lanen en rijen aan te wijzen op de Groenstructuurkaart. Dit vormt een groen netwerk over onze kernen en ons buitengebied en is drager van onze groene kwaliteit. Hoewel we groen en bomen overal belangrijk vinden, zijn deze groene linten van prioritair belang bij inrichting, beheer en bescherming.
• Om een groene gemeente te blijven, steken we in op meer bomen in grotere groenvlakken. We werken aan meer bossen, bosjes, houtwallen, houtsingels enzovoorts, maar we stimuleren ook derden om meer landschapselementen aan te planten. Daarnaast benutten we de potenties van onze grotere groenvakken en plantsoenen om hier meer bomen aan te planten.

Buitengebied

Landschapselementen

• Wij behouden en ontwikkelen de karakteristieke landschaps- en groenstructuren en stimuleren het herstel van houtwallen en andere groenstructuren. Deze belangrijke identiteitsdragers houden we zo lang mogelijk in stand door middel van deskundig beheer en bescherming.
• We beschermen oude houtwallen, zandwegen en andere landschapselementen door regels te stellen in het omgevingsplan.
• Houtwallen en zandwegen ontwikkelen we door hun ecologische potenties te benutten. Het areaal moet minimaal gelijk blijven, en bij voorkeur toenemen. De kwaliteit brengen we omhoog.
• Wij behouden en ontwikkelen de kwaliteiten van de verschillende landschapstypen door hier met ons openbaar groen op aan te sluiten.

(Laan)bomen

• Ons laanbomenbestand ontwikkelen we door bij elke verandering gerichte keuzes te maken, waarbij we waarde hechten aan kwaliteit: beplantingen moeten probleemloos uit kunnen groeien tot volwassen toestand. Dan dragen ze optimaal bij aan identiteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit. Gelet op onze smalle wegbermen, kan dat in de toekomst een ander wegbeeld gaan opleveren. Waar nodig kiezen we voor minder bomen (bijvoorbeeld aan een zijde van de weg) die het goed doen, dan veel bomen die niet optimaal uit kunnen groeien of overmatige overlast veroorzaken.
• In plaats daarvan zoeken we naar andere plekken waar wel ruimte is om bomen volwaardig uit te laten groeien. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan onze eigen zandwegen en natuurgebieden. Maar ook stimuleren we andere partijen om meer bomen aan te planten.
• We werken een kansenkaart boomaanplant uit, die laat zien waar bomen kunnen worden bijgeplant in duurzame omstandigheden, en dus probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken.
• Veranderingen in lanen voeren we door via de geleidelijke weg. Natuurlijke momenten, zoals verval of renovaties grijpen wij aan om lanen en rijen aan te passen.
• Het mobiliteitsplan is ook sterk bepalend voor onze keuzes t.a.v. lanen. Het geeft richting aan de functie, doelgroepen en daarmee ook de inrichting van onze wegen en bermen. We zullen dan ook onze totale inrichting afstemmen op het gewenste gebruik en uitstraling. Een weg kan van sloot tot sloot, of van erfgrens tot erfgrens anders ingericht worden. In sommige gevallen zelfs het verbreden van het totale profiel (bijvoorbeeld door aankoop van grond). Op sommige plekken kan dat betekenen dat we inzetten op forse lanen, en op andere plekken op een enkele rij.
• Beheer van bomen bestaat uit het beheren van de bomen zelf, met aandacht voor eventuele schades of overlast die ze kunnen veroorzaken zoals verhardingsopdruk, schade aan gebouwen enzovoorts.
• Het zo lang mogelijk in stand houden van laanbomen langs verharding kan alleen als we ook de verharding vlak genoeg houden voor veiligheid en het comfort van de weggebruiker. Het verwijderen van verhardingsopdruk is daarom een wezenlijk onderdeel van ons wegbeheer.
• Binnen het wegbeheer gaan we continu monitoren op hoe verhardingsopdruk zich ontwikkelt en welke kosten het vergt om deze opdruk te verhelpen. Als uit die monitoring blijkt dat de combinatie van bomen en verharding onacceptabele onderhoudskosten of onveilige situaties oplevert, kan dat aanleiding zijn om het totale wegbeeld aan te passen. Een dergelijke aanpassing gebeurt op basis van een integrale afweging waarin boomwaarde en wegfunctie worden betrokken.
• We wijzen lanen aan die hun historische eenduidige uitstraling behouden ten behoeve van cultuurhistorie.

Zandwegen

• We beschermen zandwegen en half verharde wegen als belangrijke identiteitsdragers van het buitengebied. We beschouwen het totale profiel (zandbaan, bermen, beplantingen en sloten) in hun geheel als landschapselement met waarde voor landschap en natuur. Bescherming (behoud), herstel, beheer en onderhoud zijn daarop gericht.
• Wij wensen geen ruimtelijke ontwikkelingen aan zandwegen en half verharde wegen. Ten behoeve van hun behoud en bescherming houden wij deze landschapselementen voorbehouden aan natuur en extensieve vormen van recreatie en niet aan wonen en bedrijvigheid.

Watergangen

• Watergangen en beken vormen mede de identiteit van de omgeving. Verloren gegane watergangen herstellen we waar mogelijk in ere door ze weer zichtbaar te maken. Daarmee geven we deze watergangen weer een nieuwe functie.

Beplanting

• We zorgen voor gebiedseigen en toekomstbestendig groen. Het moet een goede mix zijn tussen inheems en uitheems. Sommige gebiedseigen soorten hebben moeite met het veranderende klimaat en zijn daardoor niet toekomstbestendig.

Kernen

• Elke kern en elke wijk heeft zijn eigen karakter. Dat maakt dat ook de opbouw van de groenstructuur overal wat anders mag zijn. Elke kern of wijk heeft een hoofdgroenstructuur. Die groenstructuur behouden en versterken we om te zorgen dat sprake is van een stevig groen raamwerk.
• Hoofdontsluitingswegen, dorpsentree's en centrumgebieden kunnen een hoger kwaliteitsniveau in aanleg hebben dan de rest van de openbare ruimte. Dit uit zich in de wat luxere uitstraling van de materialen. Denk hierbij aan bijzonder ingerichte rotondes, entrees enzovoorts. Uitgangspunt is dat beplanting wel zo veel mogelijk in de volle grond wordt aangeplant.
• Het groen in woonwijken en -buurten heeft een normaal kwaliteitsniveau in aanleg. Dit is groen, dat in de volle grond staat en efficiënt te onderhouden is.
• Al het groen heeft een normaal kwaliteitsniveau in onderhoud. Ongeacht de locatie zorgen we ervoor dat groen 'gewoon goed' wordt onderhouden. Uitgangspunt hierbij is niveau B volgens de landelijke CROW-normen. Dit kan worden omschreven als nuchter, sober maar doelmatig en past goed bij ons credo: schoon heel en veilig. Wij maken bij het onderhoud geen onderscheid naar locatie, omdat groen overal 'gewoon goed' moet worden onderhouden. Inwoners zien doorgaans wel een verschil in materiaaltype, maar merken een verschil in onderhoud nauwelijks op. Om onze groenvakken goed te onderhouden zorgen we dat ze zo veel mogelijk uit goed gesloten beplantingen bestaan die met een normale onderhoudsfrequentie op het gewenste beeld te houden zijn. Onderhoud bestaat daarmee uit het gesloten houden van beplantingen (planten aanvullen zodra er gaten ontstaan) en het op beeld houden (schoffelen, snoeien).
• Onze groenstructuur zal veranderen doordat we niet meer overal bomen langs wegen kunnen aanplanten. Andere groenvormen en kwaliteiten komen hiervoor in de plaats. In een berm zonder bomen komen kruidige vegetaties (bloemrijke bermen) beter tot ontwikkeling dan in zwaar beschaduwde bermen. Om het totaal aantal bomen niet te sterk terug te laten lopen, gaan we onze grotere groenvlakken en plantsoenen beter benutten voor het aanplanten van bomen.
• We benutten de potenties van deze grotere groenvakken en plantsoenen ook om hier belevingskwaliteit toe te voegen. In plaats van eenvoudige grasvelden met enkele bomen, willen we plantsoenen met gevarieerd groen, dat bijdraagt aan de biodiversiteit, en dat uitdaagt tot spelen, recreëren en/of ontmoeten.

Gezondheid

Parken/plantsoenen worden multifunctioneel ingericht: ze bieden plek aan vertoeven, ontmoeten, sporten/bewegen, recreëren, spelen, waterberging en koelteplekken al naar gelang de behoefte van de bezoeker.
• Parken, plantsoenen en het buitengebied zijn en blijven goed ontsloten middels langzaamverkeersverbindingen.
• Naast ruimte voor dynamiek creëren we in de parken/plantsoenen ook stille plekken waar mensen kunnen ontstressen.
• Bestaand en nieuw groen houden we schoon en (sociaal) veilig.
• We zorgen voor voldoende groen op en rondom (nieuwe) bedrijventerreinen en in de centra om werknemers uit te nodigen in de pauzes naar buiten te gaan. Werkgevers worden ook gestimuleerd om bij te dragen aan groen op bedrijventerreinen. Een groen en gezond vestigingsklimaat draagt ook bij aan een plezieriger werkklimaat voor de werknemers zelf.

Overlastbeleid gemeentelijke bomen

Beleidsuitwerking 3: Juridisch kader i.r.t. bomen

Burenrecht

Veel rechten en plichten ten aanzien van bomen zijn terug te vinden in het burenrecht. De gemeente en haar inwoners zijn op grond van het burgerlijk recht immers ook buren van elkaar. Niet alleen takken van bomen van inwoners kunnen over elkaars percelen hangen, dit gebeurt ook bij takken van gemeentebomen. De regels van het burenrecht gelden in beide situaties. Echter, wel met een aantal kanttekeningen. Gemeentebomen dienen namelijk een groot algemeen maatschappelijk belang.

Hinder

Hinder door bomen is lastig. Dit is iets dat ook in rechterlijke uitspraken is terug te vinden. Een rechter is over het algemeen zeer terughoudend in het toekennen van eisen zoals kap of snoei. Want bomen geven immers niet alleen hinder, maar bovenal groene uitstraling aan een straat, wijk en gemeente. Zou een rechter alle eisen van kap en snoei toekennen, dan zou Nederland heel wat bomen kwijtraken. En dat is niet de bedoeling. Om die reden weegt de rechter het algemene ‘boombelang’ tegen het hinderbelang. Het hinderbelang weegt dan vaak niet op tegen het behoud van een karakteristiek landschapselement.

Hinder volgens Burgerlijk Wetboek

Het wettelijk kader voor hinder is terug te vinden als het verbod op onrechtmatige hinder in het Burgerlijk Wetboek (BW). Daarbij zijn twee artikelen relevant:

- Onrechtmatige hinder 5:37 BW
- Onrechtmatige daad 6:162 BW

Onrechtmatige hinder

In geval van hinder beroept de burger zich op hinder van artikel 5:37 in samenhang met artikel 6:162 (e.v.) BW. In artikel 5:37 BW staat dat een eigenaar geen onrechtmatige hinder mag toebrengen aan andermans erf door onder andere het onthouden van licht, lucht of het verspreiden van rumoer of stank. Voor ‘echte’ hinder moet echter sprake zijn van onrechtmatige hinder. Dit betekent dat de hinder ook echte schade moet veroorzaken en dat die schade ook is aan te tonen. Daarbij is de ernst (omvang) en de duur van de hinder doorslaggevend. Ook het feit dat bomen op een bepaalde standplaats al lange tijd aanwezig zijn, speelt een rol. Volgens de rechtspraak hoeft een eigenaar niet te dulden dat hij belemmerd wordt in het gebruik van zijn eigendom, maar dit zal alleen voorkomen bij echt duidelijk zware en buitenproportionele hinder. Kortom, enige mate van hinder is normaal. De in de natuur gebruikelijke vruchtval, pluis, bladval en mate van schaduwwerking is geen reden voor de rechter om onrechtmatige hinder aanwezig te achten.

Onrechtmatige daad

Een beroep op hinder moet dus voldoen aan een vorm van ‘onrechtmatige daad’. Een ‘onrechtmatige daad’ zoals beschreven in artikel 6:162 BW moet echter in al zijn onderdelen worden bewezen. Hiervoor moet aan vijf voorwaarden worden voldaan. Er moet sprake zijn van:

- Onrechtmatig handelen: er moet sprake zijn van handelen dat in strijd is met de wettelijke plicht of inbreuk op een recht of met hetgeen in de maatschappij gebruikelijk is.
- Daadwerkelijke schade: er moet sprake zijn van aantoonbaar substantiële schade. Indien sprake is van overlast bij agrariërs of ondernemers zal economische schade terdege aangetoond moeten worden om een beroep op onrechtmatige hinder te rechtvaardigen. In de zaak tussen een teler en Rijkswaterstaat vond de rechter een schadepost van € 15.000,- tot € 20.000,- niet in verhouding staan tot de grote omzet van de teler. Een beperkt percentage schade heeft men te dulden als aanvaard maatschappelijk risico. Breidt een bedrijf uit en krijgt men daarna te maken met onrechtmatige hinder door bomen dan zijn de gevolgen hiervan voor de ondernemer.
- Causaal verband tussen activiteit en schade: het verband tussen de hinder gevende boom en de schade moet aangetoond worden.
- Relativiteit: betrokkenheid, de schadelijdende partij moet een beroep mogen doen op vergoeding van de schade. Een particulier die op afstand van de boom woont, kan dit niet.
- Geen rechtvaardigingsgrond voor de veroorzaker: de veroorzaker van de schade kan zich niet op overmacht beroepen.

Het is niet eenvoudig om bij een claim inzake onrechtmatige hinder door bomen aan al deze onderdelen te voldoen. Dit maakt dat hinder door bomen zelden echte onrechtmatige hinder is. De rechter is hierin ook zeer terughoudend. Daarnaast bestaat een aantal relevante artikelen die specifiek gaan over bomen die vlak bij andermans erf staan.

Afstand bomen tot erfgrens / verboden zone

Waar gaat het over?

Gemeentebomen staan soms dicht bij percelen van particulieren.

Juridisch kader

In artikel 5:42 lid 1 BW staat dat de afstand van bomen tot de perceelgrens 2,0 m hoort te zijn. Dit betekent dat gemeentebomen gerechtvaardigd tot een afstand van 2,0 m van een perceelgrens mogen staan. Soms staan gemeentelijke bomen echter nog dichter op de perceelgrens. Toch betekent dit niet direct dat particulieren verwijdering kunnen vorderen. Ten eerste verjaart het recht op verwijdering twintig jaar na aanplant en/of na zichtbaar worden van de boom boven de perceelafscheiding De gemeente heeft bovendien de status van haar bomen in beleidstukken vastgelegd. In het Groenstructuurplan Bernheze heeft de gemeente de hoofd- en nevenstructuur aangewezen die zij duurzaam wil beschermen. Dit betekent dat de rechter – indien toch nog een vorderingsrecht tot verwijdering aanwezig is- bij de afweging van het algemeen belang tegen het verwijderingsbelang, het belang van de instandhouding van dergelijke gemeentebomen zwaarder

zal laten wegen dan een mogelijk verwijderingsbelang. In dat geval kan het toch vorderen van verwijdering ‘misbruik van bevoegdheid’ ex artikel 3:13 BW geven.

Doorschietende wortels particulier terrein / wortelkaprecht

Waar gaat het over?

Wortels van gemeentelijke bomen schieten door op particuliere tuinen. In sommige gevallen wordt dat als hinderlijk ervaren omdat de grond moeilijk bewerkbaar is, verharding of bouwwerken niet netjes kunnen worden gerealiseerd of omdat bijvoorbeeld de planten in de sier- of moestuin slechter groeien. Bij forse diktegroei kunnen die wortels schade veroorzaken aan bouwwerken of verhardingen van de particulier opdrukken.

Boomwortels zijn altijd op zoek naar plekken waar ze zoveel mogelijk vocht en voedingsstoffen kunnen vinden. Lekkende rioolstelsels zijn daarvoor een uitstekende bron. Rioolbuizen waarin scheuren zitten of waarvan naden niet geheel sluiten of poreus zijn, zijn potentiële voedingsbronnen voor boomwortels. Wortelgroei in rioolbuizen leidt in ernstige gevallen tot rioolverstoppingen of zelfs tot overstromingen binnenshuis.

Juridisch kader

Belangrijk hierbij is dat een eigenaar van een perceel een wortelkaprecht heeft. Op grond van artikel 5:44 lid 2 BW heeft een perceeleigenaar het recht om wortels van andermans bomen die zijn perceel ingroeien, tijdig te verwijderen. Dit mag echter niet tot gevolg hebben dat een boom afsterft of omvalt. Dit zou bijvoorbeeld het gevolg zijn als een perceeleigenaar na lange tijd pas grote stabiliteitswortels verwijdert. Dit wortelkaprecht maakt bovendien dat een perceeleigenaar zelf de verantwoordelijkheid heeft om wortels van gemeentebomen niet zijn perceel in te laten groeien. Verzuimt een eigenaar tijdig en met regelmaat wortels weg te halen, dan zijn de gevolgen voor hem zelf. Een gemeente heeft dan geen ‘betaalplicht’ voor ontstane schade, maar wel een ‘doeplicht’ om mee te werken aan een oplossing. Daarbij kan men denken aan ondersteuning bij het opbreken van de bestrating op openbaar terrein, zodat de eigenaar van het naburige perceel de schade aan zijn eigendom kan herstellen.

Standpunt gemeente

Van de gemeente is redelijkerwijs niet te verlangen dat zij elke boom controleert op het doorschieten van wortels. De gemeente wijst wortelkap van dikke wortels af omdat dit de conditie en de stabiliteit van bomen in gevaar kan brengen. De gemeente stelt zich hierin reactief op. Als meldingen binnenkomen wordt als volgt gewerkt:

- De burger dient aan te tonen dat sprake is van ernstige hinder, door wortels vrij te graven op eigen terrein.
- In overleg met de opzichter of andere groendeskundige van de gemeente wordt besloten welke wortels door de burger mogen worden verwijderd en op welke wijze dat verantwoord kan gebeuren. In dat overleg wordt de burger op de

hoogte gebracht van zijn recht op wortelkap én van zijn verantwoordelijkheden om dit verantwoord te doen.
- De burger dient zelf de aangewezen wortels op zijn terrein te verwijderen.
- Kan een burger vanwege een bouwwerk niet via het eigen terrein bij de wortels komen, dan verleent de gemeente de burger toegang via de openbare ruimte. Dat mag alleen in het bijzijn van medewerkers van de gemeente.

Overhangende takken – snoeirecht

Waar gaat het over?

Bomen die staan op openbaar gebied kunnen met hun takken over perceelsgrenzen hangen. Inwoners kunnen hinder ervaren doordat die takken schaduw geven, hun eigendommen raken of hun eigendommen beschadigen/vervuilen. Denk aan schurende takken tegen tuinhuisjes en vallend blad of luizendruip.

Juridisch kader

Een eigenaar van een perceel heeft in beginsel volgens het Burgerlijk Wetboek het recht om over zijn perceel hangende takken van gemeentelijke buurbomen weg te nemen. Dit op grond van artikel 5:44 lid 1 BW. Daar is echter een aantal voorwaarden aan verbonden. Ten eerste dient de perceeleigenaar de gemeente te sommeren - het liefst schriftelijk – om zelf de overhang te snoeien. De gemeente hoort daar een aantal weken de tijd voor te krijgen. Bij zeer grote bomen zal die termijn redelijk moeten zijn, bijvoorbeeld zes weken. Na afloop van de termijn mag de perceeleigenaar zelf de overhangende takken snoeien. Echter niet als er geen sprake is van aantoonbare onrechtmatige hinder. Snoeit hij toch? Dan is dat misbruik van recht.

Voorwaarden

Het snoeirecht gaat niet zover dat een boom hierdoor ernstige schade mag oplopen. Wordt een boom namelijk gesnoeid, dan kan dat gevolgen hebben voor zijn conditie of stabiliteit. Bij rigoureuze snoei zal dit meer gevolgen hebben dan bij het wegnemen van een aantal kleine takken. Is een boom de jeugdfase voorbij, dan is begeleidingssnoei (vormsnoei) vaak niet meer mogelijk. Wordt dan wel gesnoeid, dan kan sprake zijn van niet-boomdeskundige wijze van snoeien. Hierdoor kan de boom ernstige schade oplopen.

Niet alleen de mate van snoei vormt een risico, maar ook de soort boom. Het snoeien van bijvoorbeeld beuken kan tot gevolg hebben dat de bomen afsterven door bastverbranding, doordat na de snoei de zon vrij spel heeft op de bast van de bomen.

Ook gaat het snoeirecht niet zover dat de snoeilijn per se loodrecht langs de erfgrens hoort te lopen. Het kan zijn dat aan het snoeiverzoek is voldaan als een kroon enigszins wordt ingenomen. Het is bovendien logisch dat een boom niet gehalveerd mag worden door de snoei; dit in verband met de stabiliteit. Kortom, het snoeirecht gaat niet zover dat de buur misbruik van deze bevoegdheid mag maken. Doet een buur dit wel, dan maakt hij zich schuldig aan vernieling van andermans eigendom.

Dient de boom een groot algemeen belang, geven de overhangende takken geen daadwerkelijke onrechtmatige hinder of verhelpt de snoei niet de hinder, dan is er mogelijk geen reden het snoeirecht uit te oefenen. Snoeit een aanwonende de overhang dan toch, dan kan sprake zijn van misbruik van bevoegdheid.

Standpunt gemeente

Als iemand de gemeente sommeert overhang weg te nemen handelt de gemeente als volgt:

- De mate van hinder wordt zorgvuldig afgewogen tegen de status van de boom.
- Als een burger snoei van overhangende takken wil afdwingen, zonder dat hij hiervoor een goede reden heeft (anders dan het gebruik willen maken van zijn recht) ziet de gemeente dat als misbruik van recht. In dergelijke gevallen zal de gemeente geen snoei van overhangende takken toestaan.
- Snoei wordt alleen uitgevoerd als dit op een boomtechnisch verantwoorde wijze mogelijk is. Dit wordt bepaald door een groendeskundige van de gemeente of een onafhankelijk adviseur.
- Als de gemeente erkent dat sprake is van hinder die snoei van overhang legitimeert, snoeit de gemeente de bomen zelf.
- Bij monumentale en structuurbomen zal de gemeente zeer terughoudend zijn in het toestaan van snoei als dit het algemeen belang kan schaden. Een burger mag deze bomen niet eigenhandig snoeien.
- Volgens het Burgerlijk Wetboek moet een boomeigenaar een redelijke termijn krijgen om snoei uit te voeren. De termijn waarbinnen snoei van gemeentelijke bomen plaatsvindt, wordt bepaald door de planning van de snoeiploeg. Zij snoeien volgens een vooropgezet en goed doordacht plan. Daarbij is onder andere rekening gehouden met het feit dat sommige boomsoorten slechts in een specifiek jaargetijde mogen worden gesnoeid in verband met bloedingen. Van de gemeente mag niet worden verwacht dat zij de snoeiplanning aanpast aan individuele wensen waardoor de onderhoudskosten toenemen of de kwaliteit van het bomenbestand afneemt. De mate van overhang of kans op schade kan wel meewegen in de prioritering.

Juridisch kader en gemeentelijk standpunt per hindervorm

Angst voor omwaaien of afvallende takken

Waar gaat het over?

Bomen kunnen omvallen en uit een boom kunnen takken naar beneden vallen. Sommige mensen hebben daardoor angst voor de bomen die vlak bij hun woning staan. Vooral na een storm komen verzoeken binnen om bomen te laten controleren of te verwijderen.

Juridisch kader

Meestal zal dit geen reële angst zijn. Een boomeigenaar heeft een zorgplicht voor zijn bomen. De gemeente heeft deze zorgplicht dus ook. Dit houdt in dat de gemeente haar bomen regelmatig aan een boomveiligheidsonderzoek moet onderwerpen en tevens voldoende onderhoud aan de bomen moet verrichten.

De gemeente voert op haar gehele bomenbestand regelmatig visuele controles uit om de veiligheidstoestand in beeld te brengen. In vakjargon worden dit Visual Tree Assessments (VTA-controles) genoemd. Bij bomen die een risico vormen gebeurt dit zelfs met een verhoogde frequentie. Indien daadwerkelijk sprake is van een verhoogd gevaar, dan zullen maatregelen

worden uitgevoerd zoals snoei of kap. Dat een boom in de nabijheid van een woonhuis staat, is voor de rechter geen reden tot kap. Een angstige eigenaar verandert daar niets aan.

Standpunt gemeente

Voor de gemeente bestaat een wezenlijk verschil tussen werkelijk gevaar en het ervaren van angst. Omdat angst voor bomen in de meeste gevallen niet realistisch is, erkent de gemeente dat in principe niet als een grondslag om maatregelen te nemen. Uiteraard wordt elke vraag of klacht daarover in behandeling genomen. De opzichter zorgt voor een visuele inspectie om te bepalen of er symptomen zijn die wijzen op onveiligheid. Bij twijfel wordt een boomspecialist geraadpleegd. Alle noodzakelijke maatregelen die daaruit voortvloeien, worden zo snel mogelijk uitgevoerd. Blijkt een boom gevaarlijk te zijn? Dan wordt zo snel mogelijk actie ondernemen om de situatie weer veilig te krijgen.

Dieren en uitwerpselen

Waar gaat het over?

Veel dieren gebruiken bomen als voedselbron, nest- of rustplaats. Zo brengen bomen de natuur in al haar facetten het bebouwd gebied in. Echter, vogels ontlasten zich ook terwijl ze in de boom zitten en kunnen zo auto's en stoepen bevuilen. Als dat in grote hoeveelheden plaatsvindt, kan dat leiden tot hindermeldingen.

Juridisch kader

Dit natuurlijk verschijnsel is een vorm van hinder die redelijkerwijs geaccepteerd dient te worden. Daarnaast geldt in dit kader de Wet natuurbescherming die dergelijke fauna en hun vaste rust- en nestplaatsen beschermt.

Standpunt gemeente

De gemeente erkent dat uitwerpselen en ander vuil een vervelende bijkomstigheid is van dieren in bomen. Het kan echter nooit een reden zijn om bomen weg te halen, te snoeien of dieren te verjagen. Dit past niet bij het beleid om zuinig om te gaan met de gemeentelijke bomen. Daarnaast is het in strijd met de Wet natuurbescherming om moedwillig dieren te verjagen of hun leefgebied te vernietigen.

Blad- en bloesemval

Waar gaat het over?

Het ontwikkelen van blad en bloesem hoort bij de natuurlijke cyclus van een boom. Evenals als het afstoten daarvan. Bladeren zijn de motor van de boom en zonder bloesem kan een boom zich niet voortplanten. Blad- en bloesemval zijn inherent aan het hebben van (loof-)bomen. Het gevolg is dat straten met bomen elk najaar enige tijd bezaaid zijn met bladeren. In het voorjaar kunnen

bloesemresten een rommelig beeld geven. Blad en bloesem kunnen leiden tot verstopte dakgoten, rioolkolken en tot gladheid.

Juridisch kader

Bomen brengen natuur in de stedelijke omgeving. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechter dit meeneemt in zijn oordeel. Bladval en bloesemval behoren tot de normale levenscyclus van een boom. Slechts indien sprake is van zware en buitenproportionele en dus onrechtmatige hinder wordt ingrijpen nodig geacht. Dit kan het geval zijn indien een dakconstructie zodanig van vorm is dat een huiseigenaar technisch gezien niet in staat is zijn dakgoten bladvrij te maken of dit door een aannemer te laten uitvoeren.

Standpunt gemeente

De gemeente erkent dat blad- en bloesemafval een bijkomstigheid zijn van bomen die door sommigen als vervelend kan worden ervaren. Het kan echter nooit een reden zijn om bomen weg te halen of andere maatregelen te treffen. Blad en bloesem zijn immers onlosmakelijk verbonden aan het fenomeen boom. Het weghalen van bomen om deze reden zou een erg ongewenst precedent scheppen. Alle bomen hebben immers blad en bloesem. Ook de tijdelijkheid van de hinder speelt daarbij een rol.

Zaadval

Waar gaat het over?

Sommige soorten maken enorme hoeveelheden zaad om dat vervolgens door de wind te laten verspreiden. Denk aan berkenzaad, iepenzaad of populierenpluis. Door de verspreiding via de wind is dit probleem moeilijk aan te pakken. De zaden verspreiden zich over een grote afstand en verwaaien snel. Overlast wordt ervaren door het zaad zelf dat een rommelige aanblik geeft en door de zaailingen die hieruit opschieten. Denk bijvoorbeeld aan esdoorns die voor massale hoeveelheden zaailingen kunnen zorgen.

Juridisch kader

Als voorbeeld een uitspraak van de Rechtbank ’s-Gravenhage van 7 januari 2008. Een kassenhouder claimt schade door overwaaiende zaden van populieren van Rijkswaterstaat. De rechter vindt echter dat dit geen hinder is omdat de kassenhouder niet kan aantonen dat hij echte zware economische schade heeft. De schade moet namelijk een fiks bedrag zijn op zijn totale winst. Een beperkt percentage schade heeft zelfs deze teler volgens de rechter te dulden.

Standpunt gemeente

Bij nieuwe aanplant houdt de gemeente rekening met dit aspect om overlast in de toekomst te voorkomen. In bestaande situaties is het geen reden om maatregelen te treffen.

Vruchtval

Waar gaat het over?

Onder vruchten worden verstaan: eikels, noten en kastanjes, peren, kersen en andere vruchten. Het vallen van deze vruchten wordt problematisch als ze in zulke grote hoeveelheden op het wegdek terechtkomen dat gevaar ontstaat voor vallen door wandelaars en fietsers of slippen met de auto. Bij zachte vruchten kan het vormen van glibberige of insectaantrekkende substanties een probleem vormen. Vruchtval leidt zelden tot directe schade.

Juridisch kader

Specifiek over het onderwerp ‘vruchten’ is geen jurisprudentie gevonden.

Standpunt gemeente

Bij nieuwe aanplant houdt de gemeente rekening met dit aspect om hinder in de toekomst te voorkomen. Zachte vruchten die glibberige substanties opleveren, worden bijvoorbeeld niet bij verhardingen aangeplant. In bestaande situaties is het bijna nooit een reden om (onderhouds-)maatregelen te treffen. Normaal veegwerk hoort bij het onderhoudspakket van de gemeente. Van de gemeente kan echter redelijkerwijs niet worden verwacht dat zij voorkomt dat vruchten vallen.

Allergie voor pollen

Waar gaat het over?

Tijdens de bloeifase ontwikkelt een boom pollen (= stuifmeel). Mensen kunnen een allergie hebben of ontwikkelen voor pollen. Dat is hinderlijk omdat het leidt tot gezondheidsklachten in de vorm van niezen, kriebelende en tranende ogen en benauwdheid. Pollen verspreiden zich over grote afstanden en in het pollenseizoen is de lucht vergeven van de pollen. Niet alleen van boompollen, maar ook van bijvoorbeeld grassenpollen. In de nabijheid van de pollenbron is de concentratie hoger dan op grotere afstand daarvan.

Juridisch kader

Het komt slechts zeer zelden voor dat de rechter een allergie voor pollen een reden vindt om hinder toe te kennen. Weliswaar kunnen de gevolgen voor een bewoner bijzonder lastig zijn; er is dan toch geen sprake van onrechtmatige hinder als in art. 5:37 BW.

Standpunt gemeente

De gemeente haalt geen bomen weg omwille van allergieklachten. Dat zou hooguit een psychologisch effect geven. Pollen waaien immers van kilometers afstand een straat in. Het rooien van bomen in een straat biedt geen oplossing voor de allergiepatiënten in die specifieke straat. Het

is niet te verantwoorden om onderhoudsgelden te steken in maatregelen die geen oplossing bieden.

In heel incidentele gevallen kan een uitzondering worden gemaakt als aantoonbaar één specifieke boom onaanvaardbaar dicht bij een woon- of slaapvertrek van een allergiepatiënt staat.

Economische schade

Waar gaat het over?

Ondernemers kunnen op meerdere manieren hinder ervaren van gemeentelijke bomen. Als voorbeelden zijn het druppen van linden boven een terras, waardoor stoelen en parasols vuil worden en het terras er minder aantrekkelijk uit gaat zien. Daarnaast komen gevallen voor waarbij agrariërs opbrengstvermindering hebben als gevolg van concurrentie van bomen. Ook autobedrijven die regelmatig hun auto's moeten wassen vanwege vallend blad, bloesem of druip uit bomen, vallen onder deze categorie.

Juridisch kader

Indien sprake is van overlast bij agrariërs of ondernemers zal economische schade terdege aangetoond moeten worden om een beroep op onrechtmatige hinder te rechtvaardigen. In de zaak tussen een teler en Rijkswaterstaat vond de rechter een schadepost van € 15.000,- tot € 20.000,- niet in verhouding staan tot de grote omzet van de teler. Een beperkt percentage schade heeft men te dulden. Breidt een bedrijf uit en krijgt men daarna te maken met hinder door bomen, dan zijn de hindergevolgen voor de ondernemer.

Standpunt gemeente

In nieuwe situaties houdt de gemeente rekening met zoveel mogelijk belangen. In bestaande situaties is het in principe nooit een reden om maatregelen te treffen.

Schaduw – op tuinen

Waar gaat het over?

Boomkronen nemen licht weg. Dat varieert van het filteren van zonlicht tot het werpen van zware slagschaduw. De beleving daarvan is voor iedereen verschillend. Waar de één de verkoelende werking als plezierig ervaart, vindt de ander dat een bron van hinder. Op dit moment worden steeds meer zonnecollectoren aangebracht op daken. Daarbij kan schaduw beperkend werken en leiden tot meer snoei- of kapverzoeken.

Juridisch kader

Het onthouden van zonlicht in woonvertrekken of tuinen is voor de rechter geen reden om onrechtmatige hinder toe te wijzen. Bij onrechtmatige hinder moet het gaan om het onthouden van

daglicht en niet van zonlicht. Bomen die zonlicht aan een tuin onthouden, geven dus geen onrechtmatige hinder. Wel kan sprake zijn van onrechtmatige hinder indien bomen daglicht ontnemen aan het belangrijkste woonvertrek van een huis. Er moet dan echter aan te tonen zijn dat de schaduw een zeer fors aantal uren daglicht bedraagt. Ook het algemeen belang dat gemeentelijke bomen vertegenwoordigen maakt dat de rechter terughoudend is. Schaduwwerking door bomen geeft dus zelden een positieve uitspraak van de rechter. Voorbeeld daarvan is uitspraken van de Rechtbank Oost-Brabant op 23 april 2015. De rechter kijkt vaak naar de verhouding tussen hoogte en breedte van de bomen en de afstand tot de gevel.

In een bestuursrechtelijke zaak bij de Raad van State werd een claim inzake verminderde huuropbrengst en hoge kosten door algengroei en schaduw door bomen afgewezen. Schade door bomen behoort in het algemeen toch tot het normaal maatschappelijk risico.

Standpunt gemeente

Vanuit juridisch oogpunt bestaat zelden een noodzaak tot het uitvoeren van maatregelen. Het feit dat op sommige locaties minder gelukkige keuzes zijn gemaakt ten aanzien van standplaats of soort, geeft echter wel aanleiding om deze meldingen zorgvuldig te beoordelen. Dat gebeurt door middel van het standaardbeoordelingsformulier voor overlast. In dergelijke gevallen is de overlastklacht de aanleiding tot herbezinning, maar een dergelijk initiatief kan ook vanuit de gemeente zelf komen.

Schaduw – op zonnepanelen

Waar gaat het over?

In Nederland is de aanleg van zonnepanelen populair en wordt ook door de overheid aangemoedigd. Dit leidt er echter ook toe dat in toenemende mate verzoeken binnenkomen om gemeentelijke bomen weg te halen of te snoeien omwille van een hoger rendement op zonnepanelen.

Juridisch kader

Indien een nabuur meent dat er sprake is van onrechtmatige hinder, moet hij dit zelf aantonen en laten zien dat er oorzakelijk verband is tussen de aanwezigheid van de bomen en de verminderde opbrengst. Ook moet de nabuur laten zien dat de schade substantieel is in verhouding met de geschatte opbrengst. Ook het onrechtmatig handelen van de gemeente zal hij moeten aantonen. Bij bomen die al lang aanwezig zijn en/of een groot algemeen belang dienen zal dit niet allemaal aantoonbaar zijn. Kan een nabuur dit niet aantonen, dan zijn zowel de bestaande boom als een eventuele herplant van bomen op dezelfde plek gerechtvaardigd. Worden bomen echter in een geheel nieuw ontwerp aangeplant bij zonnepanelen en geven zij daarbij onrechtmatige hinder en mocht de nabuur ervan uitgaan dat er geen bomen zijn zonnepanelen zouden benadelen, dan is er mogelijk een recht op schadevergoeding voor de nabuur.

Standpunt gemeente

De gemeente hecht grote waarde aan het hebben van bomen in de openbare ruimte. Bomen dragen onbetwist bij aan de duurzaamheid van onze leefomgeving. Van zonnepanelen is nog niet bekend of dit de meest duurzame energiebron is die gedurende lange tijd in zwang blijft. Gemeentelijke bomen dienen een algemeen belang dat prevaleert boven het individueel belang van een particulier. In het geval van bomen in hoofd- of nevenstructuur is dat belang extra groot. Daarnaast is de gemeente van mening dat iemand die zonnepanelen aanbrengt in de nabijheid van bestaande bomen, kan verwachten dat hij daar hinder van ondervindt. Hij kan dus zelf schade voorkomen.

Daarom verwijdert of snoeit de gemeente geen bomen omwille van zonnepanelen. Indien op een plek altijd een gemeentelijke boom heeft gestaan, plant de gemeente op die plek ook een boom terug na uitval. De particulier mag verwachten dat een dergelijke plek voor een boom bestemd is en hij daar dus mogelijk schaduw van mag verwachten.

Op het moment dat nieuwe wijken worden ontwikkeld, waarbij de verwachting bestaat dat particulieren zonnepanelen zullen aanbrengen, zal de gemeente proberen daar rekening mee te houden. Ook daarbij geldt echter dat het aanplanten van lanen en rijen ter verfraaiing van de openbare ruimte wordt gezien als een algemeen maatschappelijk belang dat zwaarder telt dan een individueel belang zoals een grote energieopbrengst van zonnepanelen.

Druipende bomen

Waar gaat het over?

Sommige bomen zijn gastheer voor luizen. Die luizen zuigen plantensappen op en scheiden zoete, kleverige, kleurloze druppels uit die vervolgens van de bladeren afvallen. Na enige tijd vestigt de zwarte roetdauwschimmel zich op kleverige substantie. Die wordt daardoor zwart. Dat wordt honingdauw genoemd. Dit wordt als hinderlijk ervaren, omdat deze druppels plakken op de ondergrond. Denk aan verharding, maar ook aan auto’s, ramen en meubilair.

Juridisch kader

Een beroep op onrechtmatige hinder slaagt zeer zelden. De rechter vindt druipen van linden in verreweg de meeste gevallen een normaal verschijnsel waartegen men zelf maatregelen kan nemen. Zoals het afdekken van tuinmeubilair en dergelijke.

Standpunt gemeente

Omdat lindebomen erg waardevol zijn voor diverse insecten, en specifiek voor bijen, vinden wij het behoud van lindebomen belangrijk. Er zijn diverse methoden ontwikkeld om de hinder door luizen te beperken, maar geen enkele methode biedt een significant verminderde hinderdruk. Daarentegen zijn deze methoden wel vrij kostbaar. Het vakgebied ontwikkelt zich snel en er wordt

door diverse partijen gezocht naar nieuwe oplossingen voor het probleem. Wij volgen deze ontwikkelingen op de voet en zijn bereid om innovaties die wij kansrijk achten uit te proberen. Door een dergelijke pilot te draaien komen we enigszins tegemoet aan de omwonenden en helpen wij het vakgebied vooruit.

Eikenprocessierupsen (EPR)

Waar gaat het over?

Eikenprocessierupsen (EPR) hebben brandharen. Die brandharen hebben weerhaakjes en dringen daardoor gemakkelijk in de huid, luchtwegen en ogen. De reactie daarop verschilt van persoon tot persoon. Vaak is er sprake van irritatie in de vorm van hevige jeuk, rode uitslag en pijn. Bij inademing kan het leiden tot slikklachten en ontstekingen aan de luchtwegen.

Juridisch kader

Een gemeente kan als eigenaar van een boom of beheerder van een terrein te maken krijgen met EPR. Veroorzaakt die EPR daadwerkelijke schade bij een derde? Dan kan deze de gemeente mogelijk aansprakelijk stellen voor de schade op grond van de ‘onrechtmatige daad’ van artikel 6:162 BW. De vraag is dan wel in hoeverre de gemeente daadwerkelijk aansprakelijk is voor die schade.

Schade

Iemand die schade lijdt, moet wel kunnen aantonen dat er echte schade is en dat deze veroorzaakt is door EPR. Heeft een gemeente echter voldoende gedaan om schade door EPR te voorkomen en kan zij dit aantonen, dan is zij ondanks deze schade niet aansprakelijk. De gemeente heeft dan aan haar ‘zorgplicht’ voldaan.

Rechtspraak

Er is slechts één rechterlijke uitspraak bekend waarbij EPR-bestrijding centraal stond. De rechtbank Roermond 18 juni 2008 rolnr. 81352 stelt daarin dat een gemeente een zorgplicht heeft tot het voorkomen of beperken van overlast door EPR. Dit omdat de rups gevaar kan opleveren voor de volksgezondheid, ook al is de gemeente niet verantwoordelijk voor het ontstaan van EPR. Bij verhoogd gevaar moeten toch afdoende maatregelen genomen worden. Is bestrijden niet mogelijk, dan moet afdoende gewaarschuwd worden. De rechter oordeelt in deze zaak dat:

- De gemeente onderbouwd heeft dat zij structureel heeft geprobeerd EPR ter plaatse te bestrijden. Na ingewonnen adviezen bij deskundige mocht de gemeente ervan uitgaan dat het gebruikte bestrijdingspreparaat op het gebruikte tijdstip effectief was.
- Weliswaar geen EPR-bestrijdingsbeleid of draaiboek bij de gemeente voor handen was, maar wel aantoonbaar overleg met verschillende deskundigen is geweest. De gemeente kon en mocht vertrouwen op de ingewonnen adviezen.
- De gemeente de inwoners heeft voorgelicht over de risico’s van EPR.

- De mate waarin EPR bestreden kan worden mede afhankelijk is van factoren waarop de gemeente geen invloed had.
- Vaststaat dat de brandharen van de rups vele jaren (vijf tot acht jaar volgens deskundigen) hun gevaarlijke werking blijven behouden, zodat de zorgplicht van een gemeente niet verder kan reiken dan het beheersbaar houden van de overlast.
- Schade in dit geval ook een gevolg kan zijn van brandharen, die zijn achtergebleven na bestrijding of van brandharen (uit nesten) van de jaren voorafgaande aan het jaar van geleden schade.

De rechter vindt de gemeente in dit geval niet aansprakelijk.

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

Dieren kunnen gezondheidsklachten krijgen door weidegang in de buurt van EPR. De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren kan in dat geval gevolgen hebben. Deze wet geeft een zorgverplichting die op eenieder rust. Dit houdt in dat een gemeente die terreineigenaar is en weet heeft van dierenleed door EPR op die terreinen, een zorgplicht voor deze dieren heeft. Op die verplichting kan ook gehandhaafd worden.

Standpunt gemeente

Het is niet de intentie om de EPR binnen de gemeentegrenzen volledig uit te roeien. Dat is ondoenlijk en onbetaalbaar. De gemeente steekt in op het beheersbaar houden van het hinderprobleem. Dat betekent dat wordt gefocust op de locaties waar plaagdruk en risico het grootst zijn. De preventieve methode is het goedkoopst en het meest effectief. Daarom hanteert de gemeente deze methode. Omdat dit middel ook andere rupsen doodt, wordt selectief gewerkt. In gebieden waarin beschermde vlinders voorkomen, wordt niet gespoten.

Verhardingsopdruk op openbaar terrein

Waar gaat het over?

Verhardingsopdruk is een gevolg van een natuurlijk mechanisme in een boom. Boomwortels worden door de boom zodanig ‘gestuurd’ dat ze de boom goed in de grond verankeren. Daarnaast zorgt de boom ervoor dat zijn wortels voldoende lengte en diepte hebben om voeding en vocht op te kunnen nemen voor een goede groei. Daarbij zijn boomwortels opportunisten. Waar ruimte, vocht en voeding zijn, stuurt de boom zijn wortels heen. Daarom komen ze vaak vlak onder de verharding voor. Zodra de diktegroei begint, begint ook de opdruk van verharding. Voor een boom zijn die ruimte, vocht en voeding zijn eerste levensbehoeften. Daarom is het doorgaans onmogelijk dit mechanisme te remmen. Boomwortels drukken met een kracht van 1,6 megapascal (eenheid voor druk) om zichzelf te verankeren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat opsluitbanden en verharding compleet worden weggedrukt.

Juridisch kader

Opdruk wegen en dergelijke door wortels

De gemeente is niet alleen verantwoordelijk voor haar bomen als boomeigenaar, maar ook verantwoordelijk voor het instandhouden van veilige openbare wegen en de daarbij behorende trottoirs. Deze verantwoordelijkheid als wegbeheerder heeft zij op grond van de Wegenwet. Dit houdt in dat de gemeente ook verantwoordelijk is voor het zoveel mogelijk voorkomen van gevaarlijke verhardingsopdruk die door bomen wordt veroorzaakt. Komt een gemeente deze verplichtingen niet na, dan kan zij op grond van artikel 6:174 BW mogelijk aansprakelijk worden gehouden voor het ontstaan van schade.

Aansprakelijkheid voor schade

Weggebruikers kunnen schade oplopen door wegverharding die is opgedrukt. De rechter oordeelt eerder dat een gemeente aansprakelijk is voor schade of letsel ontstaan door slechte wegen dan in gevallen waarbij bomen zelf schade of letsel veroorzaken (vallende takken, omvallende bomen). De aansprakelijkheid die de gemeente heeft voor het beheer van de wegen noemt men risicoaansprakelijkheid in plaats van de bij bomen geldende schuldaansprakelijkheid. Dit houdt een verzwaring van de aansprakelijkheid in. Komt de schadevordering bij de rechter, dan zal deze ook hier kijken naar de omstandigheden van het geval. Wegen die veel gebruikt worden door fietsers en onoverzichtelijk zijn, zullen sneller reden geven tot handelen dan wegen die door minder kwetsbare groepen worden gebruikt. Ook de omgeving kan van belang zijn. Staan daar ziekenhuizen of bejaardenhuizen dan dient naar een lager afwijkingsniveau te worden gestreefd. De gemeente heeft een taak tot beheer, maar de gebruiker moet zeker ook opletten. Een racefietser die met slecht zicht zijn snelheid niet aanpast, heeft zelf ook schuld aan schade mocht hij komen te vallen door verhardingsopdruk. Ook de bekendheid met verhardingsopdruk in de eigen woonomgeving maakt een beroep op vergoeding van schade lastiger. Wel moet een gemeente handelen indien sprake is van een gevaarlijke situatie. Dit kan inhouden dat er als tijdelijke maatregel gewaarschuwd wordt of de gevaarlijke situatie wordt weggenomen.

Standpunt gemeente

De gemeente probeert verhardingsopdruk zoveel mogelijk te voorkomen door goede groeiplaatsen in te richten en de juiste soorten te kiezen. In bestaande situaties wordt verhardingsopdruk beheersbaar gehouden door met regelmaat kleinschalig herstelwerk uit te voeren en verhardingen glooiend omhoog te straten. Wortelkap kan negatieve gevolgen hebben voor de conditie en stabiliteit van een boom en wordt daarom zoveel mogelijk voorkomen. De voorkeur gaat uit naar structurele oplossingen. Denk daarbij aan het verruimen van boomspiegels of het vervangen van verharding door open grond. Dat voorkomt niet alleen verhardingsopdruk maar verhoogt ook de kwaliteit van de groeiplaats. Bij overige bomen kan het in sommige gevallen een optie zijn om de bomen weg te halen. Of verharding of bomen worden verwijderd, kan eventueel in samenspraak met inwoners worden beslist. Dure maatregelen zoals groeiplaatsconstructies worden incidenteel toegepast, bijvoorbeeld als sprake is van monumentale bomen of bomen in groenstructuur. Deze investeringen verdienen zichzelf terug door verminderde onderhoudskosten.

Bijlage 5 – Opgehaalde wensen, ideeën en meningen van inwoners

Lijst met opgehaalde ideeën via SamenBernheze.nl

Lijst met opgehaalde ideeën tijdens BernhezeBespreekt 2024

Enquêteresultaten OBB

Beleidsuitwerking 4: GGS-waarden in planproces renovaties/reconstructies

Beleidsuitwerking 5: Afwegingskader uitdaagrecht.

Inwonersgroepen kunnen de gemeente uitdagen. Dit kan zodra zij denken dat ze een gemeentelijke taak in de openbare ruimte efficiënter, beter of meer gewenst kunnen organiseren.

Welke taken vallen binnen het Uitdaagrecht?
Het gaat hierbij om gemeentelijke taken. Dit zijn taken waar de gemeente geld voor heeft opgenomen in de begroting. Denk bijvoorbeeld aan het onderhouden van het groen, de inrichting van een straat en het schoonmaken ervan.

Taken die wettelijk alleen door de overheid uitgevoerd mogen worden vallen hier niet onder. Dan kunt u denken aan paspoorten verstrekken of het werk van de politie en brandweer.

Wat zijn de voordelen voor u als inwoner en de maatschappij?
Het uitdaagrecht geeft de inwoner meer zeggenschap over wat er in de buurt gebeurt. De kwaliteit van de taak gaat vaak omhoog. En het overnemen van een gemeentelijke taak versterkt de samenhang in de buurt.

Wie mag de gemeente uitdagen?
Inwonersgroepen en maatschappelijke organisaties in de gemeente Bernheze.

Voorwaarden

- U komt uit de gemeente Bernheze;
- Het initiatief heeft een maatschappelijke meerwaarde;
- U betrekt inwoners en/of gebruikers bij uw initiatief;
- Het initiatief past binnen het wensbeeld zoals beschreven in de Omgevingsvisie Bernheze 2040;
- U bent in staat om de prestatie te leveren of aan te sturen. Ook zorgt u ervoor dat het initiatief aantoonbaar doorgaat;
- Het initiatief is niet nadelig voor andere bewoners of betrokkenen;
- Het initiatief blijft binnen het budget van de gemeente;
- De initiatiefnemer heeft bij voorkeur een rechtsvorm, zoals een vereniging of een stichting. En is tenminste een collectief;

Plan
Uw plan kunt u indienen via (nog nader te bepalen). Dit is nog een schets waaraan de gemeente kan beoordelen of uw plan voldoet aan de voorwaarden. De gemeente kan in dit proces u nog voorzien van adviezen. Na toekenning kunt u het plan verder uitwerken. Meestal wordt het plan beoordeeld door medewerkers van de gemeente. Het kan zijn dat het plan moet worden ingestemd door het college of de raad. Dat is afhankelijk van het initiatief.

Beleidsuitwerking 6: BOSS-plan (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten in de openbare ruimte)

Nog in te voegen.

Groene kwaliteit toevoegen

• Al het groen wat we aanleggen of omvormen draagt bij aan de andere doelstellingen van dit Groenstructuurplan; biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid, identiteit en samenwerking. Dat betekent iets voor de kwaliteit van het groen. Aandacht voor diversiteit, waterberging, schaduw, aanleiding tot bewegen, ruimtelijke kwaliteit en samenwerking moeten tot uitdrukking komen in de inrichting van het groen. We streven naar groen dat zo veel mogelijk doelen dient en goed gebruikt kan worden. Daarom maken we groenontwerpen integraal.
• Vanuit elke straat heeft men zicht op fraaie, grote boomkronen (lanen, monumentale bomen, toekomstbomen).

Algemeen identiteit

• Wij zorgen voor identiteit door inrichting, sortiment en plantwijze af te stemmen op de landschapstypen en dorpskarakteristieken waarin een groenelement voorkomt.
• Wij houden lanen, bomenrijen en landschapselementen zo lang mogelijk in stand als technisch mogelijk is.
• In Bernheze willen we dat onze bomen probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken. Dit draagt bij aan alle doelstellingen van het Groenstructuurplan: gezondheid, biodiversiteit, klimaat en beleving. We gaan daarom te werk volgens het Handboek Bomen en we verkiezen kwaliteit boven kwantiteit.
• We accepteren dat het aantal laanbomen minder wordt, omdat het niet overal mogelijk is om tweezijdig van de weg bomen te hebben. De bomen die we wel planten, zullen daarentegen een hogere kwaliteit en levensverwachting hebben.
• We werken aan een goed opgebouwde groenstructuur door onze belangrijkste lanen en rijen aan te wijzen op de Groenstructuurkaart. Dit vormt een groen netwerk over onze kernen en ons buitengebied en is drager van onze groene kwaliteit. Hoewel we groen en bomen overal belangrijk vinden, zijn deze groene linten van prioritair belang bij inrichting, beheer en bescherming.
• Om een groene gemeente te blijven, steken we in op meer bomen in grotere groenvlakken. We werken aan meer bossen, bosjes, houtwallen, houtsingels enzovoorts, maar we stimuleren ook derden om meer landschapselementen aan te planten. Daarnaast benutten we de potenties van onze grotere groenvakken en plantsoenen om hier meer bomen aan te planten.

Buitengebied

Landschapselementen

• Wij behouden en ontwikkelen de karakteristieke landschaps- en groenstructuren en stimuleren het herstel van houtwallen en andere groenstructuren. Deze belangrijke identiteitsdragers houden we zo lang mogelijk in stand door middel van deskundig beheer en bescherming.
• We beschermen oude houtwallen, zandwegen en andere landschapselementen door regels te stellen in het omgevingsplan.
• Houtwallen en zandwegen ontwikkelen we door hun ecologische potenties te benutten. Het areaal moet minimaal gelijk blijven, en bij voorkeur toenemen. De kwaliteit brengen we omhoog.
• Wij behouden en ontwikkelen de kwaliteiten van de verschillende landschapstypen door hier met ons openbaar groen op aan te sluiten.

(Laan)bomen

• Ons laanbomenbestand ontwikkelen we door bij elke verandering gerichte keuzes te maken, waarbij we waarde hechten aan kwaliteit: beplantingen moeten probleemloos uit kunnen groeien tot volwassen toestand. Dan dragen ze optimaal bij aan identiteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit. Gelet op onze smalle wegbermen, kan dat in de toekomst een ander wegbeeld gaan opleveren. Waar nodig kiezen we voor minder bomen (bijvoorbeeld aan een zijde van de weg) die het goed doen, dan veel bomen die niet optimaal uit kunnen groeien of overmatige overlast veroorzaken.
• In plaats daarvan zoeken we naar andere plekken waar wel ruimte is om bomen volwaardig uit te laten groeien. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan onze eigen zandwegen en natuurgebieden. Maar ook stimuleren we andere partijen om meer bomen aan te planten.
• We werken een kansenkaart boomaanplant uit, die laat zien waar bomen kunnen worden bijgeplant in duurzame omstandigheden, en dus probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken.
• Veranderingen in lanen voeren we door via de geleidelijke weg. Natuurlijke momenten, zoals verval of renovaties grijpen wij aan om lanen en rijen aan te passen.
• Het mobiliteitsplan is ook sterk bepalend voor onze keuzes t.a.v. lanen. Het geeft richting aan de functie, doelgroepen en daarmee ook de inrichting van onze wegen en bermen. We zullen dan ook onze totale inrichting afstemmen op het gewenste gebruik en uitstraling. Een weg kan van sloot tot sloot, of van erfgrens tot erfgrens anders ingericht worden. In sommige gevallen zelfs het verbreden van het totale profiel (bijvoorbeeld door aankoop van grond). Op sommige plekken kan dat betekenen dat we inzetten op forse lanen, en op andere plekken op een enkele rij.
• Beheer van bomen bestaat uit het beheren van de bomen zelf, met aandacht voor eventuele schades of overlast die ze kunnen veroorzaken zoals verhardingsopdruk, schade aan gebouwen enzovoorts.
• Het zo lang mogelijk in stand houden van laanbomen langs verharding kan alleen als we ook de verharding vlak genoeg houden voor veiligheid en het comfort van de weggebruiker. Het verwijderen van verhardingsopdruk is daarom een wezenlijk onderdeel van ons wegbeheer.
• Binnen het wegbeheer gaan we continu monitoren op hoe verhardingsopdruk zich ontwikkelt en welke kosten het vergt om deze opdruk te verhelpen. Als uit die monitoring blijkt dat de combinatie van bomen en verharding onacceptabele onderhoudskosten of onveilige situaties oplevert, kan dat aanleiding zijn om het totale wegbeeld aan te passen. Een dergelijke aanpassing gebeurt op basis van een integrale afweging waarin boomwaarde en wegfunctie worden betrokken.
• We wijzen lanen aan die hun historische eenduidige uitstraling behouden ten behoeve van cultuurhistorie.

Zandwegen

• We beschermen zandwegen en half verharde wegen als belangrijke identiteitsdragers van het buitengebied. We beschouwen het totale profiel (zandbaan, bermen, beplantingen en sloten) in hun geheel als landschapselement met waarde voor landschap en natuur. Bescherming (behoud), herstel, beheer en onderhoud zijn daarop gericht.
• Wij wensen geen ruimtelijke ontwikkelingen aan zandwegen en half verharde wegen. Ten behoeve van hun behoud en bescherming houden wij deze landschapselementen voorbehouden aan natuur en extensieve vormen van recreatie en niet aan wonen en bedrijvigheid.

Watergangen

• Watergangen en beken vormen mede de identiteit van de omgeving. Verloren gegane watergangen herstellen we waar mogelijk in ere. Deze watergangen worden weer zichtbaar door dit herstel. Eventueel krijgen ze een nieuwe functie.

Beplanting

• We zorgen voor gebiedseigen en toekomstbestendig groen. Het moet een goede mix zijn tussen inheems en uitheems. Sommige gebiedseigen soorten hebben moeite met het veranderende klimaat en zijn daardoor niet toekomstbestendig.

Kernen

• Elke kern en elke wijk heeft zijn eigen karakter. Dat maakt dat ook de opbouw van de groenstructuur overal wat anders mag zijn. Elke kern of wijk heeft een hoofdgroenstructuur. Die groenstructuur behouden en versterken we om te zorgen dat sprake is van een stevig groen raamwerk.
• Hoofdontsluitingswegen, dorpsentree's en centrumgebieden kunnen een hoger kwaliteitsniveau in aanleg hebben dan de rest van de openbare ruimte. Dit uit zich in de wat luxere uitstraling van de materialen. Denk hierbij aan bijzonder ingerichte rotondes, entrees enzovoorts. Uitgangspunt is dat beplanting wel zo veel mogelijk in de volle grond wordt aangeplant.
• Het groen in woonwijken en -buurten heeft een normaal kwaliteitsniveau in aanleg. Dit is groen, dat in de volle grond staat en efficiënt te onderhouden is.
• Al het groen heeft een normaal kwaliteitsniveau in onderhoud. Ongeacht de locatie zorgen we ervoor dat groen 'gewoon goed' wordt onderhouden. Uitgangspunt hierbij is niveau B volgens de landelijke CROW-normen. Dit kan worden omschreven als nuchter, sober maar doelmatig en past goed bij ons credo: schoon heel en veilig. Wij maken bij het onderhoud geen onderscheid naar locatie, omdat groen overal 'gewoon goed' moet worden onderhouden. Inwoners zien doorgaans wel een verschil in materiaaltype, maar merken een verschil in onderhoud nauwelijks op. Om onze groenvakken goed te onderhouden zorgen we dat ze zo veel mogelijk uit goed gesloten beplantingen bestaan die met een normale onderhoudsfrequentie op het gewenste beeld te houden zijn. Onderhoud bestaat daarmee uit het gesloten houden van beplantingen (planten aanvullen zodra er gaten ontstaan) en het op beeld houden (schoffelen, snoeien).
• Onze groenstructuur zal veranderen doordat we niet meer overal bomen langs wegen kunnen aanplanten. Andere groenvormen en kwaliteiten komen hiervoor in de plaats. In een berm zonder bomen komen kruidige vegetaties (bloemrijke bermen) beter tot ontwikkeling dan in zwaar beschaduwde bermen. Om het totaal aantal bomen niet te sterk terug te laten lopen, gaan we onze grotere groenvlakken en plantsoenen beter benutten voor het aanplanten van bomen.
• We benutten de potenties van deze grotere groenvakken en plantsoenen ook om hier belevingskwaliteit toe te voegen. In plaats van eenvoudige grasvelden met enkele bomen, willen we plantsoenen met gevarieerd groen, dat bijdraagt aan de biodiversiteit, en dat uitdaagt tot spelen, recreëren en/of ontmoeten.

Gezondheid

Parken/plantsoenen worden multifunctioneel ingericht: ze bieden plek aan vertoeven, ontmoeten, sporten/bewegen, recreëren, spelen, waterberging en koelteplekken al naar gelang de behoefte van de bezoeker.
• Parken, plantsoenen en het buitengebied zijn en blijven goed ontsloten middels langzaamverkeersverbindingen.
• Naast ruimte voor dynamiek creëren we in de parken/plantsoenen ook stille plekken waar mensen kunnen ontstressen.
• Bestaand en nieuw groen houden we schoon en (sociaal) veilig.
• We zorgen voor voldoende groen op en rondom (nieuwe) bedrijventerreinen en in de centra om werknemers uit te nodigen in de pauzes naar buiten te gaan. Werkgevers worden ook gestimuleerd om bij te dragen aan groen op bedrijventerreinen. Een groen en gezond vestigingsklimaat draagt ook bij aan een plezieriger werkklimaat voor de werknemers zelf.

Overlastbeleid gemeentelijke bomen

Beleidsuitwerking 7: Menukaarten overheidsparticipatie

Losse bijlage: Uitvoeringsagenda